

EU-MIDIS II



# Toinen Euroopan unionin vähemmistöjä ja syrjintää koskeva tutkimus

## Muslimit – Poimintoja tuloksista



**Europe Direct -palvelu auttaa sinua löytämään  
vastaukset EU:hun liittyviin kysymyksiisi.**

Yhteinen maksuton palvelunumero (\*):  
00 800 6 7 8 9 10 11

(\*) Saat pyytämäsi tiedot maksutta. Myös useimmat puhelut ovat maksuttomia, joskin jotkin operaattorit, puhelinkioskit tai hotellit voivat periä puheluista maksun.

Valokuva (kansi & sisälehti): © Adobe Stock [vasemmalta oikealle: Jasmin Merdan; oneinchpunch; Rawpixel.com]

Suuri määrä muuta tietoa Euroopan unionista on käytettävissä internetissä Europa-palvelimen kautta (<http://europa.eu>).

Luxemburg: Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2018

FRA – print:	ISBN 978-92-9491-753-9	doi:10.2811/614070	TK-AN-17-001-FI-C
FRA – web:	ISBN 978-92-9491-739-3	doi:10.2811/0721	TK-AN-17-001-FI-N

© Euroopan unionin perusoikeusvirasto, 2018

Jäljentäminen on sallittua, kunhan lähde mainitaan. Yksittäisten valokuvien tai muun materiaalin käyttöön tai jäljentämiseen on pyydettävä lupa suoraan tekijänoikeuden haltijalta.

# Toinen Euroopan unionin vähemmistöjä ja syrjintää koskeva tutkimus

## Muslimit – Poimintoja tuloksista



# Johdanto

Muistatko, kun viimeksi hait työpaikkaa? Olit ehkä huolissasi siitä, etteivät tietokonetaitosi olleet riittävät, tai murehdit ansioluettelooosi jäänyttä kirjoitusvirhettä. Mutta jos olet EU:ssa asuva muslimi tai muslimitaustainen henkilö, pelkkä nimesi saattaa riittää siihen, ettei sinua kutsuta työhaastatteluun.

Tämä on vain yksi havainto toisesta Euroopan unionin vähemmistöjä ja syrjintää koskevasta tutkimuksesta. Vaikka syrjintä on ongelma erityisesti työnhaussa ja työpaikoilla, se ei suinkaan rajoitu näihin tilanteisiin. Epätasa-arvoinen kohtelu on jokapäiväinen ilmiö myös, kun yritetään käyttää julkisia tai yksityisiä palveluja, esimerkiksi lääkärin vastaanotolla tai ravintolassa. Näkyviä uskonnollisia symboleita käyttävät henkilöt, etenkin huivia pitävät naiset, kokevat todennäköisemmin syrjintää ja häirintää, joka voi vaihdella sopimattomasta tuijotuksesta aina fyysiseen väkivaltaan.

Nämä ovat vain joitakin tämän tutkimusraportin tuloksia. Tutkimuksessa tarkastellaan yli 10 500:n itseään muslimina pitävän maahanmuuttajan ja heidän jälkeläistensä kokemuksia 15:ssä EU:n jäsenvaltiossa. Tämän kyselytutkimuksen tulokset osoittavat, että syrjinnän ja viharikosten torjumisessa ei yleisesti ottaen ole edistytty vuoden 2008 jälkeen, jolloin toteutettiin ensimmäinen Euroopan unionin vähemmistöjä ja syrjintää koskeva tutkimus.

Tämä raportti antaa ainutlaatuisia tietoa neljä prosenttia koko EU:n väestöstä muodostavan ja EU:n toiseksi suurimman uskonnollisen ryhmän kokemuksista ja käsityksistä. Kuten tulokset osoittavat, syrjintä, häirintä ja väkivalta voivat heikentää myönteisiä asenteita ja estää mielekästä osallistumista yhteiskunnassa. Lisäksi syrjinnän ja suvaitsemattomuuden torjunnan laiminlyöminen vaikeuttaa viime vuosina Eurooppaan tulleiden maahanmuuttajien ja pakolaisten kotouttamista, mistä saattaa olla haitallisia seurauksia.

Raportissa esitetään päätöksentekijöille tuloksia, jotka perustuvat laajimpaan saatavilla olevaan EU:n muslimeja koskevaan aineistoon. Siinä keskitytään aiheisiin, jotka vaihtelevat kansalaisuudesta, luottamuksesta ja suvaitsevaisuudesta henkilön etniseen taustaan perustuvaan syrjintään ja poliisin tekemiin pysäyttämisiin. Kokonaisuutena tutkimuksen tulokset ja suositukset voivat tarjota hyvän perustan, joka tukee kotouttamisen ja syrjimättömyyden sekä sisäisen turvallisuuspolitiikan aloilla toteutettavien erilaisten toimenpiteiden tehokkuutta.

**Michael O'Flaherty**

*Johtaja*

## Maakoodit ja kohderyhmien koodit

Maa-koodi	EU:n jäsenvaltio	Maan ja kohderyhmän koodi	Kohderyhmä
AT	Itävalta	AT-TUR	Turkista tulleet maahanmuuttajat ja heidän jälkeläisensä
BE	Belgia	BE-TUR	Turkista tulleet maahanmuuttajat ja heidän jälkeläisensä
		BE-NOAFR	Pohjois-Afrikasta tulleet maahanmuuttajat ja heidän jälkeläisensä
CY	Kypros	CY-ASIA	Aasiasta tulleet maahanmuuttajat ja heidän jälkeläisensä
DE	Saksa	DE-TUR	Turkista tulleet maahanmuuttajat ja heidän jälkeläisensä
		DE-SSAFR	Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tulleet maahanmuuttajat ja heidän jälkeläisensä
DK	Tanska	DK-TUR	Turkista tulleet maahanmuuttajat ja heidän jälkeläisensä
		DK-SSAFR	Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tulleet maahanmuuttajat ja heidän jälkeläisensä
EL	Kreikka	EL-SASIA	Etelä-Aasiasta tulleet maahanmuuttajat ja heidän jälkeläisensä
ES	Espanja	ES-NOAFR	Pohjois-Afrikasta tulleet maahanmuuttajat ja heidän jälkeläisensä
FI	Suomi	FI-SSAFR	Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tulleet maahanmuuttajat ja heidän jälkeläisensä
FR	Ranska	FR-NOAFR	Pohjois-Afrikasta tulleet maahanmuuttajat ja heidän jälkeläisensä
		FR-SSAFR	Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tulleet maahanmuuttajat ja heidän jälkeläisensä
IT	Italia	IT-SASIA	Etelä-Aasiasta tulleet maahanmuuttajat ja heidän jälkeläisensä
		IT-NOAFR	Pohjois-Afrikasta tulleet maahanmuuttajat ja heidän jälkeläisensä
		IT-SSAFR	Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tulleet maahanmuuttajat ja heidän jälkeläisensä
MT	Malta	MT-SSAFR	Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tulleet maahanmuuttajat ja heidän jälkeläisensä
NL	Alankomaat	NL-TUR	Turkista tulleet maahanmuuttajat ja heidän jälkeläisensä
		NL-NOAFR	Pohjois-Afrikasta tulleet maahanmuuttajat ja heidän jälkeläisensä
SE	Ruotsi	SE-TUR	Turkista tulleet maahanmuuttajat ja heidän jälkeläisensä
		SE-SSAFR	Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tulleet maahanmuuttajat ja heidän jälkeläisensä
SI	Slovenia	SI-RIMGR	Äskettäin tulleet maahanmuuttajat
UK	Yhdistynyt kuningaskunta	UK-SASIA	Etelä-Aasiasta tulleet maahanmuuttajat ja heidän jälkeläisensä
		UK-SSAFR	Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tulleet maahanmuuttajat ja heidän jälkeläisensä



# Sisällys

JOHDANTO .....	3
MIKSI TÄTÄ TUTKIMUSTA TARVITAAN? .....	7
<b>1 KESKEISET HAVAINNOT JA FRA:N NÄKEMYKSET .....</b>	<b>11</b>
1.1 Yhteiselämä EU:ssa: kansalaisuus, luottamus ja suvaitsevaisuus .....	11
1.2 Syrjintä ja oikeuksien tuntemus .....	13
1.3 Vihaan perustuva häirintä ja väkivalta .....	15
1.4 Poliisin tekemät pysäytykset .....	17
<b>2 MITÄ TULOKSET KERTOAVAT? .....</b>	<b>19</b>
2.1 Yhteiselämä EU:ssa: kansalaisuus, luottamus ja suvaitsevaisuus .....	19
2.1.1 Muslimimaahanmuuttajien ja maahanmuuttajien jälkeläisten kansalaisuus .....	20
2.1.2 Tunne kuulumisesta yhteiskuntaan, tunneside ja sosiaalinen etäisyys .....	21
2.1.3 Luottamus julkisiin toimielimiin .....	24
2.2 Syrjintä ja oikeuksien tuntemus .....	26
2.2.1 Syrjintätapausten kokonaismäärä .....	27
2.2.2 Etniseen tai maahanmuuttajataustaan perustuvat syrjintäkokemukset .....	33
2.2.3 Syrjinnästä ilmoittaminen .....	36
2.2.4 Tukiorganisaatioiden, tasa-arvoelinten ja syrjintää koskevan lainsäädännön tuntemus .....	38
2.2.5 Etniseen alkuperään, ihonväriin ja uskontoon tai uskonnolliseen vakaumukseen perustuva koettu syrjintä .....	41
2.3 Viharikokset – häirintä ja väkivalta .....	43
2.3.1 Kokemukset vihaan perustuvasta häirinnästä .....	44
2.3.2 Kokemukset vihaan perustuvasta fyysisestä väkivallasta .....	48
2.3.3 Vastaajien perheeseen tai ystäviin kohdistuva häirintä ja fyysinen väkivalta – tapaukset, joissa vaikuttimena on viha .....	51
2.3.4 Asenteet väkivaltaa kohtaan .....	51
2.4 Poliisin tekemät pysäytykset .....	53
2.4.1 Asiointi lainvalvontaviranomaisten kanssa .....	53
2.4.2 Sukupuoleen ja ikään liittyvät erot poliisin tekemien pysäytysten yhteydessä .....	56
2.4.3 Viimeisimmän poliisipysäytyksen olosuhteet ja luonne .....	57
2.4.4 Kohtelu poliisin taholta .....	57
2.5 Syrjinnän ja rikosten uhriksi joutumisen vaikutus yhteiskuntaan kuulumisen tunteeseen ja julkisia toimielimiä kohtaan tunnettuun luottamukseen .....	59
<b>LIITE: EU-MIDIS II -TUTKIMUKSESSA KÄYTETTY MENETELMÄ .....</b>	<b>61</b>
<b>LÄHDELUETTELO .....</b>	<b>67</b>

## Kaaviot ja taulukot

Kaavio 1:	Muslimit, joiden oleskelulupa on voimassa alle viisi vuotta tai joilla ei ole oleskelulupaa, EU:n jäsenvaltioittain (%) ..	21
Kaavio 2:	Yhteenkuuluvuuden tunne asuinmaata kohtaan sukupuolen, kansalaisuuden, EU:n jäsenvaltion ja kohderyhmän mukaan (keskimääräinen arvo viisipisteisellä asteikolla) .....	22
Kaavio 3:	Taustaltaan erilaisten naapurien hyväksyntä (asteikolla 0–10) .....	23
Kaavio 4:	EU:n koko väestöä edustavat henkilöt, jotka ”eivät halua” muslimeja naapureiksi, eurooppalainen arvotutkimus (%) .....	24
Kaavio 5:	Luottamus toimielimiin muslimien keskuudessa 11 EU:n jäsenvaltiossa toimielimen tyyppin mukaan (keskimääräinen arvo asteikolla 0–10) .....	25
Kaavio 6:	Viiden edellisen vuoden aikana neljällä arkielämän alueella koetun syrjinnän syyt (%) .....	28
Kaavio 7:	Viiden edellisen vuoden aikana koettu kolmeen tiettyyn seikkaan perustuva syrjintä kohderyhmittäin (%) .....	28
Kaavio 8:	Viiden edellisen vuoden aikana koettu kolmeen tiettyyn seikkaan perustuva syrjintä EU:n jäsenvaltioittain (%) ..	29
Kaavio 9:	Etniseen tai maahanmuuttajataustaan perustuva syrjintä edellisten 5 vuoden ja edellisten 12 kuukauden aikana tutkimuksen kohderyhmien mukaan (%) .....	30
Kaavio 10:	Etniseen tai maahanmuuttajataustaan perustuva syrjintä edellisten 5 vuoden ja edellisten 12 kuukauden aikana kohderyhmittäin ja asuinmaittain (%) .....	31
Kaavio 11:	Etniseen tai maahanmuuttajataustaan perustuva syrjintä 12 edellisen kuukauden aikana niiden keskuudessa, jotka käyttävät / eivät käytä perinteistä tai uskonnollista vaatetusta, sukupuolen mukaan (%) .....	32
Kaavio 12:	Etniseen tai maahanmuuttajataustaan perustuva syrjintä edellisten 12 kuukauden ja edellisten 5 vuoden aikana eri elämänalueilla (%) .....	33
Kaavio 13:	Viimeisimmän etniseen tai maahanmuuttajataustaan perustuvan syrjintätapausten pääsyyt eri elämänalueilla (monivalintavastaus) (%) .....	34
Kaavio 14:	Työssä edellisten 12 kuukauden aikana tapahtuneiden etniseen tai maahanmuuttajataustaan perustuvien syrjintätapausten määrä (%) .....	35
Kaavio 15:	Työhaussa edellisten 12 kuukauden aikana tapahtuneiden etniseen tai maahanmuuttajataustaan perustuvien syrjintätapausten määrä (%) .....	36
Kaavio 16:	Muslimimaahanmuuttajat ja heidän jälkeläisensä, jotka tekivät ilmoituksen tai kantelun viimeisimmästä heidän etniseen tai maahanmuuttajataustaan perustuvasta syrjintätapauksesta, sukupuolittain (%) .....	37
Kaavio 17:	Muslimimaahanmuuttajat ja heidän jälkeläisensä, jotka ilmoittivat tai tekivät valituksen viimeisimmästä heidän etniseen tai maahanmuuttajataustaan perustuvasta syrjintätapauksesta, EU:n jäsenvaltioittain (%) .....	37
Kaavio 18:	Syrjintää kokeneille (syrjinnän perusteesta riippumatta) tukea ja neuvoa tarjoavien organisaatioiden tuntemus muslimimaahanmuuttajien ja heidän jälkeläistensä keskuudessa kohderyhmittäin (%) .....	39
Kaavio 19:	Vähintään yhden tasa-arvoelimen tuntevat muslimivastaajat (%) .....	40
Kaavio 20:	Ihönväriin, etniseen alkuperään tai uskontoon tai vakaumukseen perustuvan syrjinnän kieltävän lainsäädännön tuntemus muslimimaahanmuuttajien ja heidän jälkeläistensä keskuudessa (%) .....	41
Kaavio 21:	Muslimivastaajat, jotka pitävät etniseen alkuperään, ihönväriin tai uskontoon tai vakaumukseen perustuvaa syrjintää hyvin yleisenä tai melko yleisenä omassa maassaan, EU:n jäsenvaltioittain (%) .....	42
Kaavio 22:	Etniseen tai maahanmuuttajataustaan perustuvan häirinnän yleisyys tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden aikana (%) .....	45
Kaavio 23:	Etniseen tai maahanmuuttajataustaan perustuvan häirinnän yleisyys tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden aikana jaoteltuna eri yhdistettyjen muslimiryhmien mukaan (%) .....	46
Kaavio 24:	Vastaajat, jotka käyttävät ainakin joskus perinteistä tai uskonnollista vaatetusta (muun muassa naisten huivit tai niqabit) yleisillä paikoilla ja jotka olivat kokeneet etniseen tai maahanmuuttajataustaan perustuvaa häirintää tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden aikana (%) .....	47
Kaavio 25:	Vastaajien etniseen tai maahanmuuttajataustaan perustuvan viimeisimmän väkivaltatapausten tekijöiden taustat (%) .....	49
Kaavio 26:	Tyytyväisyys siihen, miten poliisi käsitteli viimeisimmän vastaajien etniseen tai maahanmuuttajataustaan perustuvan väkivaltatapausten sen jälkeen, kun se oli ilmoitettu poliisille (%) .....	50
Kaavio 27:	Väkivallan käytön hyväksyminen itsepuolustukseen (%) .....	52
Kaavio 28:	Väkivallan käytön hyväksyminen jonkun muun puolustamiseksi (%) .....	52
Kaavio 29:	Väkivallan käytön hyväksyminen etniseen tai maahanmuuttajataustaan perustuvan loukkauksen vuoksi (%) .....	52
Kaavio 30:	Väkivallan käytön hyväksyminen oman uskonnon loukkauksen vuoksi (%) .....	52
Kaavio 31:	Poliisin tekemien pysäytysten yleisyys edellisten viiden vuoden aikana EU:n jäsenvaltioittain ja kohderyhmittäin (%) .....	54
Kaavio 32:	Viimeisimmän poliisin tekemän pysäytyksen pitäminen etnisenä profilointina niiden keskuudessa, jotka joutuivat pysäytetyksi tutkimusta edeltäneiden 5 vuoden aikana, EU:n jäsenvaltioittain ja kohderyhmittäin (%) .....	55
Kaavio 33:	Viimeisin edellisten viiden vuoden aikana tapahtunut poliisin tekemä pysäytys, jonka katsotaan johtuneen etnisestä tai maahanmuuttajataustasta a) niiden keskuudessa, jotka käyttävät / eivät käytä perinteistä tai uskonnollista vaatetusta, ja b) sukupuolittain (%) .....	56
Kaavio 34:	Luottamus poliisiin EU:n jäsenvaltioittain ja kohderyhmittäin (keskiarvo asteikolla 0–10, jossa 0 tarkoittaa ”ei luota lainkaan” ja 10 tarkoittaa ”luottaa täysin”) .....	58
Kaavio 35:	Luottamus oikeusjärjestelmään ja poliisiin jaoteltuna edellisten 12 kuukauden aikana koettujen syrjintä-, häirintä- ja väkivaltatapausten mukaan (keskimääräinen arvo asteikolla 0–10, kolmiot tarkoittavat jonkin syrjintämuodon uhreiksi joutuneita vastaajia ja pisteet vastaajia, jotka eivät ole joutuneet tällaisen kohtelun uhreiksi) .....	60
Taulukko 1:	Vastaajien kokemukset tietyistä heidän etniseen tai maahanmuuttajataustaan perustuvista syrjivistä käytännöistä työssä edellisten 5 vuoden aikana (%) .....	33
Taulukko 2:	Muslimivastaajien demografiset ominaisuudet .....	64
Taulukko 3:	Ensimmäisen sukupolven muslimimaahanmuuttajien yleisimmät syntymävaltiot kohderyhmittäin ja asuinmaittain .....	65



# Miksi tätä tutkimusta tarvitaan?

Muslimit muodostavat Euroopan unionin toiseksi suurimman uskonnollisen ryhmän. He kohtaavat syrjintää monissa erilaisissa tilanteissa – erityisesti hakiessaan työtä, työpaikalla ja yrittäessään käyttää julkisia tai yksityisiä palveluita. Henkilön etu- ja sukunimen, ihonvärin tai näkyvien uskonnollisten symbolien käyttämisen kaltaiset tekijät voivat laukaista syrjivää kohtelua ja häirintää. Musliminaiset voivat perinteisesti käyttää pään, kasvot tai vartalon peittävää huntua. Se voi olla hijab (joka ei peitä kasvoja) tai niqab (joka peittää kasvot mutta ei silmiä) tai burka, joka peittää kasvot täysin. Nämä ovat vain joitakin raportissa esiin tulevista havainnoista. Kattavimman Euroopan unionista (EU) saadun aineiston perusteella siinä esitetään havaintoja EU:ssa asuvien muslimimaahanmuuttajien ja maahanmuuttajien jälkeläisten kokemuksista ja mielipiteistä.

Muslimit ovat monipuolinen sekoitus erilaisia etnisiä alkuperiä, uskonnollisia ryhmiä, maailmankatsomuksia, poliittisia vakaumuksia, maallisia suuntauksia, kieliä ja kulttuurisia perinteitä. Pew Research Center -tutkimuskeskuksen vuotta 2010 koskevien arvioiden mukaan EU:ssa asuu noin 20 miljoonaa muslimia, jotka muodostavat noin 4 prosenttia sen koko väestöstä – joskin EU:n jäsenvaltioiden välillä ja niiden sisällä on huomattavia vaihteluja. Eniten muslimeita asuu Ranskassa ja Saksassa – kummassakin noin 4,7 miljoonaa – ja näissä kahdessa maassa asuu 46 prosenttia EU:n kaikista muslimeista.

Tässä raportissa esitettävät tulokset osoittavat, että suurin osa haastatelluista muslimeista tuntee kuuluvansa vahvasti asuinvaltioonsa. He luottavat maansa julkisiin laitoksiin, usein jopa enemmän kuin valtaväestö. Edelleen on kuitenkin esteitä, jotka haittaavat heidän täysimittaista osallistumistaan eurooppalaisiin yhteiskuntiin. Niitä ovat muun muassa syrjintä, häirintä ja vihaan perustuva väkivalta sekä joutuminen usein poliisiin pysäyttämäksi. Tällaiset kielteiset kokemukset voivat ajan mittaan heikentää uhrien luottamusta poliisiin, oikeuslaitokseen ja parlamenttiin sekä heidän tunnesidettään asuinvaltiotaan kohtaan.

Nämä havainnot perustuvat FRA:n vuosina 2015–2016 tekemään EU:ssa asuvien etnisiin vähemmistöihin kuuluvien tai maahanmuuttajataustaisten henkilöiden kyselytutkimukseen eli toiseen Euroopan unionin vähemmistöjä ja syrjintää koskevaan tutkimukseen (EU-MIDIS II). Tässä raportissa tarkastellaan 15:ssä EU:n jäsenvaltiossa asuvien ensimmäisen ja toisen sukupolven muslimimaahanmuuttajien näkemyksiä ja kokemuksia keskittyen syrjintään ja rasististen rikosten uhriksi joutumiseen. Se antaa tuoreita ja merkityksellisiä tietoja, joita ei tällä hetkellä ole

saatavilla Euroopan tilastojärjestelmästä tai suurista EU:n laajuisista tutkimuksista.

Sosiaalisen syrjäytymisen ja syrjinnän torjunta sekä yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden ja sosiaalisen suojelun edistäminen ovat itsessään EU:n tavoitteita. Ne liittyvät läheisesti keskeisiin perusoikeuksiin, kuten yhdenvertaisuuteen ja syrjimättömyyteen, ihmisarvoon sekä oikeuteen vapauteen ja turvallisuuteen ja yksityis- ja perhe-elämän kunnioittamiseen. Euroopan turvallisuusagendassa todetaan, että EU:n toiminta ääriliikkeiden torjumiseksi ”ei saa johtaa minkään ryhmän tai yhteisön leimaamiseen” ja sen on perustuttava yhteisiin eurooppalaisiin arvoihin, joita ovat suvaitsevaisuus, moniarvoisuus ja keskinäinen kunnioitus, ja edistettävä vapaiden ja moniarvoisten yhteisöjen kehittymistä.<sup>1</sup> Euroopan parlamentti toisti joulukuussa 2016 huolensa muslimeihin kohdistuvasta syrjinnästä ja väkivallasta ja totesi, että uskonnollisten yhteisöjen syrjäyttäminen ja syrjintä voi luoda hedelmällisen pohjan ääriliikkeille.<sup>2</sup>

Euroopan komission muslimivihan torjunnasta vastaava koordinaattori, joka nimitettiin joulukuussa 2015, tukee tämän raportin julkaisemista. Koordinaattori toimii nimenomaisena yhteyspisteenä muslimiyhteisöille ja alalla toimiville kansalaisjärjestöille ja edistää samalla komission yleisstrategiaa viharikosten, vihapuheen, suvaitsemattomuuden ja syrjinnän sekä radikalisoitumisen ja väkivaltaisten ääriliikkeiden torjumiseksi.

EU-MIDIS II -tutkimuksen tiedot voivat vaikuttaa EU:n toimien suunnitteluun ja arviointiin hyvin monissa erilaisissa kysymyksissä maahanmuuttajien kotouttamisesta, syrjinnän torjunnasta ja viharikoksista sisäiseen turvallisuuteen ja poliisin ja yhteisöjen suhteisiin. Jäsenvaltiot voivat käyttää tutkimuksen tuloksia laatiakseen kansallisia maahanmuuttajien kotouttamista ja sisäistä turvallisuutta koskevia toimia, joilla kohdennetaan resurssit tehokkaammin ja jotka ovat oikeasuhteisia ja kattavia kolmansien maiden kansalaisten kotouttamista koskevan komission toimintasuunnitelman ja Euroopan turvallisuusagendan mukaisesti. Tässä raportissa ei keskitytä äskettäin EU:hun tullessiin muslimeihin, vaan tätä ryhmää käsitellään viraston toteuttamassa laadullisessa tutkimuksessa.<sup>3</sup> Raportin tulokset ovat kuitenkin merkityksellisiä myös niiden maiden kannalta, jotka ottavat

1 Euroopan komissio (2015a).

2 Euroopan parlamentti (2016).

3 FRA:n perusoikeuksien hätätilaan vastaamista koskevassa tutkimuksessa ”Responding to a fundamental rights emergency” tarkastellaan EU:hun parin viime vuoden aikana tulleiden turvapaikanhakijoiden kokemuksia kuudessa jäsenvaltiossa sijaitsevien valikoitujen kaupunkien tilanteen perusteella.

edelleen vastaan suuria määriä muslimimaahanmuuttajia ja -turvapaikanhakijoita, sillä tehokkaiden poliittisten vastausten maahanmuuttoon ja kotouttamiseen on oltava kohdennettuja ja näyttöön perustuvia.

Luotettavien ja vertailukelpoisten tietojen kerääminen etniseen vähemmistöön kuuluvien tai maahanmuuttotaustaisten henkilöiden syrjintäkokemuksista on osa FRA:n toimia näyttöön perustuvan poliittisen päätöksenteon edistämiseksi, ja viime kädessä tavoitteena on auttaa EU:n toimielimiä ja jäsenvaltioita laatimaan tehokkaita ja kattavia poliittisia vastauksia perusoikeuksia koskeviin ongelmiin. Virasto on toimittanut tällaista näyttöä yli kymmenen vuoden ajan. Vuonna 2009 julkaisu FRA:n ensimmäinen raportti<sup>4</sup> muslimien kokemasta syrjinnästä paljasti merkittäviä integroitumisen esteitä, kuten erityisesti nuoriin kohdistuvan syrjinnän ja rasististen rikosten uhriksi joutumisen yleisyyden, puutteellisen tietoisuuden ja tietämyksen oikeuksista ja valitusmekanismeista sekä heikon luottamuksen niihin ja lainvalvontaviranomaisiin. Nämä tulokset perustuivat viraston ensimmäiseen Euroopan unionin vähemmistöjä ja syrjintää koskevaan tutkimukseen (EU-MIDIS I).<sup>5</sup>

Tämä raportti on toinen EU-MIDIS II -tutkimuksen tuloksiin perustuva raportti. Ensimmäisessä raportissa – joka julkaistiin marraskuussa 2016 – esitettiin yhteenveto Euroopan suurimman ja syrjäytyneimmän etnisen vähemmistön, romanien, kokemuksista.

Tiivistelmäraportti, joka kattaa kaikkien EU-MIDIS II -tutkimuksen kohteina olleiden ryhmien tulokset, julkaistaan joulukuussa 2017. FRA:n tiedonhankuvälineen avulla koko tutkimuksen tiedot ovat nopeasti saatavilla verkossa.

## EU-MIDIS II pähkinänkuoressa<sup>6</sup>

■ **Tutkimuksessa mukana olleet maat** – EU-MIDIS II -tutkimuksessa kerättiin tietoja yli 25 500:lta maahanmuuttaja- tai vähemmistötaustaiselta vastaajalta kaikkialla EU:ssa. Tässä raportissa analysoidaan 10 527 sellaisen vastaajan vastauksia, jotka uskontoa kysyttäessä ilmoittivat olevansa muslimeja (jäljempänä 'muslimivastaajat') ja jotka asuvat seuraavissa EU:n 15 jäsenvaltiossa: Alankomaat, Belgia, Espanja, Italia, Itävalta, Kreikka, Kypros, Malta, Ranska, Ruotsi, Saksa, Slovenia, Suomi, Tanska ja Yhdistynyt kuningaskunta. Näissä maissa asuu

Pew Research Centerin arvioiden mukaan yhteensä noin 94 prosenttia EU:ssa asuvista muslimeista.<sup>7</sup>

- **EU-MIDIS II -tutkimuksen otos** edustaa valikoituja EU:n ulkopuolella syntyneiden maahanmuuttajien ryhmiä (ensimmäinen sukupolvi) ja maahanmuuttajien jälkeläisiä (toinen sukupolvi), joiden vanhemmista ainakin toinen on syntynyt EU:n ulkopuolella. Kaikki vastaajat olivat vähintään 16-vuotiaita tutkimuksen toteuttamisajankohtana ja he olivat asuneet yksityisessä kotitaloudessa vähintään 12 kuukautta ennen tutkimuksen toteuttamista. Laitoksissa – kuten vanhainkodeissa, sairaaloissa tai vankiloissa – asuvat henkilöt eivät sisällyneet otantakehyksiin eivätkä siten myöskään tutkimukseen.
- **Haastateltujen muslimimaahanmuuttajien ja heidän jälkeläistensä alkuperämaita ja -alueita** ovat muun muassa Turkki, Pohjois-Afrikka, Saharan eteläpuolinen Afrikka ja Etelä-Aasia (Kyproksessa Aasia); lisäksi Sloveniassa asuvia muslimeja koskevat tiedot perustuvat kymmenen viime vuoden aikana EU:n ulkopuolisista maista EU:hun muuttaneisiin maahanmuuttajiin (yksityiskohtainen luettelo tärkeimmistä ensimmäisen sukupolven muslimimaahanmuuttajien alkuperämaista on taulukon 3 liitteessä).

### Terminologiasta

#### *Ennakkoluuloihin perustuvat vaikuttimet*

Tämä koskee väkivaltaa ja muita rikoksia, joiden motiivina ovat kielteiset ja usein stereotyyppiset näkemykset ja asenteet tiettyä ihmisryhmää kohtaan, joilla on jokin yhteinen ominaisuus, kuten sukupuoli, rotu, etninen alkuperä, kieli, uskonto, kansallisuus, sukupuolinen suuntautuminen, sukupuoli-identiteetti tai muu ominaisuus, esimerkiksi ikä tai fyysinen tai psykososiaalinen rajoite. Tässä raportissa ennakkoluuloihin perustuvilla vaikuttimilla tarkoitetaan häirintää ja rikoksia, joiden motiivina on vastaajien uskontoon tai uskonnolliseen vakaumukseen, heidän etniseen tai maahanmuuttajataustansa tai heidän ihonväriinsä perustuva viha.

#### *Etninen tai maahanmuuttajatausta*

Tässä esitetyissä tuloksissa käytetään "etnistä tai maahanmuuttajataustaa" yleisterminä, joka sisältää kolmea tutkimuksessa kysyttyä syrjintäperustetta – ihonväriä, etnistä alkuperää tai maahanmuuttajataustaa sekä uskontoa tai uskonnollista vakaumusta – koskevat vastaukset. Lähempiä tietoja "uskonnon" ja "etnisen alkuperän" päällekkäisyydestä syrjinnän perusteina on syrjintää ja tietoisuutta oikeuksista käsittelevässä osiossa 2.2.

4 FRA (2009).

5 Vuosina 2009–2012 julkaistut EU-MIDIS I -tutkimuksen tulokset ovat saatavilla FRA:n verkkosivustolla.

6 Lisätietoja tutkimuksessa käytetystä menetelmästä on liitteessä ("EU-MIDIS II -tutkimuksessa käytetty menetelmä") ja EU-MIDIS II -tutkimuksen teknisessä raportissa (joka julkaistaan joulukuussa 2017).

7 FRA:n laskelmat perustuvat Pew Research Centerin arvioihin, joissa ei eritellä maahanmuuttajataustaisia ja muita muslimeja. Lisätietoja on saatavilla Pew Research Centre -tutkimuskeskuksen aihetta koskevilla verkkosivuilla.

- **Otoksen ominaispiirteet** – muslimivastaajien keski-ikä on 38 vuotta; 50 prosenttia heistä on naisia ja 50 prosenttia miehiä; ja hieman yli puolet vastaajista on asuinjäsenvaltionsa kansalaisia. Sosiodemografinen profiili vaihtelee huomattavasti eri asuinmaiden ja alkuperämaiden tai -alueiden välillä, kuten EU-MIDIS II -tutkimuksen menetelmiä koskevassa taulukon 2 liitteessä esitetään.
- **Käsitellyt kysymykset** – tutkimus sisälsi kysymyksiä eri tilanteissa, kuten työn, koulutuksen, asuminen ja terveydenhuollon alalla sekä käytettäessä julkisia tai yksityisiä palveluita, koetusta syrjinnästä; poliisin tekemistä pysäytyksistä ja rikosten (myös viharikosten) uhriksi joutumisesta; oikeuksien ja valituskeinojen tuntemisesta; sekä yhteiskuntaan osallistumisesta ja integroitumisesta, muun muassa luottamuksesta julkisiin toimielimiin

ja yhteenkuuluvuuden tunteesta asuinmaata kohtaan. Vastaajat antoivat tietoja myös kaikkien kotitalouden jäsenten sosiodemografisista perusominaisuuksista, heidät itsensä mukaan lukien. Tässä raportissa esitetään tuloksia, jotka perustuvat syrjintää, rasismia ja ennakkoluuloihin perustuvaa vihaa, poliisin tekemiä pysäytyksiä, kotouttamista ja yhteiskunnallista osallistumista koskeviin valittuihin kysymyksiin.

- **Vertailu EU-MIDIS I -tutkimukseen** – tässä raportissa verrataan tuloksia vertailukelpoisissa indikaattoreissa havaittujen merkittävien erojen suhteen. Otantamenetelmään tehdyt parannukset ja otanta-asetelman painotusten soveltaminen rajoittavat kaikkien tulosten vertailtavuutta (ks. lähemmin liite). Myös vertailuja koko väestöön tehdään, jos asianomaisia tietoja on saatavilla.



# 1

## Keskeiset havainnot ja FRA:n näkemykset



Tulokset osoittavat, että suurin osa EU:n 15 jäsenvaltiossa haastatelluista ensimmäisen ja toisen sukupolven muslimimaahanmuuttajista tuntee yhteenkuuluvuutta asuinmaataan kohtaan, luottaa sen toimielimiin – usein enemmän kuin valtaväestö – ja tuntee olonsa mukavaksi kanssakäymisessä eri uskontoja ja etnisiä ryhmiä edustavien ihmisten kanssa. Tulokset osoittavat kuitenkin, että syrjinnän ja viharikosten osalta edistys on vähäistä. Verrattuna kymmenen vuoden takaiseen tilanteeseen – jolloin tämän tutkimuksen ensimmäinen aalto tehtiin – syrjintää varsinkin työnhaun yhteydessä kokevien muslimivastaajien osuus on edelleen suuri. Myös vihaan perustuvaa fyysistä väkivaltaa ja häirintää esiintyy edelleen.

- Lähes joka kolmas muslimivastaaja ilmoittaa kokevansa syrjintää työtä hakiessaan. Tämä haittaa heidän mielekästä osallistumistaan yhteiskuntaan.
- Joka neljäs muslimivastaaja piti etniseen tai maahanmuuttajataustaan perustuvaa häirintää yleisenä; heistä lähes puolet oli kokenut vähintään kuusi tällaista tapausta edellisen vuoden aikana.
- Joka kolmas muslimivastaaja oli kokenut syrjintää, häirintää tai poliisin tekemiä pysäytyksiä näkyvien uskonnollisten symbolien, kuten perinteisen tai uskonnollisen vaatetuksen, vuoksi; tämä oli harvinaisempaa niiden vastaajien keskuudessa, jotka eivät käytä perinteistä tai uskonnollista vaatetusta.
- Noin puolet vastaajista oli kokenut syrjintää, joka perustui henkilöiden nimiin, ihonväriin tai ulkonäköön, etsiessään asuntoa tai työtä tai saadessaan terveydenhoitoa.
- Yksi kymmenestä muslimivastaajasta ilmoitti viimeisimmän vihaan perustuvan häirintätapausten joko poliisille tai jollekin muulle organisaatiolle tai

palvelulle. Vain neljä sadasta muslimivastaajasta, jotka ilmoittivat joutuneensa syrjityiksi, ilmoittivat asiasta jollekin tasa-arvoelimelle, ihmisoikeuslaitokselle tai oikeusasiamieslaitokselle.

Seuraavat FRA:n lausunnot perustuvat toisen Euroopan unionin vähemmistöjä ja syrjintää koskevan tutkimuksen (EU-MIDIS II) ensimmäisen ja toisen sukupolven muslimimaahanmuuttajia koskeviin keskeisiin tuloksiin. Ne olisi luettava vuonna 2004 hyväksytytjen maahanmuuttajien kotouttamispolitiikkaa koskevien EU:n yhteisten peruseriaatteiden ja etenkin Euroopan komission vuonna 2016 julkaiseman kolmansien maiden kansalaisten kotouttamista koskevan toimintasuunnitelman muodostamaa taustaa vasten. Tämä toimintasuunnitelma sisältää työmarkkinoille integroitumista ja yrittäjyyttä edistäviä toimia, koulutustoimia erityisesti varhaiskasvatuksen sekä kansalaisvalistuksen ja epävirallisen oppimisen aloilla, toimia terveydenhuoltopalvelujen sekä asianmukaisten ja kohtuuhintaisten asuntojen saatavuuden takaamiseksi, toimia, joilla edistetään aktiivista osallistumista ja sosiaalista osallisuutta sosiaalisilla sekä kulttuuri- ja urheilutapahtumilla ja jopa poliittisella toiminnalla, toimia syrjinnän torjumiseksi ja myönteisen asenteen edistämiseksi monimuotoisuutta kohtaan sekä toimia rasismien ja muukalaisvihaan – erityisesti vihapuheen – torjumiseksi asiaa koskevan EU:n ja kansallisen lainsäädännön täytäntöönpanon avulla.<sup>8</sup>

### 1.1 Yhteiselämä EU:ssa: kansalaisuus, luottamus ja suvaitsevaisuus

EU-MIDIS II -tutkimus osoittaa, että useimmat muslimivastaajat tuntevat yhteenkuuluvuutta asuinmaataan

<sup>8</sup> Euroopan komissio (2016b).

kohtaan, luottavat sen toimielimiin ja tuntevat olonsa mukavaksi kanssakäymisessä eri uskontoja tai etnisiä ryhmiä edustavien ihmisten kanssa. Suurin osa vastaajista (76 prosenttia) tuntee vahvaa yhteenkuuluvuutta asuinmaataan kohtaan. Kokonaisuutena he ilmoittavat luottavansa enemmän julkisiin toimielimiin kuin kansalaiset yleensä vuoden 2014 eurooppalaisessa sosiaalitutkimuksessa – tämä koskee etenkin ensimmäisen sukupolven muslimeja, joiden asenteisiin saattavat vaikuttaa kielteiset kokemukset heidän alkuperämaansa julkisista toimielimistä. Keskimäärin vastaajat luottavat eniten poliisiin ja oikeusjärjestelmään ja niiden jälkeen kansalliseen parlamenttiin. He suhtautuvat neutraalisti Euroopan parlamenttiin eivätkä yleensä luota kansallisiin poliittikoihin ja poliittisiin puolueisiin. Toisen sukupolven muslimit luottavat kuitenkin poliisiin ja oikeusjärjestelmään keskimäärin vähemmän kuin ensimmäisen sukupolven muslimit.

Hieman yli puolella muslimivastaajista (53 prosenttia) on asuinmaansa kansalaisuus, ja siten he nauttivat kaikista näiden maiden ja EU:n kansalaisten oikeuksista. Vastaajista 15 prosentilla on kuitenkin alle viisi vuotta voimassa oleva oleskelulupa tai (väliaikaisesti) ei lainkaan oleskelulupaa. Epävarma oikeudellinen asema voi asettaa maahanmuuttajat alttiiksi erityisille riskeille ja lisätä heidän alttiuttaan tulla syrjityiksi.

Nämä havainnot viittaavat siihen, että Euroopan komission vuonna 2016 julkaisemassa kolmansien maiden kansalaisten kotouttamista koskevassa toimintasuunnitelmassa asetettujen EU:n tavoitteiden saavuttaminen on haasteellista. EU myöntää, että muuttoliike on eurooppalaisten yhteiskuntien pysyvä piirre, ja ymmärtää maahanmuuttajien kotouttamisen merkityksen sosiaalisen osallisuuden ja kasvun kannalta. Tästä huolimatta on edelleen toteutettava tehokkaita toimenpiteitä, jotta varmistetaan maahanmuuttajien – myös muslimien – aktiivinen panos eurooppalaisten yhteiskuntien poliittiseen, sosiaaliseen ja kulttuurielämään. Monet EU:n jäsenvaltiot ovat ottaneet käyttöön kansallisen kotouttamista koskevan toimintasuunnitelman ja/tai strategian. Yhteiselämää EU:ssa käsittelevässä äskettäisessä FRA:n raportissa<sup>9</sup> korostetaan kuitenkin, että näissä toimintasuunnitelmissa ja strategioissa usein aivan perustellusti edellytetään maahanmuuttajien noudattavan vastaanottavien yhteiskuntien lainsäädäntöä ja arvoja, mutta edistetään harvoin heidän – ja erityisesti nuorten – mielekästä osallistumistaan siihen yhteiskuntaan, jossa he asuvat. Luomalla yhteiskuntaan kuulumisen tunnetta autetaan luomaan sosioekonomisesti kukoistavia yhteiskuntia.

9 FRA (2017b).

#### FRA:n lausunto 1

*EU:n jäsenvaltioiden olisi kannustettava maahanmuuttajien ja heidän jälkeläistensä osallistumista merkityksellisiin julkisiin kuulemisprosesseihin ja -elimiin, kuten FRA suositteli raportissaan "Together in the EU". Tämä auttaa parantamaan kotouttamistoimenpiteiden suunnittelua ja toteutusta ja perustuu maahanmuuttajien ja heidän jälkeläistensä suureen luottamukseen asuinmaansa demokraattisia toimielimiä kohtaan. Kuulemisten olisi oltava tehokkaita ja mielekkäitä ja liityttävä päätöksentekoon. Niihin olisi sisällyttävä myös erityisiä toimenpiteitä, joilla houkutellaan naisia ja nuoria osallistumaan näihin menettelyihin.*

#### FRA:n lausunto 2

*Kaikkien EU:n jäsenvaltioiden olisi harkittava suotuisampia kansalaisuuden saamisen edellytyksiä niissä syntyneille ja/tai koulutetuille maahanmuuttajien jälkeläisille, kuten FRA suositteli raportissaan "Together in the EU". Näin edistettäisiin heidän tunnettaan kuulumisesta yhteiskuntaan heidän asuinmaataan kohtaan tuntemansa vahvan yhteenkuuluvuuden ja demokraattisia toimielimiä kohtaan tuntemansa luottamuksen pohjalta.*

Muslimivastaajat suhtautuvat yleensä avoimesti muihin ihmisryhmiin sikäli, että heistä ei ole epämukavaa, jos heidän naapureinaan on eri uskontoa tai samaa tai eri etnistä alkuperää edustavia henkilöitä tai vammaisia. Yhdeksän kymmenestä vastaajasta kertoo, että heillä on eri uskonnollista taustaa edustavia ystäviä, ja lähes kaikki (92 prosenttia) ilmoittavat, ettei heistä tunnu epämukavalta, jos heillä on eri uskonnollista taustaa edustavia naapureita. Muslimivastaajien avointa suhtautumista muihin uskontoihin korostaa entisestään se, että lähes joka toinen vastaaja (48 prosenttia) ilmoittaa tuntevansa olonsa "täysin mukavaksi", jos heidän perheenjäsenensä menisi naimisiin ei-muslimin kanssa. Koko väestöön verrattuna muslimivastaajilla on harvemmin vaikeuksia hyväksyä jonkun perheenjäsenen avioliittoa eri uskontoa edustavan henkilön kanssa (17 prosenttia). Tämä perustuu koko väestön vuonna 2015 tehdyssä Eurobarometri-tutkimuksessa antamiin vastauksiin, joiden mukaan 30 prosenttia vastaajista tuntisi olonsa epämukavaksi, jos heidän pojallaan tai tyttärellään olisi "rakkaussuhde" islaminuskaisen henkilön kanssa.

Tästä huolimatta 23 prosentilla muslimivastaajista on vaikeuksia hyväksyä lesboja, homoseksuaaleja tai biseksuaaleja henkilöitä naapureikseen – kun taas koko väestöstä 16 prosenttia ilmoitti vuoden 2008 eurooppalaisessa arvotutkimuksessa, etteivät he haluaisi homoseksuaaleja naapureikseen. Lisäksi 30 prosenttia



muslimivastaajista pitää vaikeana hyväksyä transihmisiä tai transsukupuolisia henkilöitä naapureikseen. Yleisesti ottaen naispuoliset muslimivastaajat ovat hieman avoimempia ja hyväksyvät keskimäärin helpommin erilaisia ryhmiä, etenkin HLBT-henkilöitä, naapureikseen – tämä sukupuoliero toistuu usein muissa koko väestön kattavissa tutkimuksissa.

Tämä edellyttää, että neuvosto soveltaa johdonmukaisesti EU:n yhteistä perusperiaatetta, jonka mukaan kotouttaminen on dynaaminen kaksisuuntainen prosessi, jonka aikana sekä maahanmuuttajat, myös muslimit, että jäsenvaltioiden asukkaat joutuvat joustamaan. Tässä suhteessa EU:n koulutusministerien ja koulutuksesta, kulttuurista, nuorisosta ja urheilusta vastaavan komission jäsenen helmikuussa 2015 antamassa Pariisin julistuksessa<sup>10</sup> huomautetaan, että on pikaisesti vahvistettava panosta, jonka koulutus antaa henkilökohtaiseen kehitykseen, sosiaaliseen osallisuuteen ja yhteiskunnalliseen osallistumiseen välittämällä yhteiskuntiemme perustan muodostavia perusarvoja ja -periaatteita. Euroopan komissio totesi vastaavasti vuonna 2016 antamassaan kolmansien maiden kansalaisten kotouttamista koskevassa toimintasuunnitelmassa, että EU:n perusarvojen – oikeuden tasa-arvoon ja syrjintäkiellon – ymmärtäminen ja hyväksyminen on keskeinen osa yhdessä elämistä ja yhteiskuntaan osallistumista. Samalla nämä oikeudet myös suojelevat maahanmuuttajia, edistävät heidän osallistumistaan yhteiskuntaan ja mahdollistavat yhteisöjen menestymisen.

### FRA:n lausunto 3

*EU:n jäsenvaltion olisi otettava toimitaan huomioon tulokset, jotka osoittavat muslimien suhtautuvan avoimesti kanssakäymiseen eri uskontoja edustavien ja sukupuoliselta suuntautumiseltaan tai sukupuoli-identiteetiltään erilaisten ihmisten kanssa. Tulokset antavat osviittaa aloista, joihin jäsenvaltiot voisivat keskittää toimensa – esimerkiksi HLBT-henkilöiden hyväksymiseen. Tällaisiin tavoitteisiin voitaisiin päästä esimerkiksi EU:n koulutusministerien Pariisin julistuksessa ehdotetuilla koulutustoimilla, jolla edistetään kansalaisuutta ja vapauden, suvaitsevaisuuden ja syrjimättömyyden yhteisiä arvoja.*

*EU:n jäsenvaltioiden olisi poistettava eriyttäminen kouluissa ja asuinalueilla ja otettava käyttöön nykyistä kunnianhimoisempia kansalaisvalistuksen opetussuunnitelmia. Paikallisviranomaisten olisi kannustettava sekä valtaväestöön että maahanmuuttajaryhmiin kuuluvia asukkaita, etenkin naisia ja nuoria, liittymään mukaan urheiluseurojen, vanhempainryhmien ja asukas yhdistysten kaltaiseen paikalliseen toimintaan, jotta heidän tunteensa yhteisöön kuulumisesta vahvistuu.*

## 1.2 Syrjintä ja oikeuksien tuntemus

EU-MIDIS II -tutkimuksen tulokset osoittavat, että muslimivastaajat kohtaavat paljon syrjintää etnisen tai maahanmuuttajataustansa – muun muassa ihonvärin, etnisen alkuperän tai maahanmuuttajataustan sekä uskonnon tai uskonnollisen vakaumuksen – vuoksi. Neljä kymmenestä muslimivastaajasta (39 prosenttia) tunsivat tulleensa syrjityksi etnisen tai maahanmuuttajataustansa vuoksi tutkimusta edeltäneiden viiden vuoden aikana yhdellä tai useammalla arkielämän alueella, ja joka neljäs (25 prosenttia) oli kokenut tällaista syrjintää tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden aikana. Ne, jotka katsoivat tulleensa syrjityiksi, ilmoittivat tämän tapahtuneen keskimäärin vähintään viisi kertaa vuodessa, mikä osoittaa, että syrjintä on toistuvaa.

Kysyttäessä nimenomaisesti uskontoon perustuvasta syrjinnästä vastaajien arkielämässä tutkimusta edeltäneiden viiden vuoden aikana – joko työhaun yhteydessä tai työelämässä, asunnon saannissa tai yhteyksissä kouluviranomaisiin vanhempina tai huoltajina – lähes joka viides haastatelluista muslimista (17 prosenttia) ilmoitti EU-MIDIS II -tutkimuksessa kokeneensa sitä. Vuonna 2008 EU-MIDIS I -tutkimuksessa yksi kymmenestä muslimista (10 prosenttia) ilmoitti tulleensa syrjityksi tällä perusteella. EU-MIDIS II -tutkimuksessa toisen sukupolven muslimivastaajat mainitsivat uskontoon perustuvan syrjinnän useammin (22 prosenttia) kuin ensimmäisen sukupolven muslimimaahanmuuttajat (15 prosenttia). Nämä tulokset kertovat, että tehtävää on jäljellä vielä paljon, ennen kuin muslimit voivat nauttia täysimääräisesti oikeuksistaan syrjimättömyyteen ja uskonnonvapauteen.

Muslimivastaajien etu- tai sukunimet ja heidän ihonvärinsä tai ulkonäkönsä aiheuttavat syrjintää kaikilla elämänalueilla, mutta varsinkin heidän etsiessään työtä tai asuntoa. Yli puolet asuntoa etsineistä (53 prosenttia) ja hieman alle puolet työtä hakeneista muslimista (44 prosenttia) tunsivat tulleensa syrjityksi etu- tai sukunimensä vuoksi.

Edellisen tutkimuksen tavoin monet muslimivastaajat ilmoittavat kokevansa epätasa-arvoista kohtelua työelämässä: 13 prosenttia työtä hakeneista ja 9 prosenttia työssä olevista oli kokenut syrjintää tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden aikana. Tässä yhteydessä musliminaiset kokevat tulevansa syrjityiksi erityisesti vaatetuksensa vuoksi: 35 prosenttia työtä hakeneista musliminaisista (mutta vain 4 prosenttia muslimimiehistä) mainitsi vaatetuksen syrjinnän syynä; 22 prosenttia musliminaisista (7 prosenttia muslimimiehistä) mainitsee sen työssä tapahtuvan syrjinnän perusteena. Noin 12 prosenttia muslimivastaajista, jotka olivat työssä tutkimusta edeltäneiden viiden vuoden aikana,

<sup>10</sup> Euroopan unionin neuvosto (2015).

ei saanut ottaa työstä vapaata tärkeää uskonnollista vapaapäivää, toimitusta tai seremoniaa varten, ja 9:ää prosenttia esettiin harjoittamasta uskonnollista toimintaa ja tapoja, kuten rukoilemasta tai käyttämästä huivia tai turbaania.

Syrjinnän kokeminen haittaa muslimien sosiaalista osallisuutta: ne, jotka tunsivat tullessaan syrjityiksi ja/tai kokivat häirintää tai väkivaltaa, luottavat muita vähemmän maan oikeusjärjestelmään ja poliisiin. He myös ilmaisivat tuntevansa vähemmän yhteenkuuluvuutta asuinmaataan kohtaan.

Tämä osoittaa, että vaikka syrjintäkielto on EU:n toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 10 artiklaan, EU:n perusoikeuskirjan 21 artiklaan ja EU:n erityislainsäädäntöön, kuten rotusyrjintädirektiiviin (2000/43/EY) ja työsyryntädirektiiviin (2000/78/EY) kirjattu vaatimus, sen panemiseksi tehokkaasti täytäntöön käytännössä on vielä paljon tehtävää. Esimerkiksi EU:n kolmannessa kotouttamista koskevassa yhteisessä perusperiaatteessa todetaan nimenomaan, että ”työllistyminen on tärkeä kotouttamisprosessin osa, joka on keskeisessä asemassa maahanmuuttajien osallistuessa tuottavasti ja näkyvästi vastaanottavan yhteiskunnan toimintaan”. Kansainvälisellä ja alueellisella tasolla oikeus tasa-arvoiseen kohteluun ja syrjintäkielto liittyvät ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapauteen. Nämä oikeudet on kirjattu Euroopan ihmisoikeussopimukseen (ECHR), ihmisoikeuksien yleismaailmalliseen julistukseen, Yhdistyneiden kansakuntien (YK) kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskevaan kansainväliseen yleissopimukseen, YK:n kansalaisyhteisöoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevaan kansainväliseen yleissopimukseen ja YK:n taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevaan kansainväliseen yleissopimukseen.

#### FRA:n lausunto 4

*Tämä tutkimus tarjoaa runsaasti näyttöä siitä, että henkilöiden etu- ja sukunimet sekä ihonväri ovat merkittäviä syrjinnän perusteita. EU:n jäsenvaltioiden olisi tästä syystä keskitettävä ponnistuksensa rotuun tai etniseen alkuperään perustuvaa syrjintää torjuvan EU:n ja kansallisen lainsäädännön noudattamisen valvontaan. Jotta lainsäädäntö pannaan tehokkaasti täytäntöön, jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että syrjinnän vastaisia lakeja rikkoville määrättävät rangaistukset ovat tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia, kuten rotusyrjintädirektiivissä edellytetään ja FRA on toistuvasti pyytänyt.*

#### FRA:n lausunto 5

*EU:n jäsenvaltioiden olisi torjuttava uskontoon tai vakaumukseen perustuvaa suoraa ja välillistä syrjintää työssä ja ammatissa, kuten EU:n lainsäädännössä edellytetään, ja edistettävä uskonnolliset tarpeet huomioon ottavia käytäntöjä.*

#### FRA:n lausunto 6

*EU:n olisi varmistettava, että ehdotettu yhdenvertaista kohtelua koskeva direktiivi hyväksytään riipeästi, kuten FRA on toistuvasti suosittanut. Tämä auttaa takaamaan yhtäläisen suojan etnisten ja uskonnollisten vähemmistöjen, kuten muslimien, säännöllisesti monilla elämäntilanteilla kohtaamia moninaisia ja yleisiä syrjinnän muotoja vastaan.*

EU-MIDIS I -tutkimuksessa havaittiin, että 79 prosenttia muslimivastaajista jätti ilmoittamatta syrjintäkokemuksista. Myöskään EU-MIDIS II -tutkimuksessa haastatellut muslimivastaajat eivät ilmoittaneet tällaisista tapauksista millekään virastolle tai organisaatiolle, johon valituksia voi tehdä, tai paikkaan, jossa syrjintää esiintyi. Keskimäärin vain 12 prosenttia muslimivastaajista, jotka katsoivat tullessaan syrjityiksi, ilmoitti syrjinnästä. Musliminaiset ilmoittavat tällaisista tapauksista useammin (15 prosenttia) kuin muslimimiehet (10 prosenttia). Vastaajat, jotka ilmoittivat syrjintätapauksista, kääntyivät useimmiten työnantajansa (39 prosenttia) ja sen jälkeen poliisiin (17 prosenttia) ja ammattiliittojen (16 prosenttia) puoleen, sillä monet näistä tapauksista liittyivät työhön. Vain 4 prosenttia syrjintätapauksesta ilmoittaneista muslimivastaajista teki tapauksesta kantelun tai ilmoituksen tasa-arvoelimestä, mikä saattaa johtua siitä, että tieto näiden elinten olemassaolosta on hyvin vähäistä. EU-MIDIS I -tutkimuksen tulosten mukaan 80 prosenttia muslimivastaajista ei tuntenut yhtään organisaatiota, joka tukisi tai neuvoisi syrjityksi joutuneita, ja myös tätä raporttia varten haastatelluista muslimivastaajista suurin osa (72 prosenttia) ei tuntenut yhtään tällaista organisaatiota eivätkä useimmat (65 prosenttia) tunnistaneet yhtään maansa tasa-arvoelimestä.

Nämä havainnot viittaavat siihen, että EU:n yhdenvertaista kohtelua koskevan lainsäädännön käytännön täytäntöönpanossa on edelleen selviä puutteita varsinkin riippumatonta apua ja tukea syrjinnän uhreille antavien organisaatioiden tuntemuksen suhteen. Vaikka rotusyrjintädirektiivin (2000/43/EY) 10 artiklassa veloitetaan jäsenvaltiot huolehtimaan siitä, että direktiivin mukaisesti annetuista säännöksistä sekä jo voimassa olevista asioista koskevista säännöksistä ”tiedotetaan jäsenvaltioiden alueella kaikin aiheellisin tavoin niille, joita asia koskee”, kansalaisten ja etenkin niiden henkilöiden, jotka ovat erityisessä vaarassa joutua syrjityiksi, tietoisuus oikeuksista on edelleen heikko. Tässä



suhteessa olisi otettava huomioon Euroopan unionin tuomioistuimen asioissa Achbita (C-157/15) ja Bougnaoui (C-188/15) antamat tuomiot, joissa tulkittiin työ syrjintädirektiiviä (2000/78/EY) ja katsottiin, että yrityksen sisäinen sääntö, jossa kielletään kaikkien poliittisten, filosofisten tai uskonnollisten tunnusmerkkien näkyvä käyttäminen, ei merkitse välitöntä syrjintää.

#### FRA:n lausunto 7

*EU:n jäsenvaltioiden olisi vahvistettava tasa-arvoelimiä ja lisättävä tietoisuutta syrjinnän vastaisista laeista ja valitusmahdollisuuksista ja kohdennettava tämä toiminta erityisesti muslimien kaltaisille syrjinnän uhreiksi muita todennäköisemmin joutuville ryhmille, kuten FRA on useaan otteeseen suosittanut. EU:n jäsenvaltioiden olisi myös annettava tasa-arvoelimille vaikutusvaltaa ja myönnettävä niille riittävät resurssit, jotta ne voivat auttaa syrjinnän uhreja. EU:n jäsenvaltioiden olisi lisättävä tasa-arvoelinten tehokkuutta ja valtuuksia myöntämällä niille sitovien päätöksen tekovaltuuksia sekä valtuudet valvoa tuomioistuinten, kuten mahdollisten työtuomioistuinten, määräämien seuraamusten täytäntöönpanoa.*

### 1.3 Vihaan perustuva häirintä ja väkivalta

EU-MIDIS II -tutkimus osoittaa, että yli neljännes (27 prosenttia) muslimivastaajista oli kokenut heidän etniseen tai maahanmuuttajataustaansa perustuvaa häirintää tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden aikana, ja 2 prosenttia oli lisäksi joutunut tästä syystä fyysisen väkivallan kohteeksi tänä aikana.

Jotkut muslimivastaajat (1 prosentti) olivat joutuneet poliisin väkivallan kohteeksi etnisen tai maahanmuuttajataustansa vuoksi tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden aikana (näin oli tapahtunut 2 prosentille viiden edellisen vuoden aikana).

Eri sukupolvien välillä on havaittavissa eroja. Noin yksi viidesosa (22 prosenttia) ensimmäisen sukupolven vastaajista kertoo kokeneensa vihaan perustuvaa häirintää, kun vastaava osuus toisen sukupolven muslimivastaajien keskuudessa on yli kolmannes (36 prosenttia).

Musliminaisten kokemusten osalta EU-MIDIS II -tutkimus osoittaa, että hieman alle kolmasosa (31 prosenttia) huivia tai niqabia yleisillä paikoilla käyttävistä musliminaisista koki häirintää etnisen tai maahanmuuttajataustansa vuoksi, kun taas vastaava osuus niiden naisten keskuudessa, jotka eivät käytä huivia tai niqabia, on hieman alle neljäsosa (23 prosenttia). Yli kolmasosa (39 prosenttia) kaikista huivia tai niqabia yleisillä paikoilla käyttävistä musliminaisista oli kokenut

tästä syystä asiatonta tuijotusta tai loukkaavia eleitä tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden aikana, ja yli viidesosa (22 prosenttia) oli kokenut loukkauksia tai loukkaavia huomautuksia. Kaksi prosenttia oli joutunut fyysisen väkivallan uhreiksi.

Useimmissa tapauksissa vastaajat kertoivat vihaan perustuvan häirinnän ja väkivallan tekijän tai tekijöiden olleen heille tuntemattomia henkilöitä, jotka eivät kuuluneet mihinkään etniseen vähemmistöön. Vain harvoissa tapauksissa (3–5 prosenttia) vastaajat kertoivat tekijöiden olleen jonkin ääri liikkeen tai rasistisen ryhmän jäseniä. Hieman alle puolet (48 prosenttia) tutkimuksessa haastatelluista musliminaisista ilmoitti tekijän tai tekijöiden kuuluneen johonkin toiseen etniseen vähemmistöryhmään, kun vastaava osuus muslimimiesten keskuudessa oli hieman yli neljäsosa (26 prosenttia). Sama malli on havaittavissa toisen sukupolven muslimivastaajien keskuudessa, joista lähes neljä kymmenestä (38 prosenttia) ilmoittaa hyökkääjään kuuluneen johonkin toiseen etniseen vähemmistöryhmään, kun taas ensimmäisen sukupolven vastaajista näin tekee hieman alle kolme kymmenestä (28 prosenttia).

Kuten muissakin FRA:n tutkimuksissa on todettu, ilmoittamatta jättäminen on edelleen huolestuttava seikka, sillä vain vajaa kymmenesosa vastaajista (9 prosenttia) ilmoittaa häirinnästä asianomaisille viranomaisille. Myös ilmoittaminen fyysisestä väkivallasta on vähäistä, sillä alle neljäsosa vastaajista (23 prosenttia) ilmoittaa tällaisista hyökkäyksistä poliisille tai jollekin muulle organisaatiolle. Myöskään suurimmasta osasta (70 prosenttia) tapauksista, joissa tekijät olivat poliiseja, ei ilmoitettu. Muslimivastaajien mukaan tärkein syy ilmoittamatta jättämiseen on se, että ilmoittaminen ei muuttaisi mitään tai vaikuttaisi mihinkään (47 prosenttia).

Tämä vastaa muiden rikoksen uhriksi joutumista käsittelevien tutkimusten tuloksia. FRA:n tutkimukset ovat johdonmukaisesti osoittaneet, että viharikosten uhrit epäroivät ilmoittaa tapauksista poliisille – joskus siksi, etteivät he tiedä, kenen puoleen kääntyä, joskus siksi, että he eivät yksinkertaisesti usko ilmoittamisen johtavan mihinkään. Uhrit saattavat myös tuntea pelkoa, syyllisyyttä tai häpeää. Tästä syystä monet rasistisen häirinnän ja väkivallan tapaukset jäävät tutkimatta ja viemättä oikeuteen. Tämän seurauksena tekijät jäävät rankaisematta eivätkä uhrit saa oikeutta.

Ne, jotka ilmoittavat tapauksista, ovat usein tyytymättömiä siihen, miten poliisi käsittelee asian. Suurin osa fyysisestä väkivallasta poliisille ilmoittaneista muslimivastaajista (81 prosenttia) oli tyytymättömiä ja vain 13 prosenttia tyytyväisiä siihen, miten poliisi käsitteli heidän tapauksensa. Tämä on ristiriidassa naisiin kohdistuvaa väkivaltaa EU:ssa koskevan FRA:n tutkimuksen tulosten kanssa. Niiden mukaan 66 prosenttia naisista oli tyytyväisiä siihen, miten poliisi käsitteli vakavimman

heihin kohdistuneen fyysisen väkivallan tapauksen, jossa tekijänä oli joku muu kuin heidän nykyinen tai aiempi kumppaninsa.

Viharikokset voivat kohdistua keneen tahansa yhteiskunnassa, ja ne vaikuttavat paitsi itse rikosten uhriin myös näiden perheisiin, yhteisöihin ja koko yhteiskuntaan. Ne ovat vakavin syrjinnän ilmaus ja keskeinen perusoikeusloukkaus. EU on vuodesta 2008 lähtien ottanut käyttöön rikosoikeudellisia säännöksiä rasismiin ja muukalaisvihon torjumisesta annetulla puitepäätöksellä, joka antaa suojan yllyttämiseltä vihaan ja viharikoksiin, jotka kohdistuvat henkilöön tai henkilöihin, jotka määritellään rodun, ihonvärin, uskonnon, syntyperän taikka kansallisen tai etnisen alkuperän perusteella.<sup>11</sup> Tätä suojaa täydennetään rikosten uhrien oikeuksia koskevan direktiivin säännöksillä, joilla vahvistetaan muun muassa viharikosten uhrien oikeuksia, tukea ja suojelua koskevista vähimmäisvaatimuksista EU:n perusoikeuskirjaan perustuvien velvoitteiden täyttämiseksi.<sup>12</sup> Rasismiin ja muukalaisvihon torjumisesta annetun puitepäätöksen täytäntöönpanon tehostamiseksi Euroopan komissio perusti kesäkuussa 2016 myös EU:n rasismia, muukalaisvihaa ja muita suvaitsemattomuuden muotoja käsittelevän korkean tason työryhmän, jossa ovat edustettuina kaikki EU:n jäsenvaltiot, Euroopan komissio ja FRA sekä hallitusten väliset ja kansalaisyhteiskunnan organisaatiot. Työryhmän alustaviin periaatteisiin sisältyy verkossa tapahtuvan vihapuheen torjunta sekä viharikoksia koskevien tietojen rekisteröinti- ja keräysmenetelmien parantaminen.<sup>13</sup>

#### FRA:n lausunto 8

*EU:n jäsenvaltioiden olisi asetettava rikosten uhrien oikeuksia, tukea ja suojelua koskevia vähimmäisvaatimuksia rikosten uhrien oikeuksista annetun direktiivin mukaisesti. Niiden olisi huolehdittava yksilöllisten arviointien tekemisestä erityisesti viharikosten uhrien osalta.*

*EU:n jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että uhrien saatavilla ja käytettävissä on tietoa uhrien tukipalveluista ja uhrien oikeuksista, kuten FRA suositti raportissaan Rikoksen uhrin EU:ssa: uhrien tukemisen laajuus ja luonne. Lisäksi sairaanhoidon tarjoajat olisi koulutettava kohtaamaan uhrin tietoon perustuvalla ja myötätuntoisella tavalla, jotta uhreja voidaan kannustaa ilmoittamaan rikoksista.*

#### FRA:n lausunto 9

*EU:n jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten olisi tehostettava kenttätö- ja yhteistyötoimiaan etnisten vähemmistöyhteisöjen, paikallisviranomaisten ja kansalaisjärjestöjen kanssa viharikosten torjunnan tehostamiseksi. Näin voidaan lisätä luottamusta poliisiin erityisesti muslimien kaltaisissa vähemmistöryhmissä, jotka joutuvat muita todennäköisemmin viharikosten uhreiksi uskontonsa, ihonvärinsä tai etnisen alkuperänsä vuoksi.*

*Suunniteltaessa tällaisia toimia viranomaisten olisi otettava erityisesti huomioon, että monet naiset sekä toisen sukupolven maahanmuuttajat ilmoittavat tutkimuksessa viharikosten tekijöiksi johonkin toiseen etniseen vähemmistöryhmän kuuluvia henkilöitä. Naisten pelko rikoksen ja erityisesti sukupuoleen perustuvan väkivallan uhriksi joutumisesta voi vaikuttaa myös musliminaisiin; tämä on tunnustettava ja tähän on vastattava paitsi EU:n ja jäsenvaltioiden tasolla myös paikallistasolla, koska se vaikuttaa kielteisesti naisten jokapäiväiseen elämään, kuten FRA huomautti naisiin kohdistuvaa väkivaltaa käsittelevässä raportissaan.*

#### FRA:n lausunto 10

*EU:n jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten olisi kannustettava uhreja ja näiden yhteisöjä ilmoittamaan viharikoksista. Niiden olisi tuettava aloitteita, joilla parannetaan viharikoksista ilmoittamista, kuten sähköisiä välineitä ilmoituksen tekoa varten ja kolmansien osapuolten ilmoitusvälineitä kansalaisyhteiskunnan osallistumisen lisäämiseksi.*

#### FRA:n lausunto 11

*EU:n jäsenvaltioiden olisi vahvistettava uhrien oikeuksien tehokasta suojelua. Tähän olisi sisällyttävä esimerkiksi uhrien tukipalvelut, joissa ymmärrys syrjinnän vastaisista toimista sekä rikosoikeudellinen ja viharikosten uhrien oikeuksia koskeva asiantuntemus yhdistyvät riittäviin valmiuksiin, jotta uhreja voidaan tukea tehokkaasti.*

<sup>11</sup> Euroopan unionin neuvosto (2008), [neuvoston puitepäätös 2008/913/YOS](#), tehty 28. marraskuuta 2008, rasismiin ja muukalaisvihon tiettyjen muotojen ja ilmaisujen torjumisesta rikosoikeudellisin keinoin (EUVL L 328, 6.12.2008, s. 55).

<sup>12</sup> Euroopan parlamentin ja neuvoston [direktiivi 2012/29/EU](#), annettu 25 päivänä lokakuuta 2012, rikoksen uhrien oikeuksia, tukea ja suojelua koskevista vähimmäisvaatimuksista sekä neuvoston puitepäätöksen 2001/220/YOS korvaamisesta (EUVL L 315, 14.11.2012, s. 37).

<sup>13</sup> Ks. Euroopan komission [työryhmää koskevat verkkosivut](#).

## FRA:n lausunto 12

Tässä raportissa esitetyt tulokset osoittavat, että yhteisön tulo- ja elinolotilastojen ja työvoimatutkimuksen kaltaisten EU:n tutkimusten on sisällettävä etnisten vähemmistöjen ja maahanmuuttajien kannalta merkityksellisiä kysymyksiä ja edustavia otoksia, jotta heidän kokemuksensa viharikoksista ja syrjinnästä voidaan selvittää järjestelmällisesti. Tässä suhteessa Euroopan komissio voisi ottaa mallia Istanbulin yleissopimuksesta, jonka täysivaltaisia osapuolia EU ja sen jäsenvaltiot ovat; yleissopimuksessa kannustetaan osapuolia tekemään säännöllisin väliajoin väestöpohjaisia tutkimuksia arvioidakseen kaikkien yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien naisiin kohdistuvan väkivallan muotojen laajuutta ja kehityssuuntia.

EU:n jäsenvaltioiden olisi johdonmukaisesti toimitettava Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön (Etyj) demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimistolle (ODIHR) tietoja viharikoksista, joista raportointinen on annettu ODIHRin tehtäväksi, kuten joulukuussa 2013 annetuissa neuvoston päätelmissä viharikosten torjunnasta EU:ssa pyydettiin.

## 1.4 Poliisin tekemät pysäytykset

EU-MIDIS II -tutkimuksessa todettiin, että 16 prosenttia kaikista muslimivastaajista oli joutunut poliisin pysäyttämäksi tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden aikana ja että 7 prosenttia ilmoitti tämän johtuneen heidän maahanmuuttajataustastaan tai etnisestä alkuperästään. Poliisin tänä aikana pysäyttämistä muslimivastaajista 42 prosenttia uskoi, että pysäyttämisen syy oli heidän etninen tai maahanmuuttajataustansa. Poliisi pysäytti nuoria muslimivastaajia keskimäärin useammin kuin vanhempia vastaajia ja miehiä useammin kuin naisia. Haastatelluista eri muslimiryhmistä Pohjois-Afrikasta ja Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tulleet muslimivastaajat ilmoittivat muita useammin, että poliisi pysäytti heidät heidän etnisen tai maahanmuuttajataustansa vuoksi.

Muslimimiehet ja -naiset, jotka käyttävät ainakin joskus yleisillä paikoilla perinteistä tai uskonnollista vaatetusta, joutuivat tutkimusta edeltäneiden viiden vuoden aikana useammin poliisin pysäyttämiksi etnisen tai maahanmuuttajataustansa vuoksi (39 prosenttia pysäytettiin) kuin ne, jotka eivät käytä tällaista vaatetusta (29 prosenttia pysäytettiin). Tässä yhteydessä tuloksissa on myös sukupuolieroja: lähes puolet muslimimiehistä (47 prosenttia), jotka käyttävät ainakin joskus yleisillä

paikoilla perinteistä tai uskonnollista vaatetusta, katsoo joutuneensa poliisin pysäyttämiseksi etnisen tai maahanmuuttajataustansa vuoksi, kun musliminaisten vastaava osuus on yksi viidestä (20 prosenttia).

Tasa-arvoon ja syrjimättömyyteen perustuva lainvalvonta on yhä moninaisempia yhteisöjä sisältävien demokraattisten yhteiskuntien kulmakivi. Lainvalvontaviranomaisilla on velvollisuus kohdella kaikkia kunnioittavasti; rikosten torjunnan lisäksi niiden olisi myös otettava huomioon uhrien, todistajien ja laajempien yhteisöjen tarpeet ja oikeudet. Olisi otettava huomioon, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuimien katsoi asiassa S.A.S vastaan Ranska (nro 43835/11, 2014) sekä myöhemmin asioissa Belcacemi ja Oussar vastaan Belgia (nro 37798/13, 2017) ja Dakir vastaan Belgia (nro 4619/12, 2017) antamissaan tuomioissa, että Ranskan ja Belgian lait ja asetukset, joilla kielletään kasvot täysin tai osittain peittävän vaatteiden käyttäminen yleisillä paikoilla, eivät riko Euroopan ihmisoikeussopimusta (ECHR). Eräissä toisessa tapauksessa YK:n ihmisoikeuskomitea ilmaisi (108. istunnossaan) kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevaan kansainväliseen yleissopimukseen liittyvän valinnaisen pöytäkirjan 5 artiklan 4 kohdan nojalla näkemyksensä Mann Singhin toimittamasta selostuksesta nro 1928/2010. Ihmisoikeuskomitea katsoi, että sopimusvaltion (Ranska) asetus, jolla edellytetään henkilöiden olevan paljain päin passivalokuvassa, on kohtuuton rajoitus, joka loukkaa uskonnonvapautta ja rikkoo yleissopimuksen 18 artiklaa.

Syrjivä etninen profilointi – ainoastaan tai lähinnä henkilön henkilökohtaisiin ominaisuuksiin eikä käyttäytymiseen perustuvat poliisin tekemät pysäytykset – on laitonta ja saattaa vahingoittaa suhteita yhteisöön sekä yhteistyötä lainvalvontaviranomaisten kanssa ja heikentää luottamusta niihin. Perusoikeusnäkökohtien sisällyttäminen turvallisuustoimenpiteiden suunnitteluun saattaa auttaa rajoittamaan niiden mahdollisesti haitallisia vaikutuksia henkilöiden oikeuksiin ja vähentää riskiä siitä, että kokonaisia yhteisöjä vieraannutetaan toimenpiteillä, jotka voidaan kokea syrjiviksi, kuten FRA osoitti vuonna 2015.<sup>14</sup> Syrjintäkokemusten, myös viranomaisten syrjivän kohtelun, aiheuttama yhteiskunnallinen vieraantuminen saattaa muodostaa hedelmällisen maaperän katkeruudelle, ja tätä voivat käyttää hyväkseen tahot, jotka pyrkivät radikaalisuuteen haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä. EU-MIDIS II -tutkimus osoittaa, että verrattuna koko väestöön muslimivastaajien luottamus poliisiin on suuri. Tätä havaintoa on kuitenkin tarkasteltava rinnan sen kanssa, että viharikoksista ilmoitetaan hyvin harvoin, mikä saattaa viitata siihen, että luottamus rikosoikeudellisten vastatoimien kykyyn puuttua tehokkaasti tällaisiin rikoksiin on vähäistä.

<sup>14</sup> FRA (2015).

FRA:n lausunto 13

*Tämän tutkimuksen tiedoissa esitetään kattavimmat tulokset muslimien kokemuksista poliisin tekemistä pysäytyksistä kaikkialla EU:ssa. Tästä syystä ne olisi otettava huomioon suunniteltaessa Euroopan unionin lainvalvontakoulutusviraston (CEPOL) ja etenkin komission radikalisoitumisen torjuntaverkoston (RAN) poliisitoimea ja lainvalvontaa käsittelevän työryhmän työskentelyä. Näin taattaisiin, että muslimien mahdollisesti syrjivien pysäytysten haitallisia vaikutuksia koskeva näyttö sekä luottamusta lainvalvontaviranomaisiin edistävät yhteisökeskeisen poliisityön käytännöt otetaan huomioon poliisien koulutuksessa.*



# 2

## Mitä tulokset kertovat?



### 2.1 Yhteiselämä EU:ssa: kansalaisuus, luottamus ja suvaitsevaisuus

#### KESKEISET HAVAINNOT

- Noin 53 prosentilla muslimivastaajista on asuinmaansa kansalaisuus, ja siten he nauttivat kaikista näiden maiden ja EU:n kansalaisten oikeuksista. Vastaajista 15 prosentilla on kuitenkin alle viisi vuotta voimassa oleva oleskelulupa tai (väliaikaisesti) ei lainkaan oleskelulupaa.
- Suurin osa vastaajista (76 prosenttia) tuntee vahvaa yhteenkuuluvuutta asuinmaataan kohtaan.
- Kokonaisuutena muslimivastaajat ilmoittavat luottavansa demokraattisiin toimielimiin enemmän kuin koko väestö vuoden 2014 eurooppalaisessa sosiaalitutkimuksessa. Muslimivastaajat luottavat keskimäärin eniten poliisiin ja oikeusjärjestelmään: 10-pisteisellä asteikolla – jossa 10 tarkoittaa ”luottaa täysin” – poliisia koskevat tulokset ovat samanlaiset kuin koko väestön tulokset, sillä muslimivastaajat antoivat keskimäärin 6,6 pistettä ja koko väestö 6,5 pistettä. Oikeusjärjestelmän osalta muslimit antoivat keskimäärin 6,6 pistettä ja koko väestö 5,4 pistettä. Seuraavalla sijalla on kansallinen parlamentti (muslimit 5,7 pistettä, koko väestö 4,5 pistettä). Muslimit suhtautuvat Euroopan parlamenttiin neutraalisti (5,0 pistettä, koko väestö 3,9 pistettä). He eivät yleensä luota kansallisiin poliittikoihin (4,4 ja 3,4 pistettä) eivätkä poliittisiin puolueisiin (4,3 ja 3,5 pistettä) – tässä suhteessa luottamus on samaa tasoa kuin eurooppalaisessa sosiaalitutkimuksessa tutkitun koko väestön luottamus.
- EU-MIDIS II -tutkimuksessa haastatellut muslimit suhtautuvat yleensä avoimesti muihin ihmisryhmiin sikäli, että heistä ei ole epämukavaa, jos heidän naapureinaan on eri uskontoa tai samaa tai eri etnistä alkuperää edustavia henkilöitä tai vammaisia. Lähes kaikki vastaajat (92 prosenttia) ilmoittavat esimerkiksi, ettei heistä tunnu epämukavalta, jos heillä on eri uskonnollista taustaa edustavia naapureita.
- Lähes joka neljännellä muslimivastaajalla (23 prosenttia) on vaikeuksia hyväksyä lesboja, homoseksuaaleja tai biseksuaaleja henkilöitä naapureikseen, ja yksi kolmesta (30 prosenttia) pitää vaikeana hyväksyä transihmisiä tai transsukupuolisia henkilöitä naapureikseen.
- Yleisesti ottaen naispuoliset muslimivastaajat ovat hieman miespuolisia muslimivastaajia avoimempia ja hyväksyvät keskimäärin helpommin erilaisiin uskonnollisiin, etnisiin tai muihin ryhmiin kuuluvia henkilöitä, etenkin HLBT-henkilöitä, naapureikseen.
- EU-MIDIS II -tutkimuksen tulokset viittaavat muslimivastaajien avoimeen suhtautumiseen muihin uskontoihin, mitä osoittaa se, että lähes joka toinen vastaaja (48 prosenttia) ilmoittaa, että he tunsivat olonsa ”täysin mukavaksi”, jos heidän perheenjäsenensä menisi naimisiin ei-muslimin kanssa.
- Harvemmat muslimivastaajat ilmoittavat, että heillä olisi vaikeuksia hyväksyä perheenjäsenen avioliittoja eri uskontoa edustavan henkilön kanssa (17 prosenttia), kuin koko väestö vuonna 2015 tehdyssä Eurobarometri-tutkimuksessa; 30 prosenttia koko väestöstä ilmoitti tuntevansa olonsa epämukavaksi, jos heidän pojallaan tai tyttärellään olisi ”rakkaussuhde” islaminuskoksen henkilön kanssa.
- Yhdeksällä kymmenestä muslimivastaajasta on ystäviä, joilla on eri uskonnollinen tausta.



Tässä osiossa tarkastellaan maahanmuuttajien ja heidän jälkeläistensä yhteiskunnalliseen osallistumiseen liittyviä kysymyksiä ja keskitytään erityisesti kansalaisuuteen, yhteiskuntaan kuulumisen tunteeseen ja toimielimiä kohtaan tunnettuun luottamukseen – joita usein käsitellään suhteessa maahanmuuttajien onnistuneeseen kotouttamiseen eurooppalaisiin yhteiskuntiin. On tärkeää painottaa, että yhteiskuntaan kuulumisen tunteet ovat moniulotteisia, muuttuvia ja riippuvaisia maahanmuuttajien ympäristöstä. Tällaisiin tunteisiin vaikuttavat huomattavasti kokemukset syrjinnästä ja rikoksen uhriksi joutumisesta sekä yleinen keskustelu, tiedotusvälineet ja politiikka.

Tässä osiossa tarkastellaan, miten muslimien kokemukset syrjinnästä ja rikoksen uhriksi joutumisesta vaikuttavat siihen, missä määrin he tuntevat kuuluvansa yhteiskuntaan, jossa he asuvat, ja heidän luottamukseensa toimielimiin. Syrjinnän ja rikosten vähäisyyttä pidetään onnistuneen yhteiskunnallisen integraation keskeisenä tuloksena yhteiskunnan kaikkien jäsenten kannalta. Maahanmuuttajien kotouttamista koskevissa Zaragozan indikaattoreissa<sup>15</sup> – joista EU:n jäsenvaltiot sopivat vuonna 2010 maahanmuuton seuraamiseksi – korostetaan työllisyyden, koulutuksen ja sosiaalisen osallisuuden merkitystä. Näiden keskeisten elementtien lisäksi, joita seurataan monissa EU:n jäsenvaltioissa<sup>16</sup>, ”myönteisesti vastaanottavan yhteiskunnan” ja ”aktiivisen kansalaisuuden” temaattisilla politiikka-aloilla keskitytään aktiiviseen poliittiseen osallistumiseen, luottamukseen julkisiin toimielimiin sekä tunteeseen yhteiskuntaan kuulumisesta, joita seurataan syrjintäkokemusten rinnalla.<sup>17</sup>

## 2.1.1 Muslimimaahanmuuttajien ja maahanmuuttajien jälkeläisten kansalaisuus

Yli puolet tämän raportin kattamista muslimista ovat asuinmaansa kansalaisia, ja heillä on siten samat poliittiset oikeudet kuin maansa ja Euroopan unionin kansalaisilla. Kansalaisten määrä on paljon suurempi maahanmuuttajien jälkeläisten keskuudessa (”toinen sukupolvi”), joista 86 prosentilla on haastattelumaan kansalaisuus – ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajien vastaava osuus on 38 prosenttia. Useimmissa tutkimuksen piiriin kuuluneissa maissa musliminaisilla (56 prosenttia) on maan kansalaisuus hieman useammin kuin muslimimiehillä (50 prosenttia).

Noin 77 prosenttia toisen sukupolven kansalaisista sai kansalaisuuden syntymän perusteella; loput 23 sai kansalaisuuden myöhemmin. Ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajista 10 prosenttia sai asuinmaansa

kansalaisuuden syntymän perusteella<sup>18</sup>; loput 90 prosenttia sai kansalaisuuden pääasiassa kansallisessa lainsäädännössä säädetyillä kansalaisuuden myöntämismenettelyillä. Useimmat muslimimaahanmuuttajista, jotka ovat saaneet kansalaisuuden myöhemmin kansalaisuuden myöntämismenettelyillä, saivat sen kymmenen viime vuoden aikana vuoden 2006 jälkeen (36 prosenttia) tai vuosina 1996–2005 (35 prosenttia).

Yhteensä 0,4 prosenttia tämän raportin kattamista muslimista ilmoittaa olevansa kansalaisuudettomia (osuus niiden keskuudessa, joilla ei ole haastattelumaan kansalaisuutta, on 1 prosentti). Kansalaisuudettomien henkilöiden osuus on huomattava – 55 prosenttia – Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tulevien muslimimaahanmuuttajien keskuudessa Maltassa, mutta myös Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tulevien muslimien keskuudessa Ruotsissa ja Suomessa, joissa noin yksi kymmenestä (10 prosenttia) ilmoittaa olevansa kansalaisuudeton.<sup>19</sup>

## Muslimimaahanmuuttajien turvattu oleskeluoikeus

Niistä muslimimaahanmuuttajista, jotka ovat ulkomaiden kansalaisia, noin 5 prosenttia ilmoittaa, etteivät he tarvitse haastattelumaan oleskelulupaa, koska he ovat EU:n kansalaisia. Niistä muslimivastaajista, joilla ei ole maan kansalaisuutta, 2 prosenttia uusii parhaillaan oleskelulupaansa ja 87 prosentilla on voimassa oleva oleskelulupa. Muslimista, joilla on voimassa oleva oleskelulupa, kuitenkin vain 45 prosentilla on rajoittamattomasti voimassa oleva lupa. Niistä, joilla on kestoltaan rajoitettu oleskelulupa, lähes yhtä usealla on joko yli viisi vuotta tai alle yhden vuoden voimassa oleva oleskelulupa: osuudet ovat 37 ja 38 prosenttia. Lopuilla 25 prosentilla oleskeluluvan omaavista muslimivastaajista on yhdestä viiteen vuotta voimassa oleva oleskelulupa. Haastattelujankohtana 5 prosenttia muslimivastaajista, joilla oli ulkomaan kansalaisuus tai ei kansalaisuutta lainkaan, ilmoitti, ettei heillä ollut oleskelulupaa tai että he eivät tienneet, oliko heillä oleskelulupa.

Kaiken kaikkiaan useimmilla tämän raportin piiriin kuuluvilla muslimilla on turvattu asema joko asuinmaan kansalaisuuden, toisen EU:n jäsenvaltion kansalaisuuden tai rajoittamattomasti tai yli viisi vuotta voimassa olevan oleskeluluvan perusteella. Lähes 15 prosentilla kaikista muslimivastaajista on kuitenkin alle viisi vuotta voimassa oleva oleskelulupa tai ei oleskelulupaa lainkaan.

<sup>15</sup> Euroopan neuvosto (2010).

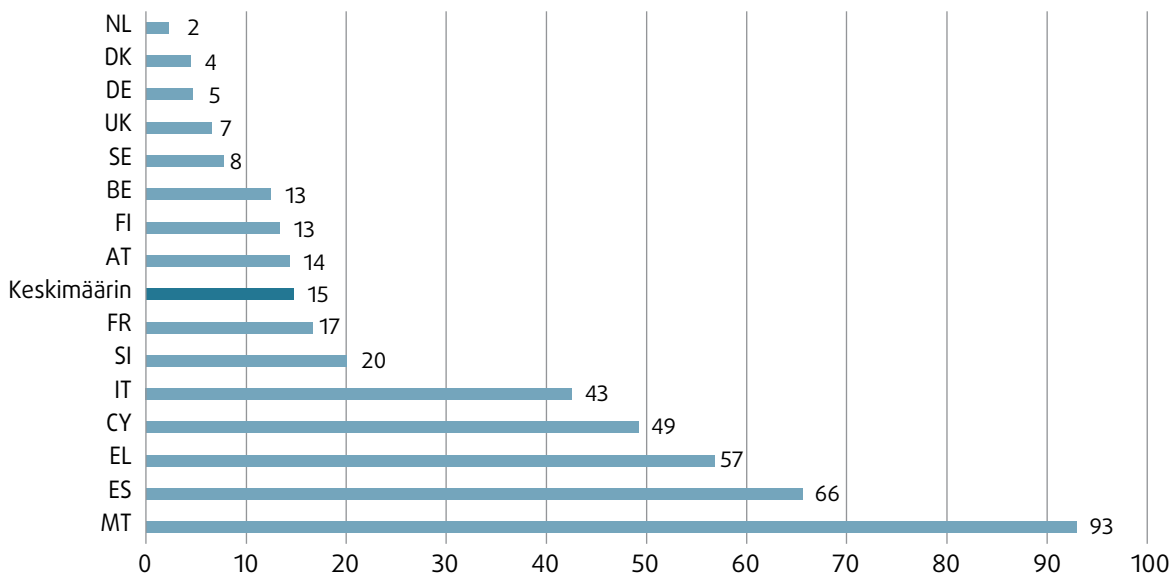
<sup>16</sup> FRA (2017b).

<sup>17</sup> Huddleston, T., Niessen, J., Tjaden, J. D. (2013).

<sup>18</sup> Ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajia, joilla on ollut määräämään kansalaisuus syntymästään lähtien, on lähinnä Ranskassa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Tämä johtuu joko siitä, että jompikumpi tai molemmat vanhemmista olivat Ranskan tai Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisia, tai siitä, että tämä oli mahdollista näiden maiden entisiä siirtomaita tai merentakaisia alueita koskevien kansalaisuussäännösten ansiosta.

<sup>19</sup> Tämän tilaston vastaajien vähäisen määrän vuoksi tarkka arvio ei ole mahdollinen.

**Kaavio 1: Muslimit, joiden oleskelulupa on voimassa alle viisi vuotta tai joilla ei ole oleskelulupaa, EU:n jäsenvaltioittain (%)<sup>a, b</sup>**



Huom. <sup>a</sup> Kaikista muslimivastaajista (n=10 527); painotetut tulokset.

<sup>b</sup> Yhdistelmäindikaattori, joka perustuu kysymyksiin siitä, onko vastaajilla tällä hetkellä oleskelulupa, sekä oleskeluluvan pituudesta.

Lähde: FRA, EU-MIDIS II 2016.

Tarkemmin sanottuna 13 prosentilla on kestoltaan rajattu oleskelulupa ja 2 prosentilla ei ole oleskelulupaa. Niiden vastaajien osuus, joilla ei ole oleskeluoikeutta tai se on ajallisesti rajoitettu, on erityisen suuri Maltassa, Espanjassa, Kreikassa, Kyproksessa ja Italiassa (kaavio 1). Vastaajia, joilla ei ole oleskelulupaa, on suhteellisesti paljon Kreikassa (12 prosenttia), Maltassa (8 prosenttia), Ruotsissa (6 prosenttia), Italiassa (5 prosenttia) ja Espanjassa (4 prosenttia). Turvattu oleskeluoikeus liittyy vahvasti maassa oleskelun pituuteen; maahanmuuttajavastaajat, joilla on rajattu oleskelulupa tai ei oleskelulupaa lainkaan, oleskelevat maassa keskimäärin paljon lyhyempiä aikoja.

Oleskeluoikeus ja mahdollisuus kansalaisuuden saamiseen ovat tärkeitä maahanmuuttajille ja näiden jälkeläisille useista syistä, muun muassa hyvin käytännöllisten ja välineellisten seikkojen vuoksi. Ne ovat kuitenkin myös tärkeitä henkilöiden aktiivisen poliittisen osallistumisen ja varsinkin heidän asuinmaataan koskevien tunnesiteidensä ja siihen kuulumisen tunteen kannalta. Aiemmat kansalaisuuden saamista koskevat tutkimukset osoittavat, että maahanmuuttajien ja heidän jälkeläistensä tärkeimpiä syitä hakea kansalaisuutta ovat muun muassa oikeuksien saaminen, turvattu oleskeluoikeus, matkustamisen helpottuminen, tunnustaminen yhteiskunnan täysivaltaiseksi jäseneksi, tasa-arvoisemman kohtelun saaminen, menettelyihin liittyvän byrokratian väheneminen sekä mahdollisuuksien paraneminen työmarkkinoilla. Kaikista muslimivastaajista, joilla ei ole asuinmaansa kansalaisuutta, yksi viidestä (20 prosenttia) oli aiemmin hakenut kansalaisuutta ja puolet näistä odotti yhä

päätöstä. Suurin osa hakijoista, joiden aiempi hakemus oli hylätty tai jotka peruivat hakemuksensa, toivoivat yhä saavansa kansalaisuuden tulevaisuudessa.

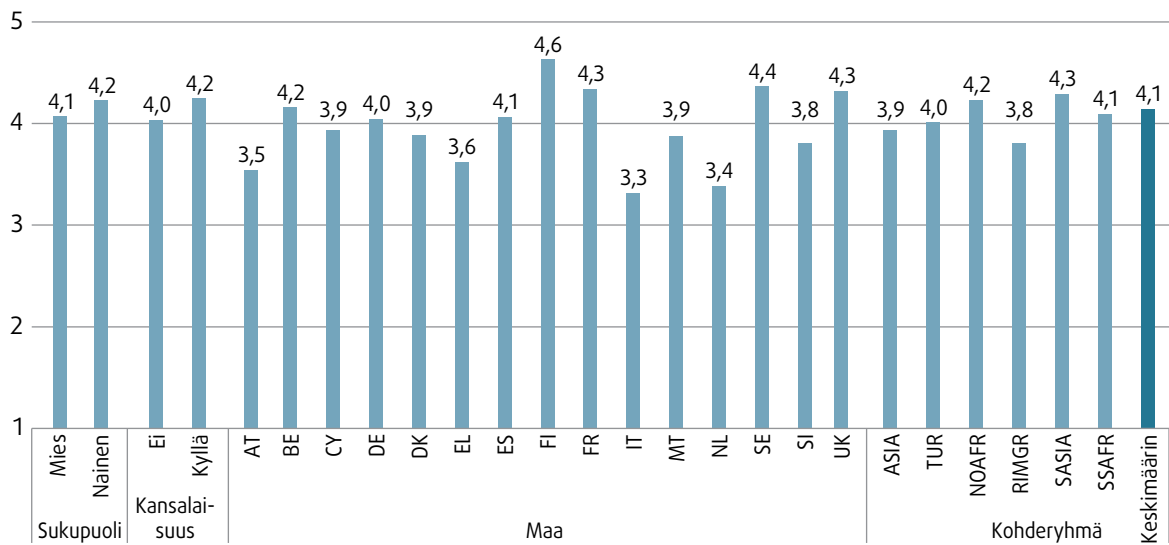
Yli kolmasosa ja jopa puolet vailla kansalaisuutta olevista muslimivastaajista, jotka olivat kokeneet jonkinlaista syrjintää eri elämänaloilla, joista tutkimuksessa esitettiin kysymyksiä, katsoivat, että kansalaisuus oli pääsy heidän kokemaansa syrjintään. Tämä koskee etenkin koulutus-alaa yhteydenpidossa lapsen kouluun sekä asunnonhakua, mutta myös työelämää työnhaun yhteydessä sekä terveydenhuoltoa. Kaikki niiden vastaajien, joilla ei ole asuinmaansa kansalaisuutta, syrjintänä pitämät toimet eivät kuitenkaan välttämättä ole laittomia, koska kolmansien maiden kansalaisia varten on usein olemassa lainsäädännössä määriteltyjä eroja. Joissain maissa kolmansien maiden kansalaiset eivät esimerkiksi voi olla poliittisten puolueiden jäseniä tai heidän työnsaantimahdollisuuksiaan on rajoitettu. Yleisesti ottaen vastaajat pitivät kansalaisuutta syrjinnän ja eriarvoisen kohtelun kannalta tärkeänä merkinä.

### 2.1.2 Tunne kuulumisesta yhteiskuntaan, tunneside ja sosiaalinen etäisyys

#### Muslimit tuntevat vahvaa yhteenkuuluvuutta asuinmaataan kohtaan

EU-MIDIS II -tutkimuksessa vastaajilta kysyttiin heidän yhteenkuuluvuuden tunteestaan heidän asuinalueitaan,

**Kaavio 2: Yhteenkuuluvuuden tunne asuinmaata kohtaan sukupuolen, kansalaisuuden, EU:n jäsenvaltion ja kohderyhmän mukaan (keskimääräinen arvo viisipisteisellä asteikolla)<sup>a, b, c</sup>**



Huom. <sup>a</sup> Kaikista muslimivastaajista (n=10 489); painotetut tulokset.

<sup>b</sup> Kysymys: "Asteikolla 1-5, jossa 1 tarkoittaa "ei tunne lainkaan yhteenkuuluvuutta" ja 5 "tuntee hyvin vahvaa yhteenkuuluvuutta", missä määrin tunnette yhteenkuuluvuutta [MAATA] kohtaan?"

<sup>c</sup> Kohderyhmien lyhenteet viittaavat [maasta/alueelta] tulleisiin maahanmuuttajiin ja heidän jälkeläisiinsä: TUR = Turkki, SSAFR = Saharan eteläpuolinen Afrikka, NOAFR = Pohjois-Afrikka, SASIA = Etelä-Aasia, ASIA = Aasia, RIMGR = EU:n ulkopuolisista maista äskettäin tulleet maahanmuuttajat.

Lähde: FRA, EU-MIDIS II 2016.

kylänsä, kaupunkiaan, maataan tai aluettaan, asuinmaataan ja Euroopan unionia kohtaan. Suurin osa muslimivastaajista tuntee vahvaa yhteenkuuluvuutta kaikkia näitä kohtaan. Heidän yhteenkuuluvuuden tunteensa on vahvin asuinmaata ja heikoin Euroopan unionia kohtaan. Viisipisteisellä asteikolla – jossa 1 tarkoittaa "ei tunne lainkaan yhteenkuuluvuutta" ja 5 "tuntee hyvin vahvaa yhteenkuuluvuutta" – asuinmaata kohtaan tunnetun yhteenkuuluvuuden taso on keskimäärin 4,1 (kaavio 2).

Noin 76 prosenttia muslimivastaajista valitsi arvon 4 tai 5, mikä osoittaa yleensä vahvaa yhteenkuuluvuuden tunnetta. Vain noin 2 prosenttia ilmoittaa, etteivät he tunne lainkaan yhteenkuuluvuutta asuinmaataan kohtaan; tällaisten henkilöiden osuus vaihtelee kyseisissä EU:n 15 jäsenvaltiossa alle 1 prosentista Suomessa 8 prosenttiin Alankomaissa.

Yhteenkuuluvuuden tunne on jonkin verran vahvempi niiden muslimivastaajien keskuudessa, joilla on haastattelumaan kansalaisuus. Yhteenkuuluvuuden tunne on suurinta Suomessa (4,6), Ruotsissa (4,4), Yhdistyneessä kuningaskunnassa (4,3), Ranskassa (4,3) ja Belgiassa (4,2) haastateltujen muslimien keskuudessa ja heikointa Italiassa (3,3), Alankomaissa (3,4), Itävallassa (3,5) ja Kreikassa (3,6). Eri kohderyhmistä äskettäin maahan tulleet muslimit (Sloveniassa) ja Aasian maista tulleet muslimimaahanmuuttajat (Kyproksessa) ilmaisivat keskimäärin vähiten yhteenkuuluvuutta asuinmaataan kohtaan (kaavio 2).

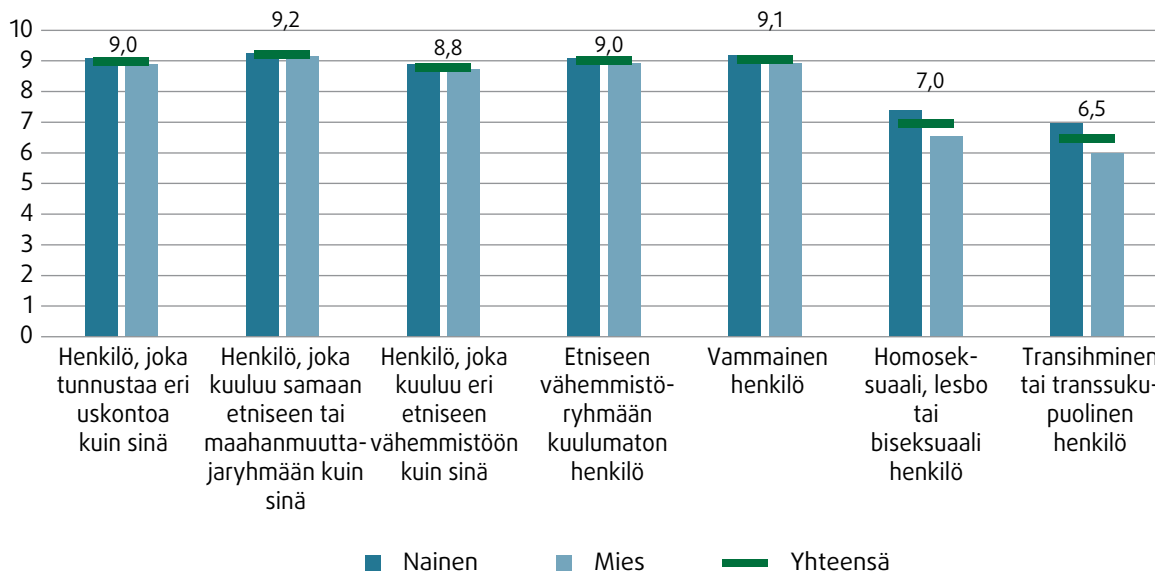
Yleinen yhteenkuuluvuuden tunne haastattelumaata kohtaan on yleensä hieman vahvempi maahanmuuttajien jälkeläisten keskuudessa – paitsi Ranskassa ja Alankomaissa, joissa toisen sukupolven maahanmuuttajat tuntevat hieman heikompaa yhteenkuuluvuutta kuin ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajat.

### Monet muslimit suhtautuvat avoimesti useimpiin muihin ryhmiin

Tutkimukseen osallistuneet muslimit eivät ole erityisen eristäytyneitä sikäli, että heillä on taustaltaan erilaisia ystäviä. Neljällä viidestä muslimivastaajasta on ystäviä, jotka kuuluvat johonkin muuhun etniseen vähemmistöön (79 prosenttia) ja valtaväestöön (84 prosenttia). Lähes yhdeksällä kymmenestä (88 prosenttia) on eri uskontoa tunnustavia ystäviä, jotka siis eivät ole muslimeja. Ne, joilla on muihin uskontokuntiin kuuluvia ystäviä, tuntevat yleensä hieman suurempaa yhteenkuuluvuutta asuinmaataan kohtaan.

EU-MIDIS II -tutkimuksessa haastatellut muslimit suhtautuvat yleensä avoimesti muihin ihmisryhmiin sikäli, että heistä ei ole epämukavaa, jos heidän naapureinaan on eri uskontoa tai eri etnistä alkuperää edustavia henkilöitä tai vammaisia (kaavio 3). Hyväksyntä on kuitenkin vähäisempää lesboja, homoseksuaaleja, biseksuaaleja, transihmisiä tai transsukupuolisia henkilöitä kohtaan. Vastaajia pyydettiin ilmoittamaan asteikolla 0-10, kuinka mukavaksi he tuntisivat olonsa, jos heidän naapureinaan



Kaavio 3: Taustaltaan erilaisten naapurien hyväksyntä (asteikolla 0–10)<sup>a, b</sup>

Huom. <sup>a</sup> Kaikista muslimivastaajista (n=10 527); painotetut tulokset.

<sup>b</sup> Kysymys: "Ilmoittakaa asteikolla 0–10, kuinka mukavaksi tuntisitte olonne, jos teillä olisi naapurina joku seuraaviin ryhmiin kuuluva henkilö. 0 tarkoittaa, että tuntisitte olonne "täysin epämukavaksi", ja 10 tarkoittaa, että tuntisitte olonne "täysin mukavaksi"."

Lähde: FRA, EU-MIDIS II 2016.

olisi erilaisiin ryhmiin kuuluvia henkilöitä. Eri uskontoa tunnustavien henkilöiden, samaan etniseen tai maahanmuuttajaryhmään kuuluvien henkilöiden, toiseen etniseen tai maahanmuuttajaryhmään kuuluvien henkilöiden ja vammaisten henkilöiden hyväksyntä on hyvin vahvaa – keskimääräiset arvot ovat 8,8 toiseen etniseen vähemmistöryhmään kuuluvien henkilöiden ja 9,0 eri uskontokuntaan kuuluvien henkilöiden osalta. Noin 92 prosenttia tuntee olonsa mukavaksi, jos heillä on eri uskontokuntaan kuuluvia naapureita, mikä tarkoittaa, että he valitsivat arvoksi vähintään 6; vain 2 prosenttia tuntee olonsa lähinnä epämukavaksi, jolloin arvot ovat välillä 0–4. Loput vastaajat ovat tämän suhteen neutraaleja.

Keskimääräiset arvot – asteikolla 0–10 – jotka kuvaavat hyväksyntää lesboja, homoseksuaaleja, biseksuaaleja, transihmisiä tai transsukupuolisia henkilöitä kohtaan, ovat suhteellisen alhaiset: 7 ja 6,5. Kaikista muslimivastaajista 23 prosentilla on vaikeuksia hyväksyä lesboja, homoseksuaaleja tai biseksuaaleja henkilöitä naapureikseen, ja 30 prosenttia pitää vaikeana hyväksyä transihmisiä tai transsukupuolisia henkilöitä naapureikseen. Koko väestöstä keskimäärin 16 prosenttia ilmoittaa, etteivät he haluaisi "homoseksuaaleja naapureikseen", ja osuudet vaihtelevat 5 prosentista Espanjassa 40 prosenttiin Kyproksessa.<sup>20</sup> Yleisesti ottaen naisten on hieman helpompi

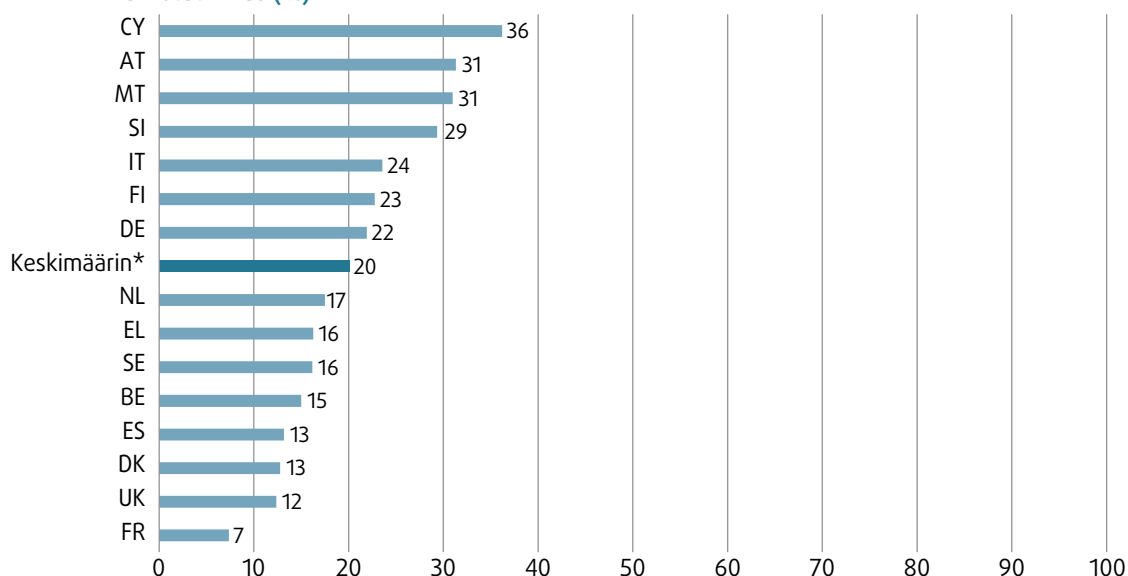
hyväksyä erilaisia ryhmiä – etenkin lesboja, homoseksuaaleja, biseksuaaleja, transihmisiä tai transsukupuolisia henkilöitä naapureikseen, ja tämä ero on noin 1 prosenttiyksikkö (kaavio 3).

On tärkeää korostaa, että koko väestön keskuudessa muslimien hyväksyntä on heikkoa (kaavio 4). Eurooppalaisesta arvotutkimuksesta vuonna 2008 kerättyjen tietojen perusteella tämän raportin kattamissa 15 maassa keskimäärin yksi viidestä henkilöstä ei haluaisi muslimieja naapureikseen. Erityisen vahvoja kielteisiä asenteita muslimieja kohtaan voidaan havaita Kyproksessa (36 prosenttia), Itävallassa (31 prosenttia), Maltassa (31 prosenttia) ja Sloveniassa (29 prosenttia). Verrattain vähemmän kielteisiä näkemyksiä ja suurempaa hyväksyntää voidaan havaita Ranskassa (7 prosenttia) – joskin on huomautettava, että asenteet ovat saattaneet muuttua vuodesta 2008.

Tuoreemman, vuonna 2015 tehdyn Eurobarometri-tutkimuksen tulokset vahvistavat, että Euroopan unionissa on muslimivihamielisyyttä. Sen tulokset osoittavat, että EU-28:n koko väestöstä 71 prosenttia tuntisi olonsa mukavaksi, jos joku heidän työtovereistaan olisi muslimi, tai asialla ei olisi heille merkitystä. Tämä osuus on pienempi kuin muiden ryhmien, kuten buddhalaisen (81 prosenttia), juutalaisten (84 prosenttia), ateistien (87 prosenttia) tai kristittyjen (94 prosenttia), kohdalla. Vahvinta kielteisyyttä muslimityötoveria kohtaan on Tšekissä: vain 27 prosenttia tuntisi olonsa mukavaksi tai suhtautuisi asiaan neutraalisti. Yleisintä hyväksyntää on Ruotsissa, jossa osuus on 89 prosenttia.

<sup>20</sup> FRA:n laskelmat, jotka perustuvat eurooppalaiseen arvotutkimukseen (2016). Tulokset eivät ole suoraan verrattavissa, koska EU-MIDIS II -tutkimuksessa käytettiin erilaista vastausasteikkoa.

**Kaavio 4: EU:n koko väestöä edustavat henkilöt, jotka "eivät halua" muslimeja naapureiksi, eurooppalainen arvotutkimus (%)<sup>a, b</sup>**



Huom. <sup>a</sup> N = 21 038.

<sup>b</sup> Kysymys: "Ilmoittakaa, mitä seuraavista ihmisryhmistä ette haluaisi naapureiksenne: Muslimit." Prosenttiosuudet viittaavat muslimit maininneiden henkilöiden osuuteen.

\* Keskiarvo on painottamaton keskiarvo, jossa ei oteta huomioon maiden yhteenlaskettua väkilukua; jokaiselle maalle on annettu sama painotus.

Lähde: Eurooppalainen arvotutkimus, 2008 (EVS 2016): Eurooppalainen arvotutkimus 2008: Integrated Dataset (EVS 2008); GESIS Data Archive, Köln; ZA4800 Data file Version 4.0.0).

Tarkasteltaessa sitä, missä määrin koko väestö hyväksyy intiimit suhteet muiden kanssa, vuoden 2015 Eurobarometri-tutkimuksessa havaittiin, että yksi kolmesta (30 prosenttia) tuntisi olonsa epämukavaksi, jos hänen pojallaan tai tyttärellään olisi "rakkaussuhde" muslimin kanssa.<sup>21</sup> Vastauksessa vastaavaan kysymykseen EU-MIDIS II -tutkimuksessa 17 prosenttia muslimivastaajista piti epämukavana ajatusta siitä, että joku omasta perheestä avioituisi eri uskontoa edustavan henkilön kanssa. Niiden muslimivastaajien osuudet, jotka tunsivat olonsa "täysin epämukavaksi" ajatellessaan naimisiinmenoa johonkin toiseen uskontokuntaan kuuluvan henkilön kanssa, olivat suurimmat Alankomaissa (33 prosenttia) ja Tanskassa (25 prosenttia). Kokonaisuutena tutkimuksen tulokset osoittavat, että lähes joka toinen muslimivastaaja (48 prosenttia) tuntisi olonsa "täysin mukavaksi", jos heidän perheenjäsenensä menisi naimisiin ei-muslimin kanssa.

### 2.1.3 Luottamus julkisiin toimielimiin

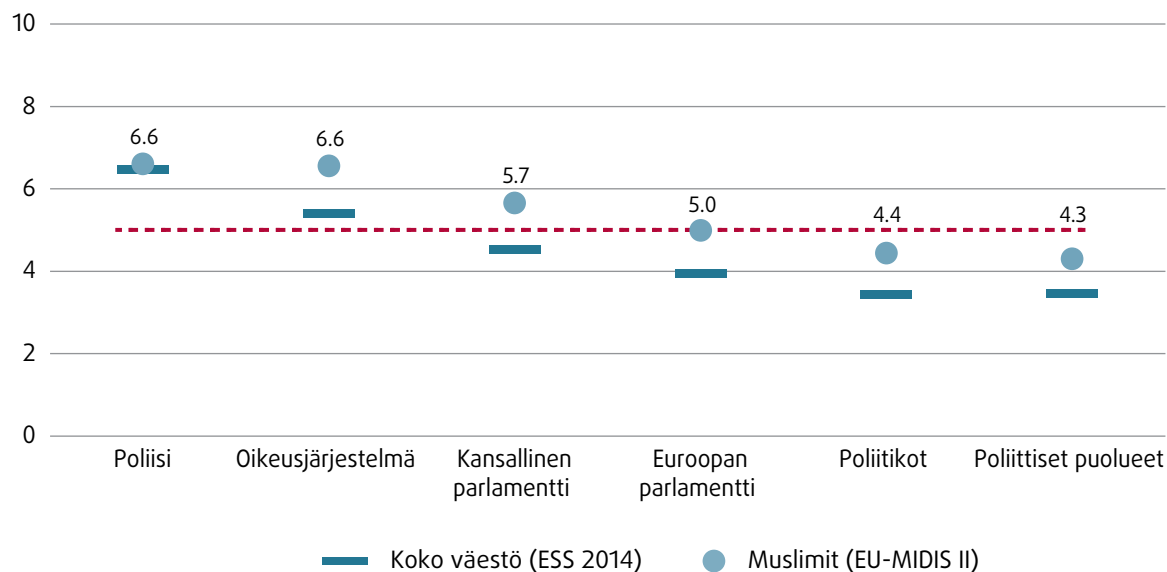
Tutkimukset ovat osoittaneet, että ensimmäisen ja toisen sukupolven maahanmuuttajien julkisia toimielimiä kohtaan tuntemaan luottamukseen vaikuttaa useita tekijöitä, kuten alkuperämaan toimielinten laatu ja suorituskyky, asuinmaan toimielinten laatu ja suorituskyky, yksilöllinen sosialisatio sekä osallistumisen ja odotusten taso. Koska toimielimiä kohtaan tunnettu luottamus

määräytyy hyvin monien seikkojen perusteella, ei ole helppoa tulkita maahanmuuttajien ja heidän jälkeläistensä yleistä luottamustasoa. Tästä huolimatta luottamus on tärkeä kotouttamisen tuotosindikaattori, joka osoittaa, missä määrin demokraattisen yhteiskunnan tärkeimpiin julkisiin toimielimiin luotetaan.

Keskimäärin muslimivastaajat luottavat eniten poliisiin ja maan oikeusjärjestelmään ja niiden jälkeen kansalliseen parlamenttiin. He suhtautuvat keskimäärin neutraalisti Euroopan parlamenttiin, ja tuntevat yleensä epäluottamusta poliitikkoja ja poliittisia puolueita kohtaan kansallisella tasolla. Keskimääräiset arvot asteikolla 0–10 – jossa 0 tarkoittaa "ei luota lainkaan" ja 10 "luottaa täysin" – esitetään kaaviossa 5. Toimielimiä kohtaan tunnettujen keskimääräisten luottamustasojen järjestys on lähes täysin sama koko väestön ja tämän raportin kattamien muslimivastaajien keskuudessa – mutta koko väestön tasot ovat useimmiten matalampia lukuun ottamatta luottamusta poliisiin, joka on lähes samalla tasolla molemmissa ryhmissä. Kaaviossa 5 esitetään keskimääräiset luottamustasot muslimivastaajien ja koko väestön keskuudessa 11 EU:n jäsenvaltiossa. Muslimivastaajien keskuudessa luottamus vaihtelee 10-pisteisellä asteikolla poliittisia puolueita kohtaan tunnetun luottamuksen arvosta 4,3

21 Euroopan komissio (2015b).

Kaavio 5: Luottamus toimielimiin muslimien keskuudessa 11 EU:n jäsenvaltiossa toimielimen tyyppin mukaan (keskimääräinen arvo asteikolla 0–10)<sup>a, b</sup>



Huom. <sup>a</sup> EU-MIDIS II (11 jäsenvaltiota), n = 8 333; ESS 2014 (11 jäsenvaltiota), n = 21 238. Kyseiset 11 EU:n jäsenvaltiota ovat AT, BE, DE, DK, ES, FI, FR, UK, NL, SE ja SI. Muut neljä valtiota – CY, IT, EL ja MT – eivät sisälly yleiskatsaukseen, jotta tietoja voidaan vertailla paremmin ESS:n tietoihin, sillä nämä neljä maata eivät sisällyneet ESS:n vuoden 2014 aaltoon. Tulokset, joihin sisältyvät kaikki tämän raportin piiriin kuuluvat 15 maata, antavat saman tuloksen, jossa vähäiset erot ovat enintään 0,1 edellä ilmoitetusta keskimääräisestä arvosta.

<sup>b</sup> Kysymys: "Ilmoittakaa asteikolla 0–10, kuinka paljon henkilökohtaisesti luotatte kuhunkin [MAAN] toimielimistä, jotka nyt luen. 0 tarkoittaa, että ette luota toimielimeen lainkaan, ja 10 tarkoittaa, että luotatte siihen täysin."

Lähde: FRA, EU-MIDIS II 2016, ja eurooppalainen sosiaalitutkimus, 2014 (ESS:n 7 aalto).

oikeusjärjestelmää ja poliisia koskevaan arvoon 6,6.<sup>22</sup> Koko väestön keskuudessa nämä arvot vaihtelevat poliitikkoja ja poliittisia puolueita koskevista arvoista 3,4 ja 3,5 oikeusjärjestelmää koskevaan arvoon 5,4 ja poliisia koskevaan arvoon 6,5.<sup>23</sup> Tämä tarkoittaa, että ensimmäisen ja toisen sukupolven muslimimaahanmuuttajat luottavat oikeusjärjestelmään ja poliittisiin toimielimiin keskimäärin enemmän kuin koko väestö.

Luottamus oikeusjärjestelmään on useimmissa maissa suurempaa muslimien kuin koko väestön keskuudessa – lukuun ottamatta Tanskaa ja Alankomaita, joissa luottamus ensimmäisen ja toisen sukupolven maahanmuuttajien keskuudessa on hieman heikompaa kuin

kansallinen keskiarvo eurooppalaisessa sosiaalitutkimuksessa. Toisen sukupolven luottamus oikeusjärjestelmään on heikompaa kuin ensimmäisen sukupolven useissa, mutta ei kaikissa tutkimukseen kuuluneissa maissa. Ero ensimmäisen ja toisen sukupolven muslimien välillä on suurin Ranskassa, jossa ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajat osoittavat suurempaa luottamusta oikeusjärjestelmään kuin koko väestö, mutta toisen sukupolven muslimien luottamus on hieman heikompaa kuin koko väestön. Nämä mallit ovat vielä selkeämmät, kun kyse on luottamuksesta poliisiin. Tämän raportin viimeisessä osiossa tarkastellaan lähemmin, mikä vaikuttaa luottamuksen tasoon.

22 Kyseiset 11 jäsenvaltiota oli valittava siksi, että näitä tietoja ei ollut saatavilla neljän eurooppalaisen sosiaalitutkimukseen (ESS) osallistuneen maan osalta.

23 FRA:n laskelmat, jotka perustuvat ESS:n seitsemänteen aaltoon (2014).

## 2.2 Syrjintä ja oikeuksien tuntemus

### KESKEISET HAVAINNOT

- EU-MIDIS II -tutkimusta edeltäneiden viiden vuoden aikana neljä kymmenestä muslimivastaajasta (39 prosenttia) koki tulleen syrjityksi etnisen tai maahanmuuttajataustansa – johon sisältyvät ihonväri, etninen alkuperä tai maahanmuuttajatausta ja uskonto tai uskonnollinen vakaumus – vuoksi yhdellä tai useammalla arkielämän alueella. Yksi neljästä (25 prosenttia) oli kokenut tällaista syrjintää tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden aikana.
- Noin 17 prosenttia muslimivastaajista ilmoitti kokeneensa syrjintää uskonnon tai uskonnollisen vakaumuksen vuoksi tutkimusta edeltäneiden viiden vuoden aikana, kun vuoden 2008 EU-MIDIS I -tutkimuksessa tämä osuus oli 10 prosenttia. Tarkemmin ilmaistuna EU-MIDIS II -tutkimuksen mukaan 19 prosenttia musliminaisista ja 16 prosenttia miehistä koki tulleen syrjityksi tällä perusteella.
- Toisen sukupolven muslimivastaajat kokevat tulevansa syrjityksi uskonnon tai vakaumuksen, etnisen alkuperän tai maahanmuuttajataustansa ja ikänsä perusteella useammin kuin ensimmäisen sukupolven muslimivastaajat (uskonto: 22 prosenttia toisessa sukupolvessa ja 15 prosenttia ensimmäisessä sukupolvessa; etninen alkuperä: 30 ja 25 prosenttia; ikä: 9 ja 5 prosenttia).
- Kuten EU-MIDIS I -tutkimuksessakin, haastatelluista muslimiryhmistä Pohjois-Afrikasta ja Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tulleet vastaajat ilmoittavat useimmin etniseen tai maahanmuuttajataustaan perustuvasta syrjinnästä sekä tutkimusta edeltäneiden viiden vuoden aikana (46 ja 45 prosenttia) että tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden aikana (30 ja 28 prosenttia).
- Syrjintäkokemuksissa voidaan havaita huomattavia eroja tietyistä maista ja tietyiltä alueilta peräisin olevien ja tietyissä EU:n jäsenvaltioissa asuvien musliminaisten ja -miesten välillä.
- Vaatetus on lähinnä musliminaisille merkityksellinen tekijä työhön ja terveydenhuoltoon liittyvässä syrjinnässä. Esimerkkinä voidaan mainita, että 35 prosenttia musliminaisista – ja vain 4 prosenttia miehistä – mainitsee vaatetuksensa tärkeimmäksi työnhaun yhteydessä tapahtuvan syrjinnän perusteeksi; 22 prosenttia mainitsee sen työssä tapahtuvaa syrjintää aiheuttavaksi seikaksi.
- Muslimivastaajat, jotka kokivat tulleen syrjityksi, ilmoittivat tämän tapahtuneen keskimäärin vähintään viisi kertaa vuodessa, mikä osoittaa, että syrjintä on toistuvaa.
- EU-MIDIS I -tutkimuksen tulosten mukaan 79 prosenttia muslimivastaajista ei ilmoittanut syrjintäkokemuksistaan, ja vastaavasti myöskään useimmat EU-MIDIS II -tutkimuksen piiriin kuuluneet muslimivastaajat eivät ilmoittaneet tällaisista tapauksista millekään viranomaiselle. Keskimäärin vain 12 prosenttia muslimivastaajista, jotka katsoivat tulleen syrjityksi, ilmoitti syrjinnästä millekään taholle. Naiset ilmoittavat tällaisista tapauksista useammin (15 prosenttia) kuin miehet (10 prosenttia).
- Vastaajien vähemmistö, joka ilmoitti syrjintätapauksista, kääntyi useimmiten työnantajansa (39 prosenttia) ja sen jälkeen poliisin (17 prosenttia) ja ammattiliittojen (16 prosenttia) puoleen, sillä monet tapauksista liittyivät työhön. Vain 4 prosenttia syrjintätapauksesta ilmoittaneista muslimivastaajista teki valituksen tai ilmoitti tapauksesta tasa-arvoelimelle, mikä saattaa johtua siitä, että tietoisuus tällaisten elinten olemassaolosta on hyvin vähäistä.
- Keskimäärin 17 prosenttia muslimivastaajista uskoo, että lainsäädännössä ei kielletä syrjintää, ja 14 prosenttia ei tiedä, onko tällaista lainsäädäntöä olemassa. Tämä tarkoittaa, että yksi kolmesta ei tiedä, että heillä on lakisääteinen oikeus syrjimättömyyteen ja että he voivat vaatia sitä. Lisäksi suurin osa vastaajista (72 prosenttia) ei ole tietoinen mistään syrjinnän uhreille tukea tai neuvontaa antavasta organisaatiosta, mikä vastaa EU-MIDIS I -tutkimuksen tuloksia. Useimmat (65 prosenttia) eivät tunnista mitään maansa tasa-arvoelimistä.

Rotusyrjintädirektiivi tarjoaa kattavan suojan rotuun tai etniseen alkuperään perustuvaa syrjintää vastaan, ja työsyrijintädirektiivillä annetaan rajoitetumpi suoja uskontoon tai vakaumukseen perustuvaa syrjintää vastaan. Tästä huolimatta tulokset osoittavat, että tämän tutkimuksen kattamissa EU:n jäsenvaltioissa eri etnisiin tai maahanmuuttajaryhmiin kuuluvat muslimit

kohtaavat edelleen syrjintää useissa tilanteissa ja monet eivät tunne oikeuksiaan tai eivät tiedä, mihin kääntyä, kun heitä kohdellaan epätasa-arvoisesti.

Monet myös kohtaavat useampaan kuin yhteen seikkaan perustuvaa, niin kutsuttua moninkertaista tai moniperusteista syrjintää.<sup>24</sup>

<sup>24</sup> Lähemmin moninkertaisesta syrjinnästä ks. FRA (2017a), 2 luku.

## 2.2.1 Syrjintätapausten kokonaismäärä

### Terminologiasta

Syrjinnän mittaaminen EU-MIDIS II -tutkimuksessa

Tutkimuksessa vastaajilta kysyttiin, kokivatko he tulevaisuutensa syrjityiksi yhdellä tai useammalla perusteella – ihonvärin, entisen alkuperän tai maahanmuuttajataustan, uskonnon tai uskonnollisen vakaumuksen, sukupuolen, iän, vammaisuuden, sukupuolisen suuntautumisen tai ”muiden” syiden vuoksi – eri aloilla ja erilaisissa toiminnoissa:

- työnhaussa
- työssä
- koulutuksessa tai yhteyksissä lasten koulun henkilöstön kanssa
- terveydenhuoltopalvelujen saatavuudessa
- asumisessa
- käyttäessään julkisia tai yksityisiä palveluita (kuten joukkoliikenteessä, hallintovirastoissa, pyrkiessään sisään yökerhoon, ravintolaan tai hotelliin tai kaupassa tai sinne sisään mennessään).

Syrjintätapausten määrät laskettiin sekä tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden että tutkimusta edeltäneiden viiden vuoden ajalta.

Vastaajia, jotka ilmoittivat kokeneensa ainakin yhteen kolmesta tietystä syystä – ihonväri, etninen alkuperä tai maahanmuuttajatausta sekä uskonto tai uskonnollinen vakaumus – perustuvaa syrjintää, pyydettiin tarkempia tietoja tapauksesta käyttäen yleistermiä ”etninen tai maahanmuuttajatausta”. Näin ollen näistä jatkokysymyksistä saatuihin tietoihin perustuvia tuloksia ei voida jaotella tarkemmin mainittujen kolmen yksittäisen syyn mukaan.

Lisäksi vastaajilta kysyttiin, olivatko he viiden edellisen vuoden aikana joutuneet erilaisiin syrjiviin tilanteisiin etnisen tai maahanmuuttajataustansa vuoksi työssä, asunnon saannissa ja yhteyksissä kouluhenkilöstöön vanhempana tai holhoojana.

### Eri syihin perustuva syrjintä

EU-MIDIS I -tutkimuksen tavoin tässä tutkimuksessa vastaajilta kysyttiin heidän syrjintäkokemuksistaan viiden edellisen vuoden aikana neljällä elämänalueella – työnhaussa, työssä, asunnon saannissa ja yhteyksissä kouluviranomaisiin (vanhempana tai holhoojana).<sup>25</sup> Vastaajat pystyivät antamaan kahdeksan erilaista syrjinnän perustetta.

<sup>25</sup> Tutkimuksessa kysyttiin myös useisiin syihin perustuvasta syrjinnästä terveydenhuollon alalla, mutta reititysvirheen vuoksi tätä alaa ei voida ottaa tässä analyysissä huomioon. Tämän alan tulokset otetaan huomioon etniseen tai maahanmuuttajataustaan perustuvan syrjinnän kokonaismäärässä 12 kuukauden ajalta. Useista syistä ei kysytty luokassa ”muut julkiset tai yksityiset palvelut”, joka sisältää koulutuksen, joukkoliikenteen, julkishallinnon, ravintolat ja baarit sekä kaupat.

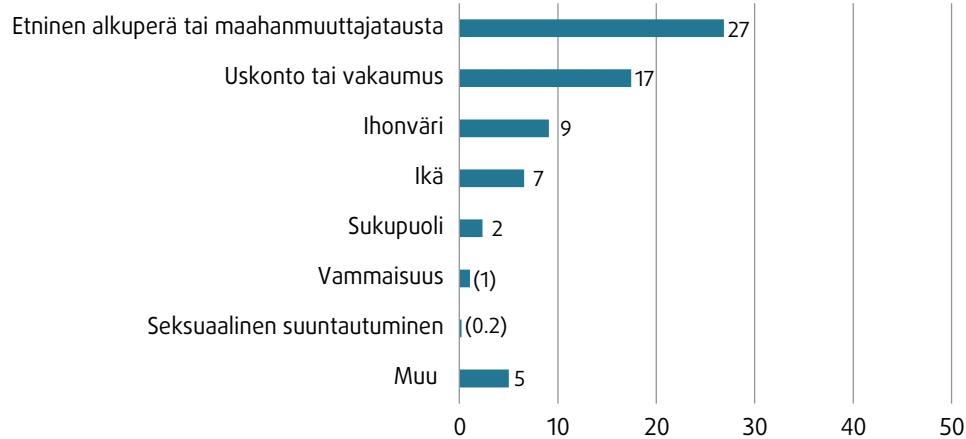
EU-MIDIS I -tutkimuksessa 10 prosenttia muslimeista ilmoitti kokeneensa uskontoon perustuvaa syrjintää tutkimusta edeltäneiden viiden vuoden aikana. Sitä vastoin EU-MIDIS II -tutkimuksessa 17 prosenttia vastaajista ilmoitti kokeneensa uskontoon perustuvaa syrjintää. Keskimäärin 27 prosenttia kaikista muslimivastaajista mainitsi kohdanneensa etniseen alkuperään tai maahanmuuttajataustaan perustuvaa syrjintää. Seuraavaksi yleisimmät syyt olivat uskonto tai uskonnollinen vakaumus (17 prosenttia), ihonväri (9 prosenttia) ja sukupuoli (2 prosenttia) (kaavio 6). Musliminaiset ilmoittivat miehiä useammin kokeneensa sukupuoleen perustuvaa syrjintää (prosenttiosuudet olivat 4 prosenttia ja 1 prosentti). Muiden perusteiden kohdalla miesten ja naisten kokemuksissa ei ollut huomattavia eroja – paitsi että muslimimiehet ilmoittavat yleisemmin kohtaavansa ihonväriin perustuvaa syrjintää (11 prosenttia, naiset 7 prosenttia) ja musliminaiset mainitsevat useammin tulevaisuutensa syrjityiksi uskonnon perusteella (19 prosenttia, miehet 16 prosenttia).

Ensimmäisen ja toisen sukupolven vastaajien välillä on pieniä, mutta huomionarvoisia eroja sen suhteen, missä määrin he kokevat tullessa syrjityiksi uskonnon tai uskonnollisen vakaumuksen, etnisen alkuperän tai maahanmuuttajataustan ja iän perusteella. Toisen sukupolven muslimivastaajat mainitsevat uskonnon syrjintäperusteena keskimäärin useammin kuin ensimmäisen sukupolven vastaajat (22 ja 15 prosenttia). Sama koskee etnistä alkuperää (30 ja 25 prosenttia) ja ikää (9 ja 25 prosenttia). Tulokset kuitenkin vaihtelevat eri alkuperämaiden/-alueiden ja asuinmaiden välillä.<sup>26</sup>

Tarkasteltaessa syrjintää vastaajien alkuperämaiden/-alueiden näkökulmasta (kaavio 7) kootut tulokset osoittavat, että kaikissa ryhmissä Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tulevia muslimeja lukuun ottamatta etninen alkuperä tai maahanmuuttajatausta on tärkein ja uskonto tai uskonnollinen vakaumus toiseksi tärkein syrjintäperuste. Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tulevat muslimit ilmoittavat, että he kohtaavat useimmin ihonväriin perustuvaa syrjintää (29 prosenttia).

<sup>26</sup> Toisen sukupolven muslimivastaajat ovat keskimäärin nuorempia (suurin osa heistä on 16–44-vuotiaita).

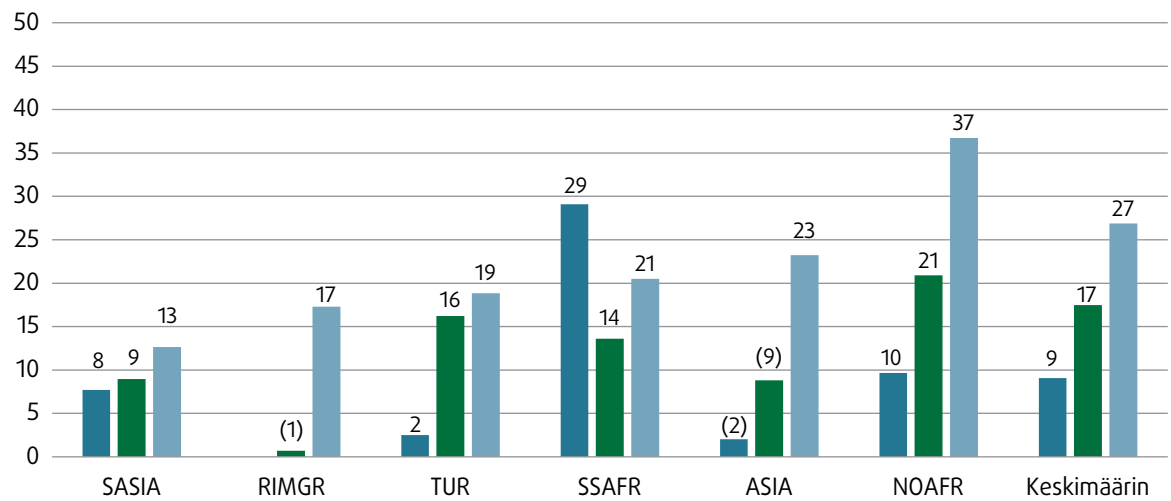
**Kaavio 6: Viiden edellisen vuoden aikana neljällä arkielämän alueella koetun syrjinnän syyt (%)<sup>a, b, c</sup>**



- Huom.**
- <sup>a</sup> Kaikista muslimivastaajista, joilla on ollut riski tulla syrjityiksi vähintään yhdellä tutkimuksessa mainituista päivittäiseen elämään kuuluvista alueista ("edellisten 5 vuoden aikana"; n=9 240); painotetut tulokset.
  - <sup>b</sup> Tulokset, jotka perustuvat pieneen määrään vastauksia, ovat tilastollisesti vähemmän luotettavia. Sen vuoksi tulokset, jotka perustuvat 20–49 painottamattomaan havaintoon ryhmän kokonaismäärässä, tai soluihin, joissa on alle 20 painottamatonta havaintoa, on merkitty sulkeisiin. Tuloksia, jotka perustuvat alle 20 painottamattomaan havaintoon ryhmän kokonaismäärässä, ei julkaista.
  - <sup>c</sup> Analyysissä huomioon otetut arkielämän alueet: työnhaku, työ, koulutus (vanhempana tai holhoojana), asuminen.

Lähde: FRA, EU-MIDIS II 2016.

**Kaavio 7: Viiden edellisen vuoden aikana koettu kolmeen tiettyyn seikkaan perustuva syrjintä kohderyhmittäin (%)<sup>a, b, c, d</sup>**



■ Ihonväri ■ Uskonto tai vakaumus ■ Etninen alkuperä tai maahanmuuttajatausta

- Huom.**
- <sup>a</sup> Kaikista muslimivastaajista, joilla on ollut riski tulla syrjityiksi eri perustein vähintään yhdellä tutkimuksessa mainituista päivittäiseen elämään kuuluvista alueista ("edellisten 5 vuoden aikana"; n=9 240); painotetut tulokset, lajiteltu perusteen "etninen alkuperä tai maahanmuuttajatausta" mukaan.
  - <sup>b</sup> Tulokset, jotka perustuvat pieneen määrään vastauksia, ovat tilastollisesti vähemmän luotettavia. Sen vuoksi tulokset, jotka perustuvat 20–49 painottamattomaan havaintoon ryhmän kokonaismäärässä, tai soluihin, joissa on alle 20 painottamatonta havaintoa, on merkitty sulkeisiin. Tuloksia, jotka perustuvat alle 20 painottamattomaan havaintoon ryhmän kokonaismäärässä, ei julkaista.
  - <sup>c</sup> Analyysissä huomioon otetut arkielämän alueet: työnhaku, työ, koulutus (vanhempana tai holhoojana), asuminen.
  - <sup>d</sup> Kohderyhmien lyhenteet viittaavat [maasta/alueelta] tulleisiin maahanmuuttajiin ja heidän jälkeläisiinsä: TUR = Turkki, SSAFR = Saharan eteläpuolinen Afrikka, NOAFR = Pohjois-Afrikka, SASIA = Etelä-Aasia, ASIA = Aasia, RIMGR = EU:n ulkopuolisista maista äskettäin tulleet maahanmuuttajat.

Lähde: FRA, EU-MIDIS II 2016.

**Kaaviossa 8** tarkastellaan syrjintää vastaajien asuimaan näkökulmasta. Se osoittaa, että muslimivastaajat kaikissa muissa maissa paitsi Maltassa mainitsevat etnisen alkuperän tai maahanmuuttajataustan kohtaamansa syrjinnän pääsyyinä. Maltassa 32 prosenttia mainitsee ihonvärin tärkeimpänä syrjinnän perusteena. Ihonvärin mainitsee myös 25 prosenttia vastaajista Kreikassa ja 21 prosenttia Italiassa – mikä on odotettua, koska näissä maissa haastateltujen alkuperämaat/-alueet vaikuttavat tuloksiin. Esimerkiksi Italiassa 39 prosenttia Saharan eteläpuolisesta Afrikasta mainitsevat ihonvärin syrjinnän syynä – tämä osuus on lähes kaksi kertaa niin suuri kuin Italian keskiarvo kolmesta eri alkuperämaasta/-alueelta lähtöisin olevien muslimien vastausten perusteella. Sitä vastoin Alankomaissa (30 prosenttia) ja Italiassa (25 prosenttia) muslimit mainitsevat useimmiten syyksi uskonnon tai uskonnollisen vakaumuksen.

Kaikista vastaajista Pohjois-Afrikasta tulevat muslimivastaajat, jotka asuvat Alankomaissa ja Italiassa, ilmoittavat useimmin uskontoon tai uskonnolliseen vakaumukseen perustuvasta syrjinnästä tutkimusta edeltäneiden viiden vuoden aikana (31 prosenttia molemmissa maissa). Seuraavina tässä suhteessa tulevat Alankomaissa asuvat Turkista lähtöisin olevat

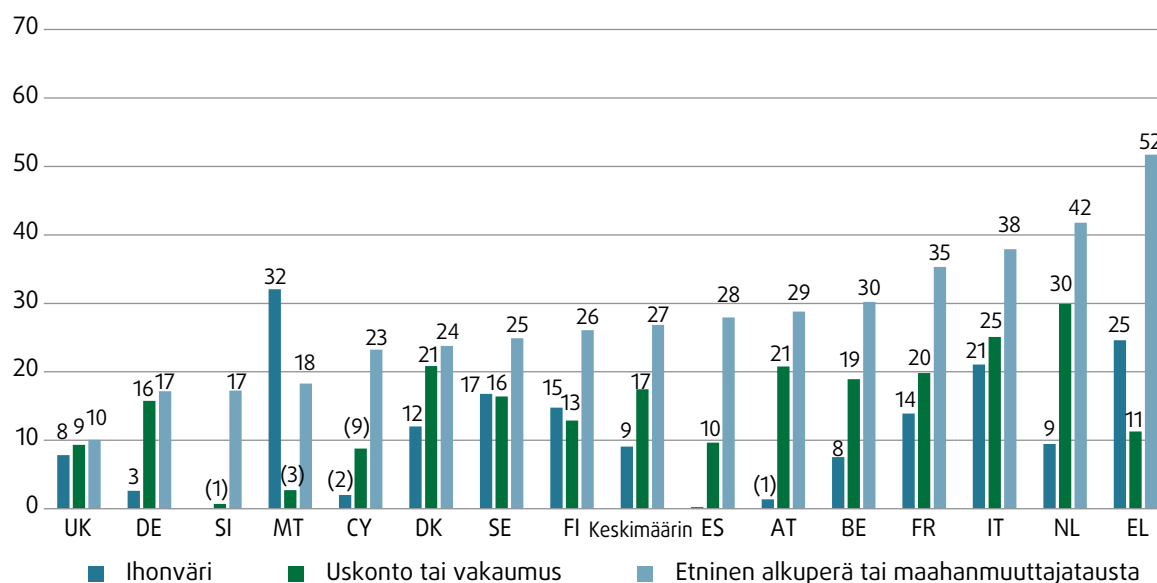
muslimivastaajat (28 prosenttia) ja Tanskassa asuvat Saharan eteläpuolisesta Afrikasta lähtöisin olevat muslimivastaajat (27 prosenttia).

Tulokset viittaavat uskonnon ja etnisen alkuperän päällekkäisyyteen perusteina, sillä 70 prosenttia kaikista muslimivastaajista, jotka ilmoittavat uskonnon syrjinnän perusteeksi, koki myös tullessa syrjityksi etnisen alkuperänsä tai maahanmuuttajataustansa vuoksi. Sitä vastoin vain 46 prosenttia kaikista muslimivastaajista, jotka kokivat tullessa syrjityksi etnisen alkuperänsä tai maahanmuuttajataustansa takia, ilmoitti kohdanneensa myös uskontoon perustuvaa syrjintää – tämä havainto saattaa viitata siihen, että suurin osa muslimivastaajista pitää uskontoa yhtenä etnisen tai maahanmuuttajataustansa ulottuvuutena tai osatekijänä.

### Etniseen tai maahanmuuttajataustaan perustuvien syrjintätapausten määrien vertailu

Tässä osiossa esitetään yhteenveto muista tuloksista, jotka liittyvät muslimivastaajien kannalta merkittävimpään syrjintäperusteeseen EU-MIDIS II -tutkimuksessa – etniseen tai maahanmuuttajataustaan. Kuten edellä huomautettiin, tähän sisältyy kolme perustetta:

**Kaavio 8: Viiden edellisen vuoden aikana koettu kolmeen tiettyyn seikkaan perustuva syrjintä EU:n jäsenvaltioittain (%)<sup>a, b, c</sup>**



*Huom.* <sup>a</sup> Kaikista muslimivastaajista, joilla on ollut riski tulla syrjityksi eri perusteiden vähintään yhdellä tutkimuksessa mainituista päivittäiseen elämään kuuluvista neljästä alueesta ("edellisten 5 vuoden aikana"; n=9 240); painotetut tulokset, lajiteltu perusteen "etninen alkuperä tai maahanmuuttajatausta" mukaan.

<sup>b</sup> Tulokset, jotka perustuvat pieneen määrään vastauksia, ovat tilastollisesti vähemmän luotettavia. Sen vuoksi tulokset, jotka perustuvat 20–49 painottamattomaan havaintoon ryhmän kokonaismäärässä, tai soluihin, joissa on alle 20 painottamatonta havaintoa, on merkitty sulkeisiin. Tuloksia, jotka perustuvat alle 20 painottamattomaan havaintoon ryhmän kokonaismäärässä, ei julkaista.

<sup>c</sup> Analyysissä huomioon otetut arkielämän alueet: työnhaku, työ, koulutus (vanhempana tai holhoojana), asuminen.

Lähde: FRA, EU-MIDIS II 2016.



etninen alkuperä tai maahanmuuttajatausta, uskonto tai uskonnollinen vakaumus sekä ihonväri. Tutkimuksessa kerättiin tarkempia tietoja tällaisesta syrjinnästä yhteensä kymmenellä elämänalueella.

Etniseen tai maahanmuuttajataustaan perustuvan koetun syrjinnän määrä on yhä suuri muslimimaahanmuuttajien ja heidän jälkeläistensä keskuudessa. Tarkasteltaessa syrjintää yleensä yhteensä kymmenellä EU-MIDIS II -tutkimuksen kattamalla arkielämän alueella havaitaan, että keskimäärin 39 prosenttia kaikista muslimivastaajista koki tulleen syrjityksi etnisen tai maahanmuuttajataustansa takia tutkimusta edeltäneiden viiden vuoden aikana ja 25 prosenttia tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden aikana (kaavio 9). EU-MIDIS I -tutkimuksessa joka kolmas muslimivastaaja (30 prosenttia) totesi kokeneensa syrjintää etnisen alkuperänsä vuoksi (yhdeksällä elämänalueella).

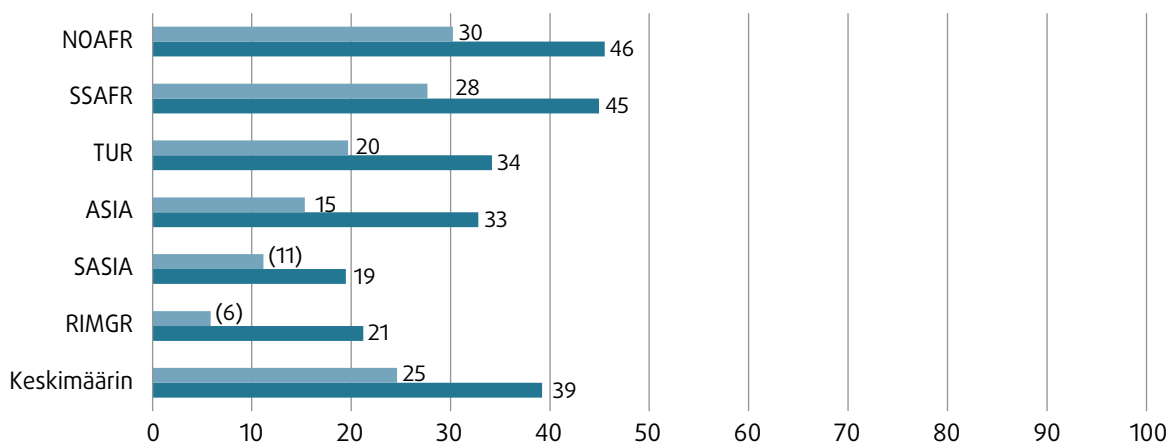
#### Syrjintätapausten määrät eri kohderyhmissä

Kuten EU-MIDIS I -tutkimuksessakin, Pohjois-Afrikasta ja Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tulevat

muslimivastaajat ilmoittavat useimmin syrjinnästä molemmilla viitejaksoilla: sekä tutkimusta edeltäneiden viiden vuoden aikana (46 ja 45 prosenttia) että tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden aikana (30 ja 28 prosenttia) (kaavio 9).<sup>27</sup>

Samojen kohderyhmien välillä on kuitenkin merkittäviä eroja eri maissa (kaavio 10). Esimerkiksi Pohjois-Afrikasta tulevat muslimivastaajat kokevat useimmin tulevansa syrjityiksi Alankomaissa (49 prosenttia), Italiassa (33 prosenttia) ja Ranskassa (31 prosenttia) ja harvimminkin Espanjassa (20 prosenttia). Myös samassa EU:n jäsenvaltiossa asuvien, mutta eri maista/alueilta tulevien muslimivastaajien välillä on huomattavia eroja, jotka saattavat selittyä heidän ominaisuuksiensa – esimerkiksi ihonvärin – eroilla. Huomattavin ero 12 kuukauden aikana koetun syrjinnän määrässä on havaittavissa Saksassa Saharan eteläpuolisesta Afrikasta ja Turkista tulevien muslimien välillä: 18 prosenttia Turkista tulevista muslimivastaajista koki tulleen syrjityksi edellisten 12 kuukauden aikana, kun Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tulevien keskuudessa osuus oli 50 prosenttia. Alankomaissa 12 kuukauden aikana

**Kaavio 9: Etniseen tai maahanmuuttajataustaan perustuva syrjintä edellisten 5 vuoden ja edellisten 12 kuukauden aikana tutkimuksen kohderyhmien mukaan (%)<sup>a, b, c, d, e</sup>**



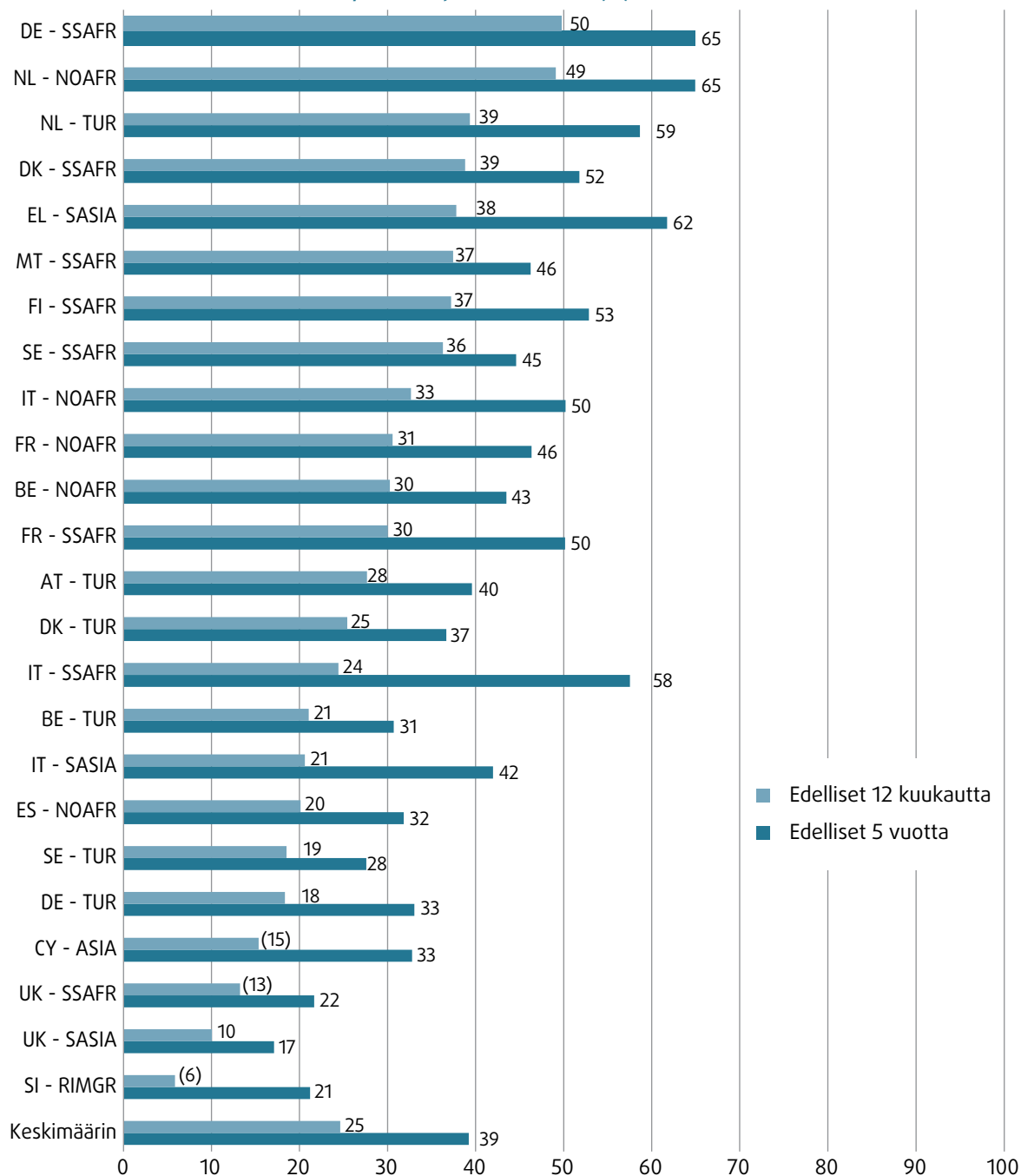
- Huom. a Kaikista muslimivastaajista, joilla on riski tulla syrjityiksi etnisen tai maahanmuuttajataustan vuoksi vähintään yhdellä tutkimuksessa mainituista päivittäiseen elämään kuuluvista alueista ("edelliset viisi vuotta": n = 10 467, "edelliset 12 kuukautta": n = 10 498); painotetut tulokset, lajiteltu 12 kuukauden määrän mukaan.
- b Tulokset, jotka perustuvat pieneen määrään vastauksia, ovat tilastollisesti vähemmän luotettavia. Sen vuoksi tulokset, jotka perustuvat 20–49 painottamattomaan havaintoon ryhmän kokonaismäärässä, tai soluihin, joissa on alle 20 painottamatonta havaintoa, on merkitty sulkeisiin. Tuloksia, jotka perustuvat alle 20 painottamattomaan havaintoon ryhmän kokonaismäärässä, ei julkaista.
- c Tutkimuksessa mainitut päivittäiseen elämään kuuluvat alueet: työnhaku, työpaikka, opiskelu (itse tai vanhempana), terveys, asuminen ja muut julkiset tai yksityiset palvelut (julkishallinto, ravintolat tai baarit, julkinen liikenne, kaupat).
- d Terveystieteiden palvelujen saantiin liittyviä syrjintäkokemuksia kysyttiin vain edellisten 12 kuukauden ajalta, mistä johtuu otoskokojen (n) välinen ero kahdella viitejaksoilla.
- e Kohderyhmien lyhenteet viittaavat [maasta/alueelta] tulleisiin maahanmuuttajiin ja heidän jälkeläisiinsä: TUR = Turkki, SSAFR = Saharan eteläpuolinen Afrikka, NOAFR = Pohjois-Afrikka, SASIA = Etelä-Aasia, ASIA = Aasia, RIMGR = EU:n ulkopuolisista maista äskettäin tulleet maahanmuuttajat.

Lähde: FRA, EU-MIDIS II 2016.

27 FRA (2009).



Kaavio 10: Etniseen tai maahanmuuttajataustaan perustuva syrjintä edellisten 5 vuoden ja edellisten 12 kuukauden aikana kohderyhmittäin ja asuinmaittain (%)<sup>a, b, c, d</sup>



Huom. <sup>a</sup> Kaikista muslimivastaajista, joilla on riski tulla syrjityksi etnisen tai maahanmuuttajataustan vuoksi vähintään yhdellä tutkimuksessa mainituista päivittäiseen elämään kuuluvista alueista ("edelliset viisi vuotta": n = 10 467, "edelliset 12 kuukautta": n = 10 498); painotetut tulokset, lajiteltu 12 kuukauden määrän mukaan.

<sup>b</sup> Tulokset, jotka perustuvat pieneen määrään vastauksia, ovat tilastollisesti vähemmän luotettavia. Sen vuoksi tulokset, jotka perustuvat 20–49 painottamattomaan havaintoon ryhmän kokonaismäärässä, tai soluihin, joissa on alle 20 painottamatonta havaintoa, on merkitty sulkeisiin. Tuloksia, jotka perustuvat alle 20 painottamattomaan havaintoon ryhmän kokonaismäärässä, ei julkaista.

<sup>c</sup> Tutkimuksessa mainitut päivittäiseen elämään kuuluvat alueet: työnhaku, työpaikka, opiskelu (itse tai vanhempana), terveys, asuminen ja muut julkiset tai yksityiset palvelut (julkishallinto, ravintolat tai baarit, julkinen liikenne, kaupat).

<sup>d</sup> Terveystieteiden palvelujen saantiin liittyviä syrjintäkokemuksia kysyttiin vain edellisten 12 kuukauden ajalta, mistä johtuu otoskokojen (n) välinen ero kahdella viitejaksolla.

<sup>e</sup> Kohderyhmien lyhenteet viittaavat [maasta/alueelta] tulleisiin maahanmuuttajiin ja heidän jälkeläisiinsä: TUR = Turkki, SSAFR = Saharan eteläpuolinen Afrikka, NOAFR = Pohjois-Afrikka, SASIA = Etelä-Aasia, ASIA = Aasia, RIMGR = EU:n ulkopuolisista maista äskettäin tulleet maahanmuuttajat.

Lähde: FRA, EU-MIDIS II 2016.

taphtuneessa etnisen tai maahanmuuttajataustaan perustuvassa syrjinnässä on 10 prosenttiyksikön ero Turkista ja Pohjois-Afrikasta tulevien muslimien välillä (39 ja 49 prosenttia).

#### Sukupuolierot kohderyhmissä ja niiden välillä

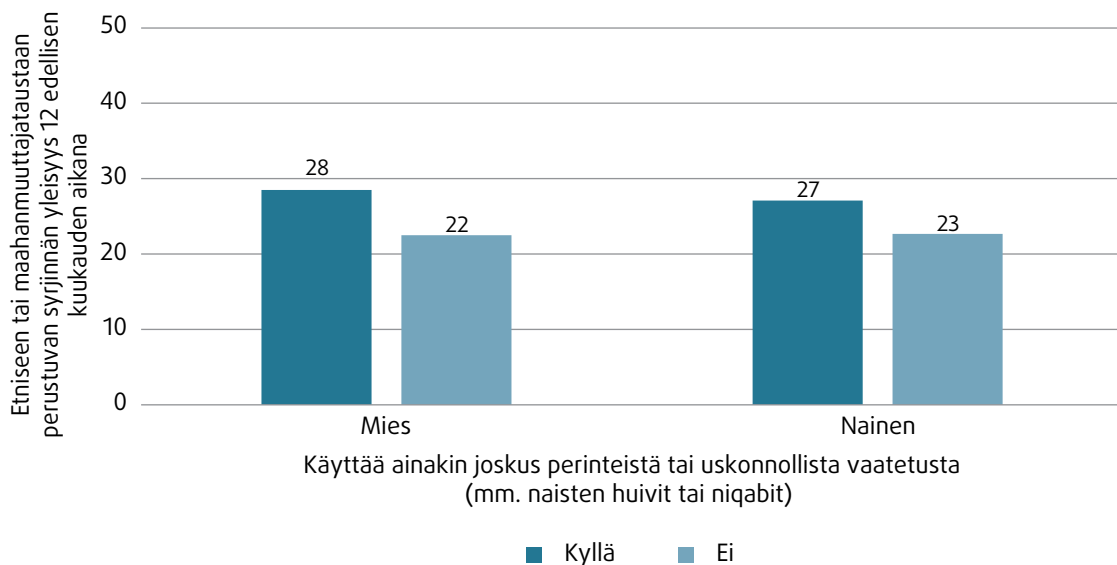
Musliminaisten ja -miesten tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden aikana kokeman etniseen tai maahanmuuttajataustaan perustuvan syrjinnän suhteen ei keskimäärin ole eroja (naisten osuus oli 25 prosenttia ja miesten 24 prosenttia). Kohderyhmissä ja niiden välillä on kuitenkin eräitä huomattavia sukupuolieroja. Esimerkiksi Itävallassa asuvien Turkista tulevien musliminaisten osuus on yli kaksinkertainen miehiin verrattuna (38 ja 16 prosenttia). Myös Suomessa ja Italiassa asuvat Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tulevat musliminaiset kokevat tätä syrjinnän muotoa enemmän kuin saman kohderyhmän miehet (Suomessa 43 ja 33 prosenttia, Italiassa 31 ja 20 prosenttia). Sitä vastoin Alankomaissa muslimimiehet kokevat tulevansa syrjityiksi musliminaisia useammin alkuperämaahan katsomatta (Pohjois-Afrikasta tulevat: miehet 54 prosenttia ja naiset 44 prosenttia; Turkista tulevat: miehet 48 prosenttia ja naiset 30 prosenttia). Belgiassa pohjoisafrikkalaistaustaiset muslimimiehet ilmoittavat naisia useammin

kokeneensa syrjintää (34 ja 26 prosenttia), mutta Turkista tulevien muslimien kohdalla ei ole havaittavissa huomattavia sukupuolieroja (20 ja 22 prosenttia).

Tulokset eivät osoita tavallisesti huivia (tai niqabia) kodin ulkopuolella käytäviin ja sitä käyttämättömiin musliminaisiin kohdistuvassa syrjinnässä olevan merkittäviä eroja kummallakaan viitejaksolla (edelliset 12 kuukautta: 26 ja 24 prosenttia; edelliset viisi vuotta: 40 ja 39 prosenttia). On jonkin verran näyttöä siitä, että tämä saattaa johtua vähemmästä altistumisesta syrjinnälle rajoitetumman sosiaalisen kanssakäymisen, kuten työsökäynnin tai työnhaun, seurauksena. Tulokset osoittavat esimerkiksi, että tavallisesti huivia (tai niqabia) kodin ulkopuolella käyttävät musliminaiset ovat harvemmin työelämässä kuin naiset, jotka eivät käytä huivia (29 ja 40 prosenttia ilmoitetun pääasiallisen toiminnan ”palkkatyö tai itsenäinen ammatinharjoittaminen” mukaan).

Tulokset osoittavat kuitenkin (kaavio 11), että sekä mies- että naispuoliset muslimivastaajat, jotka ainakin joskus käyttävät yleisillä paikoilla perinteistä tai uskonnollista vaatetusta, olivat kokeneet hieman useammin tullessa syrjityiksi etnisen tai maahanmuuttajataustansa vuoksi tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden

**Kaavio 11: Etniseen tai maahanmuuttajataustaan perustuva syrjintä 12 edellisen kuukauden aikana niiden keskuudessa, jotka käyttävät / eivät käytä perinteistä tai uskonnollista vaatetusta, sukupuolen mukaan (%)<sup>a, b, c, d</sup>**



**Huom.** <sup>a</sup> Kaikista muslimivastaajista, joilla on riski tulla syrjityiksi etnisen tai maahanmuuttajataustan vuoksi vähintään yhdellä tutkimuksessa mainituista päivittäiseen elämään kuuluvista alueista (miehet: n=6 129, naiset: n=4 368); painotetut tulokset.

<sup>b</sup> Tutkimuksessa mainitut päivittäiseen elämään kuuluvat alueet: työnhaku, työpaikka, opiskelu (itse tai vanhempiana), terveys, asuminen ja muut julkiset tai yksityiset palvelut (julkishallinto, ravintolat tai baarit, julkinen liikenne, kaupat).

<sup>c</sup> Kysymys: ”Käytättekö yleisillä paikoilla perinteistä tai uskonnollista vaatetusta, joka poikkeaa [MAASSA] yleisesti käytetystä vaatetuksesta? Tähän kuuluvat esimerkiksi erityiset perinteiset tai uskonnolliset vaatekappaleet, symbolit, huivit tai turbaanit.”

<sup>d</sup> Vain musliminaisille esitetty kysymys: ”Käytättekö yleensä huivia tai niqabia kodin ulkopuolella?”

Lähde: FRA, EU-MIDIS II 2016.

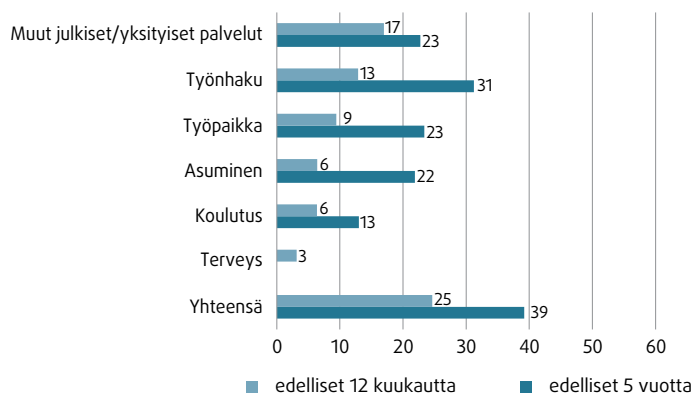
aikana (miehet 28 prosenttia; naiset 27 prosenttia) kuin muslimivastaajat, jotka eivät käytä tällaista vaatetusta (miehet 22 prosenttia; naiset 23 prosenttia).

## 2.2.2 Etniseen tai maahanmuuttajataustaan perustuvat syrjintäkokemukset

Eniten etniseen tai maahanmuuttajataustaan perustuvaa syrjintää edellisen viiden vuoden aikana tapahtui eri elämänalueista työssä ja julkisten ja yksityisten

palvelujen käytössä (kaavio 12). Kaikista muslimivastaajista, jotka olivat hakeneet työtä tutkimusta edeltäneiden viiden vuoden aikana, 31 prosenttia koki tullessaan syrjintää tällä perusteella. Näistä 13 prosenttia oli kokenut syrjintää tutkimusta edeltäneen vuoden aikana. Julkisten tai yksityisten palvelujen käytössä – kuten hallintovirastoissa, joukkoliikenteessä tai mentäessä sisään kauppaan, ravintolaan tai baariin – 23 prosenttia muslimivastaajista koki tullessaan syrjintää tutkimusta edeltäneiden viiden vuoden ja 17 prosenttia tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden aikana.

**Kaavio 12: Etniseen tai maahanmuuttajataustaan perustuva syrjintä edellisten 12 kuukauden ja edellisten 5 vuoden aikana eri elämänalueilla (%)<sup>a, b</sup>**



*Huom.* <sup>a</sup> Kaikista muslimivastaajista, joilla on riski tulla syrjityksi etnisen tai maahanmuuttajataustan vuoksi tietyllä elämänalueella; painotetut tulokset, lajiteltu 12 kuukauden määrän mukaan.

<sup>b</sup> "Muihin julkisiin tai yksityisiin palveluihin" sisältyvät päivittäiseen elämään kuuluvat alat: julkishallinto, ravintolat tai baarit, joukkoliikenne, myymälät.

Lähde: FRA, EU-MIDIS II 2016.

## Syrjintätilanteet työssä

Tutkimuksessa kysyttiin vastaajilta myös, kokivatko he syrjintätilanteita työpaikalla etnisen tai maahanmuuttajataustansa vuoksi (taulukko 1). Jotkin näistä liittyvät uskonnolliseen toimintaan. Esimerkiksi noin 12 prosenttia muslimivastaajista, jotka olivat työssä tutkimusta edeltäneiden viiden vuoden aikana, kertoi, että he eivät saaneet ottaa työstä vapaata tärkeää uskonnollista vapaapäivää, toimitusta tai seremoniaa varten; 9 prosenttia ilmoitti, että heitä estettiin harjoittamasta uskonnollista toimintaa ja tapoja, kuten rukoilemasta tai käyttämästä huivia tai turbaania. Lisäksi 7 prosenttia muslimivastaajista kertoi, että heille annettiin heidän koulutustaan vastaamattomia tehtäviä, ja 5 prosenttia ilmoitti, että heiltä evättiin ylennys heidän etnisen tai maahanmuuttajataustansa vuoksi. Haastatelluista muslimivastaajista 2 prosenttia ilmoitti, että heidät oli erotettu tai irtisanottu heidän etnisen tai maahanmuuttajataustansa takia tutkimusta edeltäneiden viiden vuoden aikana, ja 1 prosentti ei saanut liittyä ammattiliittoon.

**Taulukko 1: Vastaajien kokemukset tietyistä heidän etniseen tai maahanmuuttajataustansa perustuvista syrjivistä käytännöistä työssä edellisten 5 vuoden aikana (%)**

Työssä	
Ei saanut ottaa vapaata hyvin tärkeää uskonnollista pyhäpäivää/ palvelusta/seremoniaa varten	12
Kiellettiin ilmaisemasta tai suorittamasta uskonnollista toimintaa ja tapoja, kuten rukoilemasta tai käyttämästä huivia tai turbaania	9
Annettiin pätevyyttä vastaamattomia tehtäviä	7
Evättiin ylennys	5
Erotettiin tai irtisanottiin	2
Ei saanut liittyä ammattiliittoon	1

Lähde: FRA, EU-MIDIS II 2016.

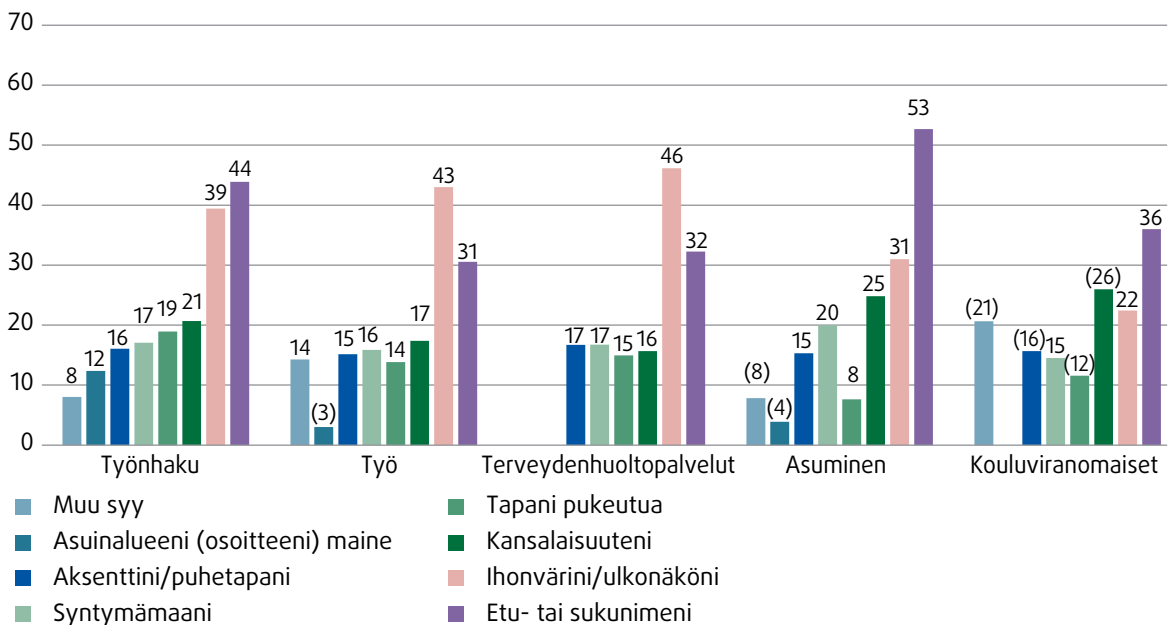
## Tärkeimmät syrjinnän syyt eri alueilla

Kun muslimivastaajilta kysyttiin heidän viimeksi kokemansa etniseen tai maahanmuuttajataustaan perustuvan syrjintätapausten pääsyytä viidellä elämäntilanteella, he voivat valita kahdeksasta eri syytä (kaavio 13). Tulokset osoittavat, että kaksi syytä ovat muslimivastaajien kannalta erityisen merkittäviä kaikilla alueilla: etu- ja sukunimi sekä heidän ihonvärisä tai ulkonäkönsä. Etu- ja sukunimet ovat merkittävimpiä etsittäessä asuntoa (53 prosenttia) tai työtä (44 prosenttia). Vastaajat mainitsevat ihonvärin tai ulkonäön useimmin terveydenhuoltopalvelujen käytön (46 prosenttia) ja työpaikan (43 prosenttia) yhteydessä. Työhaun yhteydessä kaikki kahdeksan syytä ovat merkittäviä. Joka yhdeksäs muslimivastaaja (12 prosenttia), joka koki tullessa syrjityksi etnisen tai maahanmuuttajataustansa vuoksi työtä hakiessaan, mainitsee kuitenkin asuinalueensa tai kotiosoitteensa maineen syrjinnän syynä – tämä tekijä mainitaan näin usein vain tällä nimellä elämäntilanteella. Vastaajien kansalaisuus on kolmannella sijalla asumisen alalla, jolla sen mainitsee syrjintäperusteena joka neljäs (25 prosenttia) muslimivastaaja. Joka viides vastaaja

(21 prosenttia) mainitsee kansalaisuuden syrjintäperusteena työhaussa. Myös työpaikalla tapahtuvan syrjinnän perusteena kansalaisuuden mainitsee 17 prosenttia muslimivastaajista.

Hyvin pienien määrien vuoksi kohderyhmiin perustuvat vertailut ovat mahdollisia vain kahdella alalla: työhaussa ja työssä. Tanskassa, Ranskassa, Suomessa, Maltassa, Italiassa ja Ruotsissa asuville Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tuleville muslimivastaajille ihonväri tai ulkonäkö on merkittävin syrjintäperuste työhaun yhteydessä tai työpaikalla. Italiassa ja Kreikassa asuvat Etelä-Aasiasta tulevat muslimit ja Itävallassa ja Saksassa asuvat Turkista tulevat muslimit mainitsevat myös ihonvärin työtä hakiessaan kokemansa syrjinnän pääsyyntä. Sitä vastoin Alankomaissa, Belgiassa ja Ranskassa asuvat Pohjois-Afrikasta tulevat muslimimaahanmuuttajat tai heidän jälkeläisensä, jotka kokivat tullessa syrjityksi työhaussa, ilmoittavat etu- tai sukunimensä pääsyyksi. Italiassa asuvat Pohjois-Afrikasta tulevat muslimit, jotka kokivat tullessa syrjityksi, mainitsevat puolestaan syntymämaansa tärkeimpänä syynä molemmilla työhön liittyvillä aloilla. Saksassa asuvat Turkista tulevat muslimit, jotka kokivat

Kaavio 13: Viimeisimmän etniseen tai maahanmuuttajataustaan perustuvan syrjintätapausten pääsyyt eri elämäntilanteilla (monivalintavastaus) (%)<sup>a, b, c</sup>



Huom. <sup>a</sup> Kaikista muslimivastaajista, jotka antoivat tietoja viimeisimmästä etniseen tai maahanmuuttajataustaan perustuvasta syrjintätapauksesta vähintään yhdellä päivittäiseen elämään kuuluvalla alueella ("työnhaku": n=1 747; "työ": n=1 522; "terveys": n=329; "asuminen": n=750; "kouluviranomaiset": n=245); painotetut tulokset.

<sup>b</sup> Tulokset, jotka perustuvat pieneen määrään vastauksia, ovat tilastollisesti vähemmän luotettavia. Sen vuoksi tulokset, jotka perustuvat 20–49 painottamattomaan havaintoon ryhmän kokonaismäärässä, tai soluihin, joissa on alle 20 painottamatonta havaintoa, on merkitty sulkeisiin. Tuloksia, jotka perustuvat alle 20 painottamattomaan havaintoon ryhmän kokonaismäärässä, ei julkaista.

<sup>c</sup> Kysymys: "Kun viimeksi koitte tulevanne syrjityksi etnisen tai maahanmuuttajataustanne vuoksi [ALUEELLA], mikä mielestänne oli tärkein syy tähän?"

Lähde: FRA, EU-MIDIS II 2016.

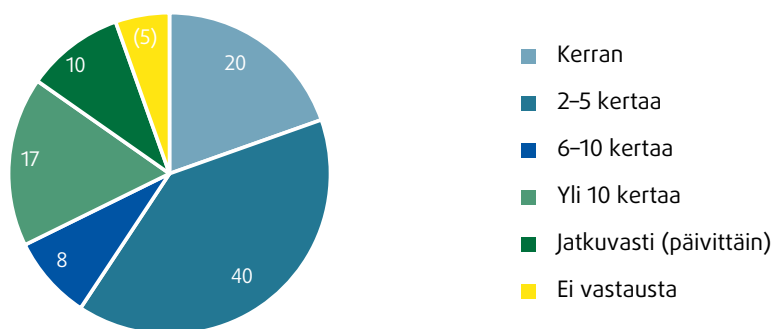
tulleensa syrjityiksi työpaikalla, sekä Espanjassa asuvat Pohjois-Afrikasta tulevat muslimit, jotka kokivat tulleensa syrjityiksi työnhaussa, ilmoittivat kansalaisuutensa tärkeimmäksi syrjinnän perusteeksi.

Tarkasteltaessa sukupuolten välisiä eroja työhön liittyvillä kahdella alueella – työnhaussa ja työssä – voidaan koetun syrjinnän pääsyiden suhteen havaita seuraavaa: Muslimimiehet mainitsevat useammin ihonvärin (työnhaussa: miehet 51 prosenttia ja naiset 26 prosenttia; työssä: miehet 49 prosenttia ja naiset 36 prosenttia), etu- tai sukunimen (työnhaussa: miehet 50 prosenttia ja naiset 37 prosenttia; työssä: miehet 36 prosenttia ja naiset 23 prosenttia) ja aksentin tai tavan, jolla he puhuvat kyseisen maan kieltä (työssä: 20 ja 9 prosenttia) kuin musliminaiset. Nämä syyt ovat kuitenkin merkittäviä sekä miesten että naisten kannalta kaikilla viidellä alueella. Sitä vastoin vaatetus on merkittävä tekijä lähinnä musliminaisille; esimerkiksi työn yhteydessä musliminaiset mainitsevat tämän syyn huomattavasti useammin kuin miehet (35 ja 4 prosenttia työnhaussa, 22 ja 7 prosenttia työssä). Terveystuotopalvelujen suhteen vaatetuksen mainitsevat vain musliminaiset.

## Syrjintäkokemusten tiheys

Tutkimuksessa pyydettiin vastaajia ilmoittamaan, kuinka usein edellisten 12 kuukauden aikana he olivat kokeneet tulleensa syrjityiksi etnisen tai maahanmuuttajataustansa takia viidellä elämänalueella (työnhaussa, työssä, terveydenhuoltopalveluissa, asumisessa ja yhteyksissä kouluviranomaisiin). Muslimivastaajat ilmoittivat keskimäärin viidestä tapauksesta vuodessa, mikä osoittaa, että syrjintä on monille muslimeille toistuva kokemus (keskiarvot vaihtelevat – esimerkiksi Italiassa asuvat Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tulevat maahanmuuttajat ilmoittivat keskimäärin 2,3 tapauksesta ja Belgiassa asuvat Pohjois-Afrikasta tulevat maahanmuuttajat 6,2 tapauksesta). Syrjintätapausten tiheys vaihtelee kyseisillä viidellä eri elämänalueella. Muslimivastaajat kohtaavat syrjintää useimmin työssä ja työtä hakiessaan (kaavio 14 ja kaavio 15). Kaikista muslimivastaajista 10 prosenttia ilmoittaa kokeneensa syrjintää etnisen tai maahanmuuttajataustansa vuoksi työssä päivittäin, ja 17 prosenttia koki tulleensa syrjityksi yli kymmenen kertaa (kaavio 14). Kysymys siitä, mikä saa vastaajan pitämään syrjintäkokemusta päivittäisenä kokemuksena, edellyttäisi perusteellista analyysia, sillä tämä saattaa johtua yhdestä tapauksesta, joka vaikuttaa henkilöön joka päivä, tai useista tapauksista, jotka synnyttävät jatkuvan tunteen päivittäisestä syrjityksi tulemisesta.

**Kaavio 14: Työssä edellisten 12 kuukauden aikana tapahtuneiden etniseen tai maahanmuuttajataustaan perustuvien syrjintätapausten määrä (%)<sup>a, b, c</sup>**



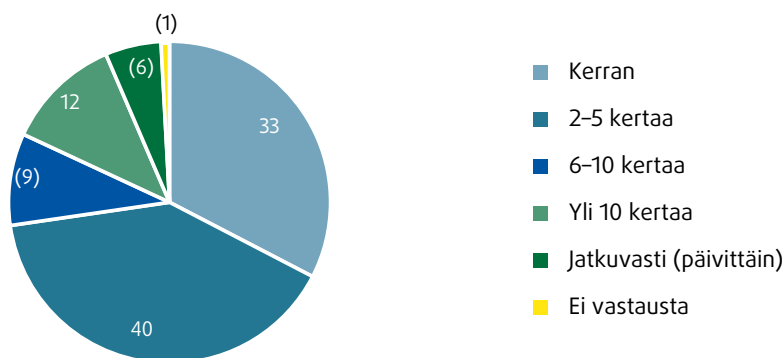
*Huom.* <sup>a</sup> Kaikista muslimivastaajista, jotka kokivat tulleensa syrjityiksi etnisen tai maahanmuuttajataustansa vuoksi työssä edellisten 12 kuukauden aikana (n=739); painotetut tulokset.

<sup>b</sup> Kysymys: "Kuinka monta kertaa tämä on tapahtunut teille 12 viime kuukauden aikana työssä ollessanne?"

<sup>c</sup> Tulokset, jotka perustuvat pieneen määrään vastauksia, ovat tilastollisesti vähemmän luotettavia. Sen vuoksi tulokset, jotka perustuvat 20-49 painottamattomaan havaintoon ryhmän kokonaismäärässä, tai soluihin, joissa on alle 20 painottamatonta havaintoa, on merkitty sulkeisiin. Tuloksia, jotka perustuvat alle 20 painottamattomaan havaintoon ryhmän kokonaismäärässä, ei julkaista.

Lähde: FRA, EU-MIDIS II 2016.

**Kaavio 15: Työhaussa edellisten 12 kuukauden aikana tapahtuneiden etniseen tai maahanmuuttajataustaan perustuvien syrjintätapausten määrä (%)<sup>a, b, c</sup>**



**Huom.** <sup>a</sup> Kaikista muslimivastaajista, jotka kokivat tulleen syrjityiksi etnisen tai maahanmuuttajataustansa vuoksi työtä hakiessaan edellisten 12 kuukauden aikana (n=829); painotetut tulokset.  
<sup>b</sup> Kysymys: ”Kuinka monta kertaa tämä on tapahtunut teille 12 viime kuukauden aikana työtä hakiessanne?”  
<sup>c</sup> Tulokset, jotka perustuvat pieneen määrään vastauksia, ovat tilastollisesti vähemmän luotettavia. Sen vuoksi tulokset, jotka perustuvat 20–49 painottamattomaan havaintoon ryhmän kokonaismäärässä, tai soluihin, joissa on alle 20 painottamatonta havaintoa, on merkitty sulkeisiin. Tuloksia, jotka perustuvat alle 20 painottamattomaan havaintoon ryhmän kokonaismäärässä, ei julkaista.

Lähde: FRA, EU-MIDIS II 2016.

## 2.2.3 Syrjinnästä ilmoittaminen

### Syrjintätapauksista ilmoittaminen on varsin vähäistä etenkin muslimimiesten keskuudessa

Syrjintätapauksista ilmoittaminen on edelleen vähäistä muslimimaahanmuuttajien ja heidän jälkeläistensä keskuudessa. EU-MIDIS I -tutkimuksessa havaittiin, että 79 prosenttia muslimivastaajista jätti ilmoittamatta kokemastaan syrjinnästä. EU-MIDIS II -tutkimuksen tulosten mukaan keskimäärin vain 12 prosenttia muslimivastaajista, jotka kokivat tulleen syrjityiksi etnisen tai maahanmuuttajataustansa vuoksi tutkimusta edeltäneiden viiden vuoden aikana, teki viimeisimmästä tapauksesta ilmoituksen tai kantelun jollekin viranomaiselle. Ilmoittaminen on vielä vähäisempää muslimimiesten keskuudessa; kaikissa maissa ja kohderyhmissä vain 10 prosenttia oli ilmoittanut viimeisimmästä syrjintätapauksesta. Sitä vastoin 15 prosenttia musliminaisista teki ilmoituksen tai kantelun viimeisimmästä syrjintätapauksesta (kaavio 16). Ensimmäisen ja toisen sukupolven muslimivastaajien välillä ei ole havaittavissa merkittäviä eroja viimeisimmän syrjintätapausten ilmoittamisen suhteen.

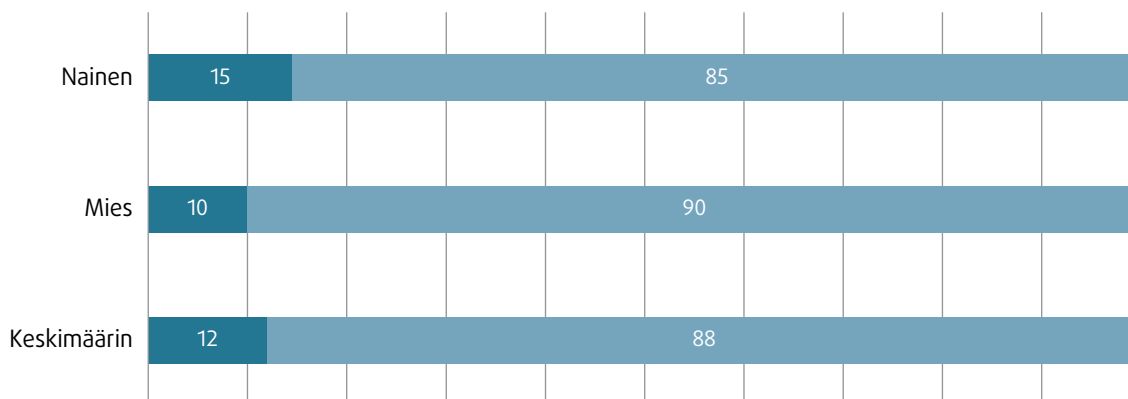
Jäsenvaltioiden välisten erojen suhteen (kaavio 17) tutkimus osoittaa, että viimeisimmästä syrjintätapauksesta ilmoittavat yleisimmin Suomessa ja Alankomaissa asuvat muslimimaahanmuuttajat ja heidän

jälkeläisensä, jotka tekevät ilmoituksen lähes joka kolmannesta tai neljännessä tapauksesta (31 prosenttia Suomessa ja 25 prosenttia Alankomaissa). Sekä Ruotsissa että Tanskassa ilmoitetaan vain joka viidennestä tapauksesta (molemmissa maissa 19 prosenttia).

### Viimeisimmästä tapauksesta tehdään ilmoitus tai kantelu useimmin työnantajalle

Kaikilla päivittäisen elämän alueilla lähes puolet viimeisimmästä tapauksesta tehdyistä ilmoituksista tai kanteluista liittyvät työssä tapahtuneeseen tapaukseen (46 prosenttia). Joka viides ilmoitettu tapaus tapahtui yhteyksissä hallintoviranomaisten tai julkisten palvelujen kanssa (20 prosenttia). Ilmoitetuista tapauksista 15 prosenttia liittyy yhteyksiin kouluviranomaisiin. Kaikkien muslimivastaajien keskuudessa, jotka ilmoittivat kaikilla eri elämäalueilla tapahtuneista viimeisimmistä syrjintätapauksista, ilmoitus tehtiin selvästi useimmin työnantajalle (39 prosenttia) ja seuraavaksi useimmin poliisille (17 prosenttia) ja ammattiliitoille tai henkilöstökomiteoille (16 prosenttia). Nämä tulokset vastaavat ilmoitusten määriä, sillä useimmat ilmoitukset tehdään työssä tapahtuneista syrjintätapauksista. Tasa-arvoelimille ilmoittaminen on paljon harvinaisempaa: vain 4 prosenttia syrjintätapauksesta ilmoittaneista muslimivastaajista teki tapauksesta kantelun tai ilmoituksen tällaiselle elimelle. Viranomaiset/toimielimet, joille vastaajat tekevät kanteluita, vaihtelevat kuitenkin tutkimuksessa mainittujen eri elämäalueiden mukaan.

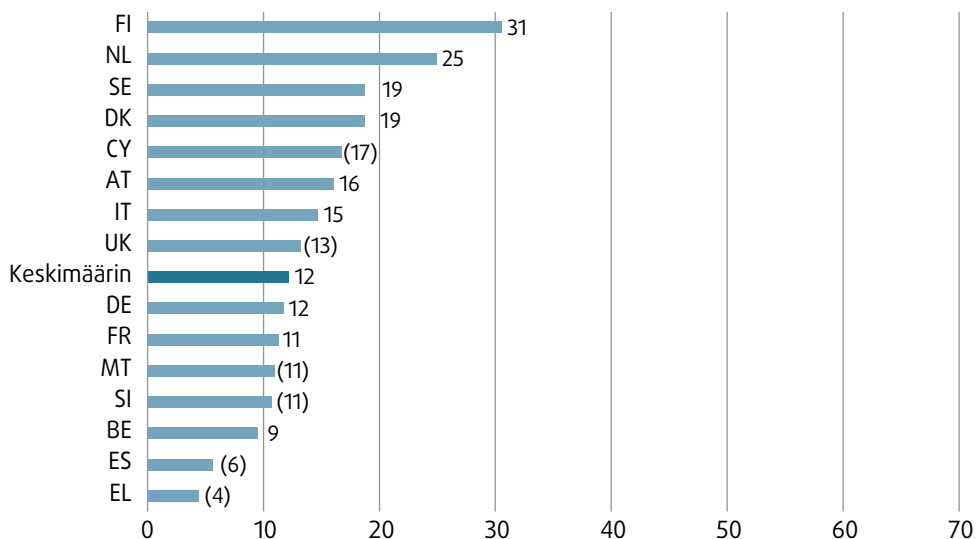
**Kaavio 16: Muslimimaahanmuuttajat ja heidän jälkeläisensä, jotka tekivät ilmoituksen tai kantelun viimeisimmästä heidän etniseen tai maahanmuuttajataustaansa perustuvasta syrjintätapauksesta, sukupuolittain (%)<sup>a, b, c</sup>**



- Huom.*
- <sup>a</sup> Kaikista muslimivastaajista, joilla on riski tulla syrjityksi etnisen tai maahanmuuttajataustan vuoksi vähintään yhdellä tutkimuksessa mainituista päivittäiseen elämään kuuluvista alueista (n=4 881, joista n= 3 025 miehiä ja n=1 856 naisia); painotetut tulokset.
  - <sup>b</sup> Tutkimuksessa mainitut päivittäiseen elämään kuuluvat alueet: työnhaku, työpaikka, opiskelu (itse tai vanhempänä), terveys, asuminen ja muut julkiset tai yksityiset palvelut (julkishallinto, ravintolat tai baarit, julkinen liikenne, kaupat).
  - <sup>c</sup> Kysymys: "Kun viimeksi koitte etniseen tai maahanmuuttajataustaan perustuvaa syrjintää [elämänalueella], teittekö tapahtuneesta ilmoituksen tai kantelun?"

Lähde: FRA, EU-MIDIS II 2016.

**Kaavio 17: Muslimimaahanmuuttajat ja heidän jälkeläisensä, jotka ilmoittivat tai tekivät valituksen viimeisimmästä heidän etniseen tai maahanmuuttajataustaansa perustuvasta syrjintätapauksesta, EU:n jäsenvaltioittain (%)<sup>a, b, c, d</sup>**



- Huom.*
- <sup>a</sup> Kaikista muslimivastaajista, jotka kokivat syrjintää etnisen tai maahanmuuttajataustan vuoksi vähintään yhdellä tutkimuksessa mainituista päivittäiseen elämään kuuluvista alueista ("edelliset 12 kuukautta": n=698); painotetut tulokset.
  - <sup>b</sup> Tulokset, jotka perustuvat pieneen määrään vastauksia, ovat tilastollisesti vähemmän luotettavia. Sen vuoksi tulokset, jotka perustuvat 20-49 painottamattomaan havaintoon ryhmän kokonaismäärässä, tai soluihin, joissa on alle 20 painottamatonta havaintoa, on merkitty sulkeisiin. Tuloksia, jotka perustuvat alle 20 painottamattomaan havaintoon ryhmän kokonaismäärässä, ei julkaista.
  - <sup>c</sup> Tutkimuksessa mainitut päivittäiseen elämään kuuluvat alueet: työnhaku, työpaikka, opiskelu (itse tai vanhempänä), terveys, asuminen ja muut julkiset tai yksityiset palvelut (julkishallinto, ravintolat tai baarit, julkinen liikenne, kaupat).
  - <sup>d</sup> Kysymys: "Kun viimeksi koitte etniseen tai maahanmuuttajataustaan perustuvaa syrjintää [elämänalue], teittekö tapahtuneesta ilmoituksen tai kantelun?"

Lähde: FRA, EU-MIDIS II 2016.



Työhön liittyvillä kahdella alalla (työnhaussa ja työssä) useimmat kantelut tehdään työnantajalle (työnhaussa: 32 prosenttia, työssä: 67 prosenttia); ammattiliitolle tai henkilöstökomitealle (työssä: 28 prosenttia); poliisille (työnhaussa: 17 prosenttia ja työssä: 11 prosenttia); ja yhteisöä edustaville järjestöille, kuten kirkolle tai uskontoon perustuville vähemmistöryhmille (työnhaussa: 15 prosenttia).

Ilmoitusten vähäisyyden vuoksi on mahdotonta analysoida yksityiskohtaisesti, kuinka tyytyväisiä vastaajat ovat siihen, miten heidän kantelunsa käsitellään. On kuitenkin syytä huomata, että vaikka ilmoittaminen on yleisintä työn yhteydessä, muslimivastaajat ovat keskimäärin jokseenkin tyytymättömiä siihen, miten työnantaja, ammattiliitto tai henkilöstökomitea käsittelee heidän kantelunsa. Tämä koskee myös sitä, miten poliisi käsittelee kanteluita, jotka liittyvät yökerhoon, baariin tai ravintolaan sisäänpääsyä tai julkista liikennettä koskeviin tapauksiin. Vastaajat eivät myöskään olleet tyytyväisiä siihen, miten kunnat käsittelevät heidän valituksiaan, kun syrjintää tapahtui hallintovirastoissa tai julkisissa palveluissa.

### Tehotonta eikä vaivan arvoista: syyt syrjinnän ilmoittamatta jättämiseen

EU-MIDIS I -tutkimuksen tulosten mukaisesti<sup>28</sup> kaikilla tutkimuksessa mainituilla päivittäisen elämän alueilla useimmat muslimivastaajat, jotka eivät ilmoittaneet syrjintätapauksista millekään organisaatiolle tai viranomaiselle, jättivät ilmoituksen tekemättä, koska he eivät uskoneet, että mitään kuitenkaan tapahtuisi tai mikään muuttuisi (esimerkiksi asuminen: 41 prosenttia; koulutus: 40 prosenttia; hallintovirastot tai julkiset palvelut: 40 prosenttia), tai koska he pitivät tapausta liian tavallisena tai katsoivat, ettei siitä kannata ilmoittaa (esimerkiksi koulutus: 44 prosenttia; julkinen liikenne: 42 prosenttia; yökerho, baari tai ravintola: 34 prosenttia). Kolmas vastaajien mainitsema syy – kaikilla elämänalueilla – on se, että tämän tyyppisiä tapauksia tapahtuu koko ajan (esimerkiksi yökerhossa/baarissa/ravintolassa, julkisessa liikenteessä ja kaupassa tai kauppaan mentäessä: 27 prosenttia). Vain lasten koulujen yhteydessä kaksi ilmoittamatta jättämisen yleisintä syytä poikkeavat muista alueista: tällä elämänalueella vastaajat ovat ensisijaisesti huolestuneita kielteisistä seurauksista (42 prosenttia) ja toiseksi siitä, että tapauksesta ei ole todisteita (27 prosenttia). Jälkimmäinen syy esiintyy neljäntenä merkittävänä syynä monilla elämänalueilla. Toinen syy, joka vastaajien mukaan estää heitä ilmoittamasta viimeisimmästä tapauksesta, on se, että he eivät halua aiheuttaa hankaluuksia (esimerkiksi terveydenhuolto: 21 prosenttia; asuminen ja hallintovirastot tai julkiset palvelut: 17 prosenttia).

28 FRA (2009), s. 8 ja sitä seuraavat sivut.

### 2.2.4 Tukiorganisaatioiden, tasa-arvoelinten ja syrjintää koskevan lainsäädännön tuntemus

Tutkimuksessa tutkittiin tukea ja neuvontaa syrjintätapauksissa tarjoavien organisaatioiden tuntemusta kysymällä vastaajilta, tunsivatko he yhden tai useamman esivalituista kolmesta tasa-arvoelimestä (Saksassa neljästä elimestä). Lisäksi tutkimuksessa kysyttiin, tietävätkö vastaajat asuinmaassaan mitään organisaatiota, joka tarjoaa tukea tai neuvoa syrjityksi tulleille ihmisille syrjinnän perusteesta riippumatta.

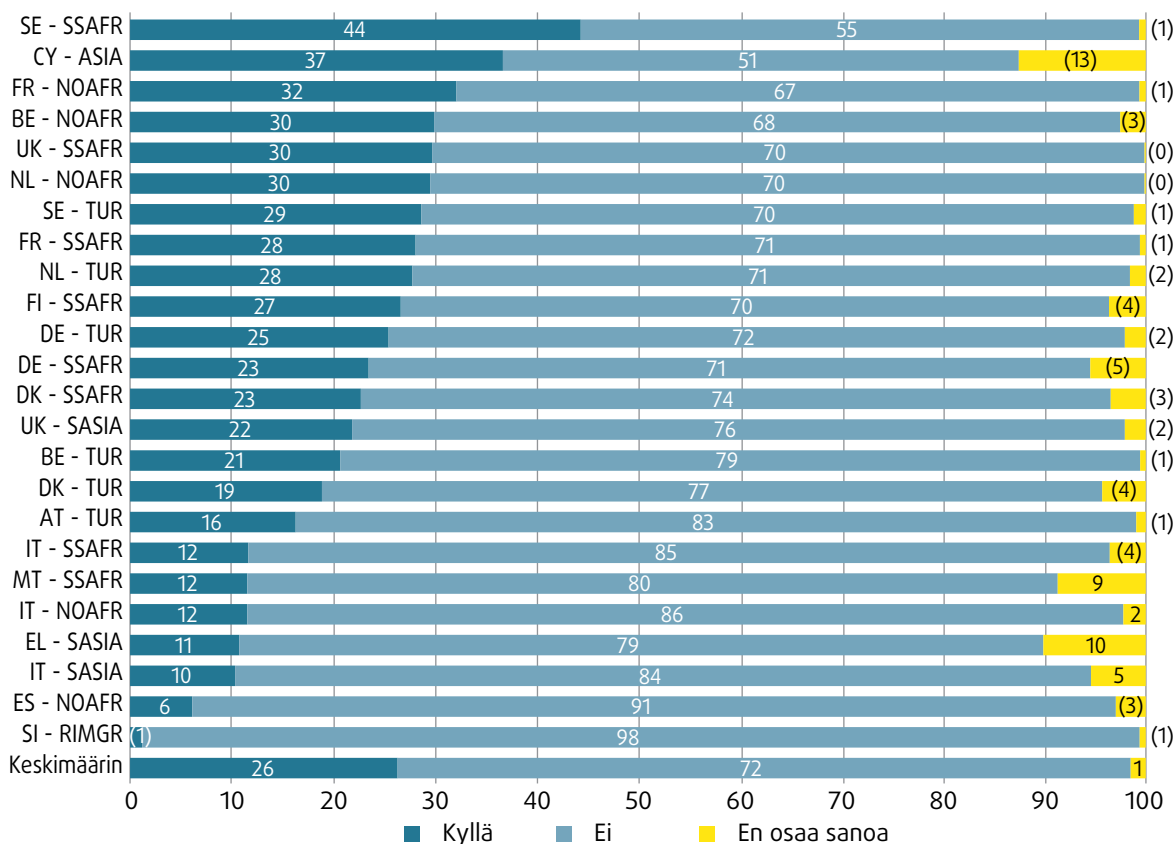
Suurin osa EU-MIDIS II -tutkimuksessa haastatelluista muslimivastaajista (72 prosenttia) ei tunne mitään tukea tai neuvoa syrjityksi tulleille ihmisille tarjoavia organisaatioita asuinmaassaan (kaavio 18).<sup>29</sup> Tulos vastaa EU-MIDIS I -tutkimuksen<sup>30</sup> tuloksia, joiden mukaan 80 prosenttia muslimivastaajista ei tuntenut mitään tällaisia organisaatioita. Se saattaa myös selittää alhaisen ilmoittamisasteen. Tulokset kuitenkin vaihtelevat kohderyhmittäin ja maittain – Sloveniassa asuvista äskettäin tulleista muslimimaahanmuuttajista 98 prosenttia ja Ruotsissa asuvista Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tulevista muslimeista 55 prosenttia ei tuntenut tällaisia organisaatioita. Espanjassa asuvista Pohjois-Afrikasta tulevista muslimeista ja Sloveniassa asuvista äskettäin tulleista maahanmuuttajista lähes kukaan ei tiennyt tällaisesta tukipalvelusta tai organisaatiosta. Sitä vastoin Ruotsissa asuvat Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tulevat muslimivastaajat (44 prosenttia) ja Kyproksessa asuvat Aasiasta tulevat muslimimaahanmuuttajat (37 prosenttia) ovat tietoisempia tällaisista organisaatioista asuinmaassaan. Belgiassa pohjoisafrikalaistaustaiset muslimit näyttävät olevan keskimäärin tietoisempia tukiorganisaatioista kuin Turkista tulevat muslimit (30 ja 21 prosenttia).

29 Vuoden 2009 muslimeita käsittelevässä EU-MIDIS Data in Focus -raportissa 2 ilmoitettu keskimääräinen osuus oli 80 prosenttia. Vaikka näiden lukujen välillä ei voida tehdä suoria ja tarkkoja vertailuja (koska analyysien kattamien maiden ja kohderyhmien koostumukset olivat hieman erilaiset), tämä tulos osoittaa, että useimmat muslimivastaajat eivät keskimäärin edelleenkään tiedä, että tällaisia tukiorganisaatioita on syrjintätapauksissa käytettävissä heidän asuinmaassaan. EU-MIDIS II -tutkimuksen tulokset paljastivat, että romanivastaajista keskimäärin 82 prosenttia ei tunne tällaisia organisaatioita – mikä osoittaa, että muslimivastaajat ovat hieman tietoisempia tällaisista organisaatioista kuin romanivastaajat. Ks. FRA (2016), s. 41.

30 FRA (2009).



**Kaavio 18: Syrjintää kokeneille (syrjinnän perusteesta riippumatta) tukea ja neuvoa tarjoavien organisaatioiden tuntemus muslimimaahanmuuttajien ja heidän jälkeläistensä keskuudessa kohderyhmittäin (%)<sup>a, b, c, d</sup>**



Huom. <sup>a</sup> Kaikista muslimivastaajista (n=10 527); painotetut tulokset, lajiteltu "kyllä"-vastausten mukaan.

<sup>b</sup> Kysymys: "Tunnetteko [MAASSA] yhtään organisaatiota, joka tarjoaa tukea ja neuvontaa syrjityksi tulleille ihmisille syrjinnän syystä riippumatta?"

<sup>c</sup> Tulokset, jotka perustuvat pieneen määrään vastauksia, ovat tilastollisesti vähemmän luotettavia. Sen vuoksi tulokset, jotka perustuvat 20–49 painottamattomaan havaintoon ryhmän kokonaismäärässä, tai soluihin, joissa on alle 20 painottamatonta havaintoa, on merkitty sulkeisiin. Tuloksia, jotka perustuvat alle 20 painottamattomaan havaintoon ryhmän kokonaismäärässä, ei julkaista.

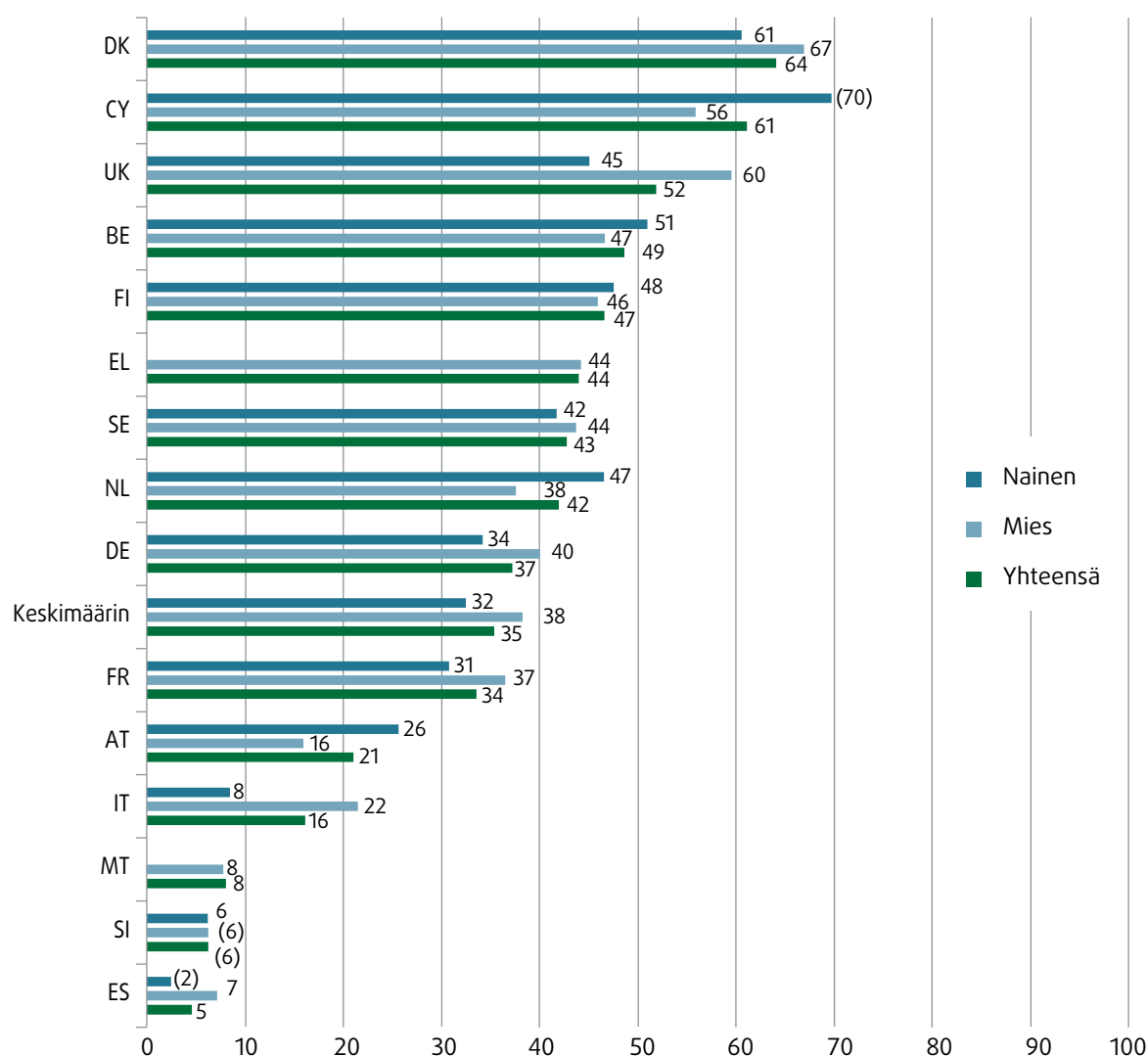
<sup>d</sup> Kohderyhmien lyhenteet viittaavat [maasta/alueelta] tulleisiin maahanmuuttajiin ja heidän jälkeläisiinsä: TUR = Turkki, SSAFR = Saharan eteläpuolinen Afrikka, NOAFR = Pohjois-Afrikka, SASIA = Etelä-Aasia, ASIA = Aasia, RIMGR = EU:n ulkopuolisista maista äskettäin tulleet maahanmuuttajat.

Lähde: FRA, EU-MIDIS II 2016.

Kokonaisuutena suurin osa (65 prosenttia) muslimivastaajista ei tunne mitään tasa-arvoelintä asuinmaassaan, joskin tulokset vaihtelevat maittain (kaavio 19). Parhaiten tasa-arvoelimet tunnetaan Tanskassa (64 prosenttia), Kyproksessa (61 prosenttia) ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa (52 prosenttia), joissa yli puolet vastaajista tuntee ainakin yhden tasa-arvoelimen. Belgiassa (49 prosenttia) ja Suomessa (47 prosenttia) lähes puolet muslimivastaajista tuntee ainakin yhden tällaisen elimen. Muissa maissa tasa-arvoelimiä tuntevien vastaajien osuus on pieni – esimerkiksi Itävallassa 21 prosenttia, Maltassa 8 prosenttia, Sloveniassa 6 prosenttia ja Espanjassa 5 prosenttia.

Miehet (38 prosenttia) tuntevat keskimäärin naisia (32 prosenttia) useammin ainakin yhden tasa-arvoelimen, mutta miesten ja naisten erot vaihtelevat yksittäisten maiden tasolla. Yhdistyneessä kuningaskunnassa ero tuntemuksessa muslimimiesten (60 prosenttia) ja naisten (45 prosenttia) välillä on erityisen huomattava. Sitä vastoin Belgiassa, Alankomaissa ja Itävallassa useammat musliminaiset kuin -miehet tuntevat ainakin yhden tasa-arvoelimen.

Kaavio 19: Vähintään yhden tasa-arvoelimen tuntevat muslimivastaajat (%) <sup>a, b, c</sup>



Huom. <sup>a</sup> Kaikista muslimivastaajista (n=10 527); painotetut tulokset, lajiteltu "yhteensä" -pylvään mukaan.

<sup>b</sup> Tulokset, jotka perustuvat pieneen määrään vastauksia, ovat tilastollisesti vähemmän luotettavia. Sen vuoksi tulokset, jotka perustuvat 20-49 painottamattomaan havaintoon ryhmän kokonaismäärässä, tai soluihin, joissa on alle 20 painottamatonta havaintoa, on merkitty sulkeisiin. Tuloksia, jotka perustuvat alle 20 painottamattomaan havaintoon ryhmän kokonaismäärässä, ei julkaista.

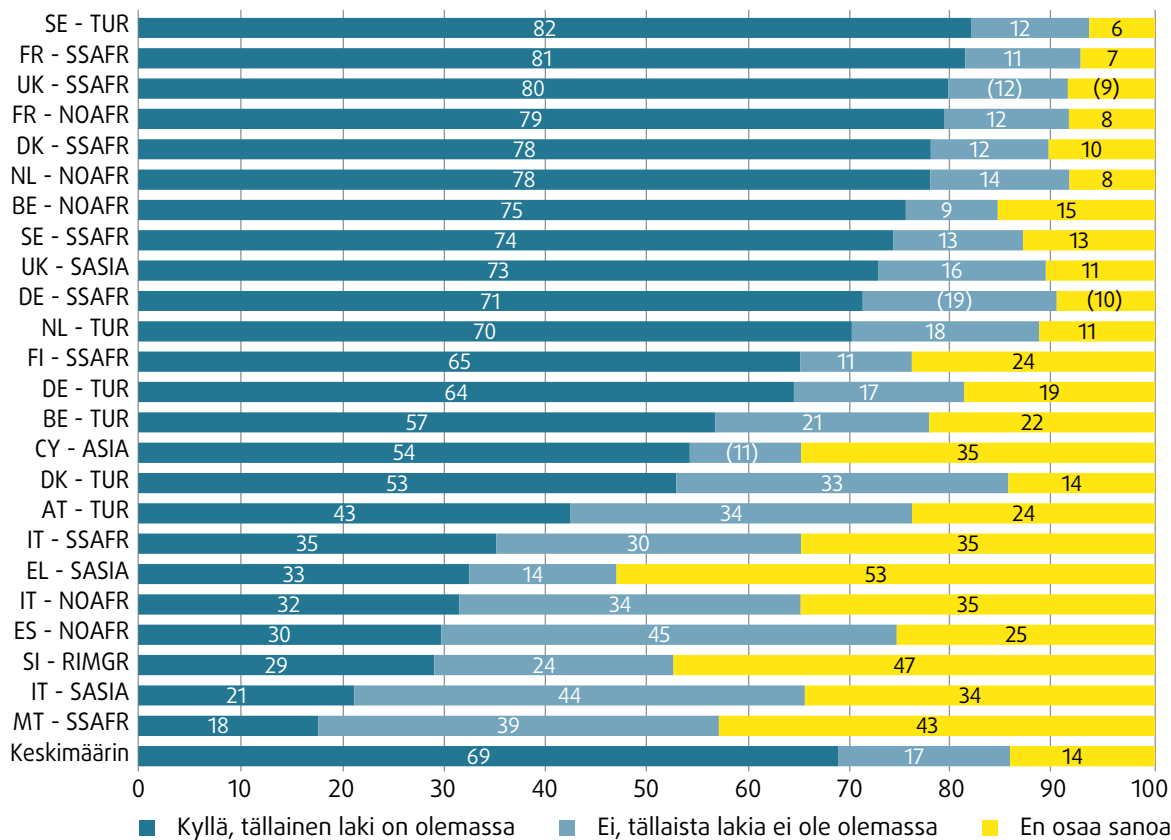
<sup>c</sup> Kysymys: "Oletteko koskaan kuullut [tasa-arvoelimen nimi]?"

Lähde: FRA, EU-MIDIS II 2016.

Kysyttäessä asuinmaan syrjinnänvastaisesta lainsäädännöstä muslimivastaajat osoittavat keskimäärin hyvää tuntemusta, joskin tulokset vaihtelevat huomattavasti kohderyhmittäin ja maittain (kaavio 20). Keskimäärin useimmat muslimivastaajat (69 prosenttia) tietävät, että ihonväriin, etniseen alkuperään tai uskontoon perustuva syrjintä on laitonta heidän asuinmaassaan. Kaikista muslimivastaajista 17 prosenttia uskoo, ettei tällaista lainsäädäntöä ole, ja 14 prosenttia ei tiedä, onko sitä olemassa.

Syrjinnänvastaisen lainsäädännön tuntemus on suurinta Turkista tulevien vastaajien keskuudessa Ruotsissa (82 prosenttia), Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tulevien vastaajien keskuudessa Ranskassa (81 prosenttia), Yhdistyneessä kuningaskunnassa (80 prosenttia) ja Tanskassa (78 prosenttia) sekä Pohjois-Afrikasta tulevien keskuudessa Ranskassa (79 prosenttia) ja Alankomaissa (78 prosenttia). Heikointa tuntemus on Maltassa asuvien Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tulevien muslimien (18 prosenttia), Italiassa asuvien Etelä-Aasiasta tulevien muslimien (21 prosenttia) ja Sloveniassa asuvien äskettäin tulleiden muslimimaahanmuuttajien (29 prosenttia) keskuudessa.

Kaavio 20: Ihonväriin, etniseen alkuperään tai uskontoon tai vakaumukseen perustuvan syrjinnän kieltävän lainsäädännön tuntemus muslimimaahanmuuttajien ja heidän jälkeläistensä keskuudessa (%)<sup>a, b, c, d</sup>



Huom. <sup>a</sup> Kaikista muslimivastaajista (n=10 527); painotetut tulokset, lajiteltu "kyllä"-vastausten mukaan.

<sup>b</sup> Kysymys: "Onko [MAASSA] tietämänne mukaan olemassa laki, jossa kielletään ihonväriin, etniseen alkuperään tai uskontoon perustuva syrjintä?"

<sup>c</sup> Tulokset, jotka perustuvat pieneen määrään vastauksia, ovat tilastollisesti vähemmän luotettavia. Sen vuoksi tulokset, jotka perustuvat 20-49 painottamattomaan havaintoon ryhmän kokonaismäärässä, tai soluihin, joissa on alle 20 painottamatonta havaintoa, on merkitty sulkeisiin. Tuloksia, jotka perustuvat alle 20 painottamattomaan havaintoon ryhmän kokonaismäärässä, ei julkaista.

<sup>d</sup> Kohderyhmien lyhenteet viittaavat [maasta/alueelta] tulleisiin maahanmuuttajiin ja heidän jälkeläisiinsä: TUR = Turkki, SSAFR = Saharan eteläpuolinen Afrikka, NOAFR = Pohjois-Afrikka, SASIA = Etelä-Aasia, ASIA = Aasia, RIMGR = EU:n ulkopuolisista maista äskettäin tulleet maahanmuuttajat.

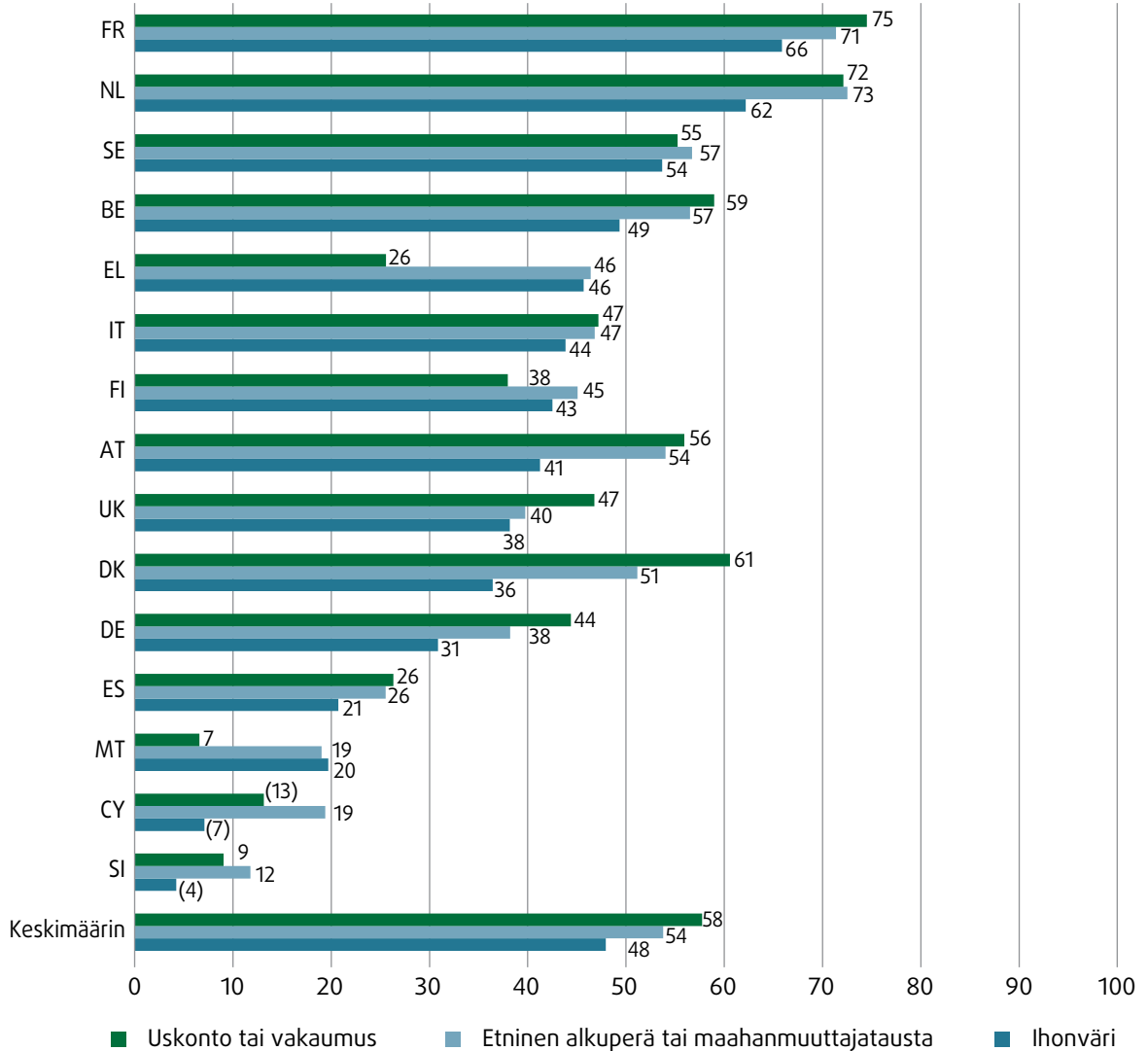
Lähde: FRA, EU-MIDIS II 2016.

## 2.2.5 Etniseen alkuperään, ihonväriin ja uskontoon tai uskonnolliseen vakaumukseen perustuva koettu syrjintä

Vastaajia pyydettiin arvioimaan, miten yleistä ihonväriin, etniseen alkuperään ja uskontoon tai vakaumukseen perustuva syrjintä on heidän asuinmaassaan. Enemmän kuin joka toinen muslimivastaaja katsoo,

että johonkin näistä kolmesta seikasta perustuva syrjintä on melko yleistä tai hyvin yleistä (kaavio 21). Uskontoon tai uskonnolliseen vakaumukseen perustuvan syrjinnän katsotaan keskimäärin olevan vielä yleisempää (58 prosenttia). Syrjintää tutkimusta edeltäneiden viiden vuoden aikana kokeneiden muslimivastaajien osuus on kuitenkin huomattavasti pienempi kuin niiden vastaajien, jotka katsovat uskontoon, etniseen alkuperään tai ihonväriin perustuvan syrjinnän olevan yleistä yhteiskunnassaan.

**Kaavio 21: Muslimivastaajat, jotka pitävät etniseen alkuperään, ihonväriin tai uskontoon tai vakaumukseen perustuvaa syrjintää hyvin yleisenä tai melko yleisenä omassa maassaan, EU:n jäsenvaltioittain (%)<sup>a, b, c, d</sup>**



**Huom.**

- <sup>a</sup> Kaikista muslimivastaajista (n=10 527); painotetut tulokset.
- <sup>b</sup> Kysymys: "Kertokaa jokaisen seuraavan syrjintämuodon kohdalla, onko se mielestänne erittäin harvinaista, melko harvinaista, melko yleistä vai erittäin yleistä [MAASSA]?"
- <sup>c</sup> Tässä analyysissä on yhdistetty vastausluokat "hyvin yleistä" ja "melko yleistä".
- <sup>d</sup> Tulokset, jotka perustuvat pieneen määrään vastauksia, ovat tilastollisesti vähemmän luotettavia. Sen vuoksi tulokset, jotka perustuvat 20–49 painottamattomaan havaintoon ryhmän kokonaismäärässä, tai soluihin, joissa on alle 20 painottamatonta havaintoa, on merkitty sulkeisiin. Tuloksia, jotka perustuvat alle 20 painottamattomaan havaintoon ryhmän kokonaismäärässä, ei julkaista.

Lähde: FRA, EU-MIDIS II 2016.

Tämän tutkimuksen piiriin kuuluneilla muslimivastaajilla ja koko väestöllä on huomattavan erilaiset käsitykset etniseen alkuperään tai uskontoon perustuvasta syrjinnästä. Syrjintää EU:ssa vuonna 2015 käsitelleen erityis-eurobarometri 437 -tutkimuksen<sup>31</sup> tulosten perusteella niiden osuus koko väestöstä, joiden mukaan etniseen alkuperään perustuva syrjintä on laajalle levinnyttä heidän maassaan, on suurempi kuin vastaava muslimivastaajien osuus EU-MIDIS II -tutkimuksen kohteena

olleissa EU:n 15 jäsenvaltiossa. Tulokset ovat samantaisia uskontoon tai uskonnolliseen vakaumukseen perustuvan syrjinnän kohdalla. Kaikissa tutkimukseen kuuluneissa maissa se osuus koko väestöstä, joka katsoo syrjinnän olevan yleistä, on sama tai jopa suurempi kuin muslimivastaajien osuus EU-MIDIS II -tutkimuksessa – lukuun ottamatta Itävaltaa (muslimivastaajat: 56 prosenttia; koko väestö: 51 prosenttia) ja Suomea (muslimivastaajat: 38 prosenttia; koko väestö: 35 prosenttia).

31 Euroopan komissio (2015b).

## 2.3 Viharikokset – häirintä ja väkivalta

### KESKEISET HAVAINNOT

- Noin 27 prosenttia muslimivastaajista koki etniseen tai maahanmuuttajataustansa perustuvaa häirintää tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden aikana, ja näistä henkilöistä 45 prosenttia joutui tällaisen häirinnän kohteeksi vähintään kuusi kertaa tänä ajanjaksona. Lisäksi 2 prosenttia vastaajista kertoo joutuneensa fyysisen väkivallan kohteeksi etnisen tai maahanmuuttajataustansa vuoksi samana ajanjaksona.
- Toisen sukupolven vastaajat kokivat vihaan perustuvaa häirintää tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden aikana useammin (36 prosenttia) kuin ensimmäisen sukupolven vastaajat (22 prosenttia).
- Huivia yleisillä paikoilla käyttävät musliminaiset (ja ne hyvin harvat naiset, jotka käyttävät niqabia) kokevat yleisesti ottaen useammin (31 prosenttia) ennakkoluuloihin perustuvaa häirintää kuin ne, jotka eivät käytä huivia (23 prosenttia).
- Noin 39 prosenttia huivia tai niqabia yleisillä paikoilla käyttävistä musliminlaisista kertoo joutuneensa tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden aikana sopimattoman tuijotuksen tai loukkaavien eleiden kohteeksi tämän uskonnollisen symbolin vuoksi; 22 prosenttia oli kokenut suullisia loukkauksia tai loukkaavia kommentteja ja 2 prosenttia fyysistä väkivaltaa.
- Yhdeksässä tapauksessa kymmenestä (91 prosenttia) vastaajat eivät ilmoittaneet viimeisintä ennakkoluuloihin perustuvaa häirintätapausta poliisille tai jollekin muulle organisaatiolle; 43 prosenttia selitti tämän johtuvan siitä, että ”mitään ei tapahtuisi tai mikään ei muuttuisi” ilmoittamisen seurauksena. Myöskään 77:ää prosenttia ennakkoluuloihin perustuvista fyysisistä hyökkäyksistä ei ilmoitettu poliisille tai muulle organisaatiolle.
- Vain kolme 3 763 muslimivastaajasta, jotka kertoivat joutuneensa häirinnän kohteeksi, oli ilmoittanut tapauksesta jollekin tasa-arvoelimelle, ihmisoikeuslaitokselle tai oikeusasiamieslaitokselle.
- Ylivoimaisesti suurin osa vastaajista, jotka tekivät viimeisimmästä ennakkoluuloihin perustuvasta fyysisestä väkivallanteosta ilmoituksen poliisille (81 prosenttia), sanoi olevansa erittäin tai melko tyytymättömiä siihen, miten poliisi käsitteli asian; 13 prosenttia kertoi olevansa tässä suhteessa tyytyväisiä. FRA:n naisiin kohdistuvaa väkivaltaa EU:ssa koskevan tutkimuksen mukaan 66 prosenttia naisista oli tyytyväisiä siihen, miten poliisi käsitteli vakavimman heihin kohdistuneen fyysisen väkivallanteon, jossa tekijänä oli joku muu kuin heidän nykyinen tai aiempi kumppaninsa.
- Ennakkoluuloihin perustuvan häirinnän ja väkivallan tekijät olivat useimmissa tapauksissa uhrille tuntemattomia eivätkä kuuluneet mihinkään etniseen vähemmistöön. Noin 3–5 prosenttia vastaajista sanoo, että heidän kokemiansa ennakkoluuloihin perustuvien tapausten tekijät saattoivat olla jonkin ääriliikkeen tai rasistisen ryhmän jäseniä.
- Niiden vastaajien keskuudessa, jotka tunnistivat viimeisimmän tapauksen tekijän kuuluvan johonkin toiseen etniseen vähemmistöryhmään, naisten osuus on paljon suurempi kuin miesten (48 ja 26 prosenttia). Vastavasti toisen sukupolven vastaajat ilmoittavat ensimmäisen sukupolven vastaajia useammin, että tekijä kuului johonkin toiseen etniseen vähemmistöryhmään; tämä osuus toisen sukupolven vastaajista oli 38 prosenttia ja ensimmäisen sukupolven vastaajista 28 prosenttia.
- Noin 2 prosenttia muslimivastaajista ilmoittaa joutuneensa poliisin fyysisen väkivallan uhriksi etnisen tai maahanmuuttajataustansa vuoksi tutkimusta edeltäneiden viiden vuoden aikana (1 prosentti tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden aikana). Suurimmasta osasta näistä tapauksista (70 prosenttia) ei tehty ilmoitusta.
- Noin puolet muslimivastaajista ei kannata fyysisen väkivallan käyttämistä sen estämiseksi, että he itse tai joku muu loukkaantuu fyysisesti (53 ja 49 prosenttia). Ylivoimainen enemmistö katsoo, ettei ole koskaan hyväksyttävää käyttää fyysistä väkivaltaa siksi, että joku loukkaa heitä heidän etnisen tai maahanmuuttajataustansa tai heidän uskontonsa vuoksi (86 ja 87 prosenttia).

Rotusyrjintädirektiivissä<sup>32</sup> häirintä tunnustetaan yhdeksi syrjinnän muodoksi, jossa ”rotuun tai etniseen alkuperään liittyvällä haitallisella käytöksellä tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan henkilön arvoa

ja luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai hyökkäävä ilmapiiri” (2 artikla). Rasismien ja muukalaisvihan torjumisesta annetulla puitepäätöksellä<sup>33</sup> annetaan suojaa yllyttämiseltä vihaan ja

32 Neuvoston direktiivi 200/43/EY, annettu 29 päivänä kesäkuuta 2000, rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta (EYVL L 180, 19.7.2000, s. 22) (rotusyrjintädirektiivi).

33 Euroopan unionin neuvosto (2008), [neuvoston puitepäätös 2008/913/YOS, tehty 28. marraskuuta 2008, rasismien ja muukalaisvihan tiettyjen muotojen ja ilmaisujen torjumisesta rikosoikeudellisin keinoin](#) (EUVL L 328, 6.12.2008, s. 55).

viharikoksiin, jotka kohdistuvat henkilöön tai henkilöihin, jotka määritellään rodun, ihonvärin, uskonnon, syntyperän taikka kansallisen tai etnisen alkuperän perusteella. Etenkin sen 4 ja 8 artiklassa veloitetaan EU:n jäsenvaltiot toteuttamaan tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että rasistisiin ja muukalaisvihamielisiin vaikuttimiin perustuvien rikosten tekijät asetetaan syytteeseen ja että tuomioistuimet ottavat tällaiset vaikuttimet huomioon raskauttavina asianhaaroina rangaistuksia määrätessään. Lisäksi uhrien oikeuksista annetussa direktiivissä säädetään, että uhreista, ”joihin on kohdistunut rikos, jonka motiivina on ennakkoluulo tai syrjintä”, tehdään henkilökohtainen arviointi erityisten suojelutarpeiden selvittämiseksi (22 artikla).<sup>34</sup> Näissä arvioinneissa on otettava huomioon henkilön etninen alkuperä, rotu ja uskonto.

Euroopan komissio perusti kesäkuussa 2016 rasismia, muukalaisvihaa ja muita suvaitsemattomuuden muotoja käsittelevän korkean tason työryhmän tehostaakseen vihan ja suvaitsemattomuuden vastaisia toimia. FRA:n tehtäväksi annettiin koordinoita erityistä alaryhmää, jolla jäsenvaltioita autetaan laatimaan tehokkaita menetelmiä viharikoksia koskevien tietojen kirjaamiseksi ja keräämiseksi. Asiaa koskevassa lainsäädännössä, rasismia ja muukalaisvihaa koskeva neuvoston puitepäättös mukaan lukien,<sup>35</sup> ei ole säännöksiä tällaisten tietojen keräämisestä ja julkaisemisesta. Seuraavat yhdeksän EU:n jäsenvaltiota ovat tähän mennessä julkaisseet virallisia tietoja muslimivihaan perustuvien rikosten uhriksi joutumisesta: Alankomaat, Itävalta, Kroatia, Puola, Ranska, Ruotsi, Suomi, Tanska ja Tšekki.<sup>36</sup>

FRA:n vuonna 2012 julkaisemassa raportissa Making hate crime visible in the European Union: acknowledging victims' rights<sup>37</sup> korostettiin tarvetta laajentaa viharikoksia koskevien tietojen keruuta, jotta viharikokset saavat lisää näkyvyyttä EU:ssa, sillä vain harvat EU:n jäsenvaltiot keräävät ja julkaisevat erilaisia ennakkoluuloihin perustuvia vaikuttimia koskevia tietoja. Raportissa viitattiin myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisuihin, joiden mukaan maiden on ”paljastettava” rasististen rikosten tai uhrin vakaumuksen vuoksi tehtyjen rikosten taustalla olevat vaikuttimet.

34 Euroopan parlamentin ja [neuvoston direktiivi 2012/29/EU](#), annettu 25 päivänä lokakuuta 2012, rikoksen uhrien oikeuksia, tukea ja suojelua koskevista vähimmäisvaatimuksista sekä neuvoston puitepäätöksen 2001/220/YOS korvaamisesta (EUVL L 315, 14.11.2012, s. 57) (uhrien oikeuksista annettu direktiivi).

35 [Euroopan unionin neuvoston puitepäättös 2009/913/YOS](#), tehty 28 päivänä marraskuuta 2008, rasismin ja muukalaisvihan tiettyjen muotojen ja ilmaisujen torjumisesta rikosoikeudellisin keinoin (EUVL L 328, 6.12.2008, s. 55)

36 Ks. rasismia, muukalaisvihaa ja niihin liittyvää suvaitsemattomuutta koskeva [3 luku](#) julkaisussa FRA (2017a).

37 FRA (2012).

### 2.3.1 Kokemukset vihaan perustuvasta häirinnästä

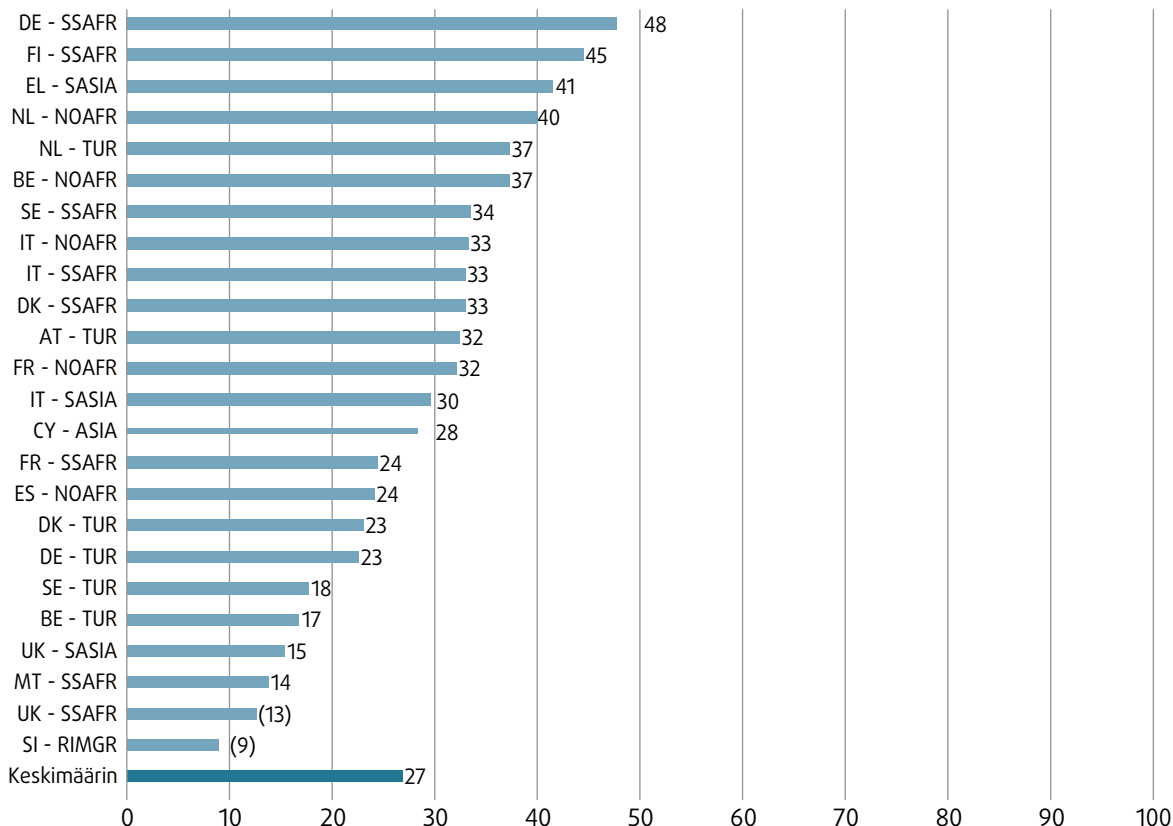
Tässä raportissa esitetyt tutkimustulokset koskevat häirintää, jota valitut muslimivastaajien ryhmät ovat kokeneet ”etnisen tai maahanmuuttajataustansa” vuoksi; tätä ilmausta käytetään yleisterminä, joka sisältää kolmen tutkimuksessa erikseen mainitun ennakkoluuloja koskevan indikaattorin – ihonvärin, etnisen alkuperän tai maahanmuuttajataustan sekä uskonnon tai uskonnollisen vakaumuksen – tulokset. Vastaajilta kysyttiin viidestä häirinnän muodosta: henkilökohtaiset loukkaavat tai uhkaavat kommentit; henkilökohtaiset väkivallalla uhkaukset; loukkaavat eleet tai sopimaton tuijottaminen; loukkaavat tai uhkaavat sähköpostiviestit tai tekstiviestit (SMS); ja verkossa esitetyt loukkaavat kommentit vastaajista.

#### Vihaan perustuvan häirinnän yleisyys ja tiheys

Kokonaisuutena noin yksi neljästä muslimivastaajasta (27 prosenttia) ilmoitti kokeneensa etniseen tai maahanmuuttajataustansa perustuvaa häirintää vähintään kerran tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden aikana. Tämä osuus vaihtelee noin puolesta kaikista Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tulevista muslimivastaajista Saksassa (48 prosenttia) ja Suomessa (45 prosenttia) 13–14 prosenttiin Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Maltassa asuvista Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tulevista muslimivastaajista ([kaavio 22](#)).

Tällaisten kokemusten tiheydestä tutkimuksessa havaittiin, että kaikkiaan 45 prosenttia on kokenut vähintään kuusi häirintätapausta, 36 prosenttia on kokenut kahdesta viiteen tapausta ja 19 prosenttia on kokenut häirintää kerran. Tulokset vaihtelevat eri alkuperämaiden/-alueiden ja asuinmaiden välillä. Suurin osa ennakkoluuloihin perustuvaa häirintää kokeneista Alankomaissa asuvista Turkista tulevista muslimivastaajista (60 prosenttia) ja Ruotsissa asuvista Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tulevista vastaajista (58 prosenttia) sekä Belgiassa asuvista Pohjois-Afrikasta tulevista vastaajista (58 prosenttia) oli kokenut vähintään kuusi häirintätapausta vuodessa. Kokonaisuutena vähintään kuusi kertaa ennakkoluuloihin perustuvaa häirintää tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden aikana kokeneiden muslimimiesten ja -naisten osuukien välillä ei ollut merkittäviä eroja.

**Kaavio 22: Etniseen tai maahanmuuttajataustaan perustuvan häirinnän yleisyys tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden aikana (%)<sup>a, b, c</sup>**



Huom. <sup>a</sup> Kaikista muslimivastaajista (n=10 527); painotetut tulokset.

<sup>b</sup> Tulokset, jotka perustuvat pieneen määrään vastauksia, ovat tilastollisesti vähemmän luotettavia. Sen vuoksi tulokset, jotka perustuvat alle 20–49 painottamattomaan havaintoon ryhmän kokonaismäärässä, tai soluihin, joissa on alle 20 painottamatonta havaintoa, on merkitty sulkeisiin. Tuloksia, jotka perustuvat alle 20 painottamattomaan havaintoon ryhmän kokonaismäärässä, ei julkaista.

<sup>c</sup> Kohderyhmien lyhenteet viittaavat [maasta/alueelta] tulleisiin maahanmuuttajiin ja heidän jälkeläisiinsä: TUR = Turkki, SSAFR = Saharan eteläpuolinen Afrikka, NOAFR = Pohjois-Afrikka, SASIA = Etelä-Asia, ASIA = Asia, RIMGR = EU:n ulkopuolisista maista äskettäin tulleet maahanmuuttajat.

Lähde: FRA, EU-MIDIS II 2016.

## Vihaan perustuvan häirinnän yleisyys eri vastaajaryhmissä

Muslimivastaajien eri ryhmissä niitä, jotka ilmoittivat kokeneensa tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden aikana häirintää etnisen tai maahanmuuttajataustansa vuoksi, oli suhteellisesti eniten Pohjois-Afrikasta tulleiden muslimimaahanmuuttajien ja heidän jälkeläistensä keskuudessa (32 prosenttia) ja toiseksi eniten Aasiasta tulleiden muslimien keskuudessa (28 prosenttia) (kaavio 23).

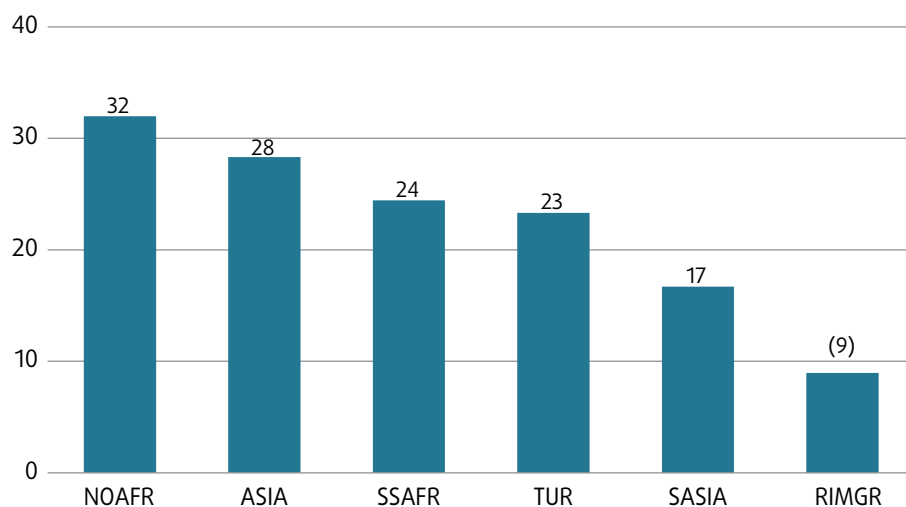
Tarkasteltaessa kunkin vastaajaryhmän tuloksia havaitaan, että Tanskassa Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tulevat musliminaiset ilmoittivat miehiä useammin (naiset: 46 prosenttia, miehet: 27 prosenttia) kokeneensa häirintää, kun taas Turkista tulevien muslimivastaajien kohdalla ei Tanskassa ole havaittavissa eroa naisten ja miesten välillä. Toisaalta Alankomaissa asuvat Turkista tulevat, Ruotsissa asuvat Saharan eteläpuolisesta

Afrikasta tulevat sekä Italiassa asuvat Pohjois-Afrikasta ja Etelä-Aasiasta tulevat muslimimiehet ilmoittavat naisia useammin kokeneensa ennakkoluuloihin perustuvaa häirintää. Nämä erot viittaavat siihen, että tarvitaan syvällisempää tutkimusta siitä, miten häirintä vaikuttaa muslimimiehiin ja -naisiin eri tavoin.

Toisen sukupolven vastaajat (36 prosenttia) ilmoittivat kokeneensa ennakkoluuloihin perustuvaa häirintää tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden aikana useammin kuin ensimmäisen sukupolven vastaajat (22 prosenttia). Tämä saattaa osittain selittyä toisen sukupolven vastaajien nuoremmalla iällä ensimmäiseen sukupolven verrattuna, koska häirintäkokemukset ovat yleensä yleisempiä nuorten keskuudessa. Häirinnän yleisyys vähenee iän kasvaessa – mikä saattaa johtua ihmisten erilaisista elämäntilanteista elämän eri vaiheissa. Toisen sukupolven maahanmuuttajat tunnistavat myös ehkä herkemmin häirinnän esimerkiksi siksi, että he osaavat paremmin paikallista kieltä.



**Kaavio 23: Etniseen tai maahanmuuttajataustaan perustuvan häirinnän yleisyys tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden aikana jaoteltuna eri yhdistettyjen muslimiryhmien mukaan (%)<sup>a, b, c, d</sup>**



- Huom.*
- <sup>a</sup> Kaikista muslimivastaajista (n=10 527); painotetut tulokset.
  - <sup>b</sup> Tulokset, jotka perustuvat pieneen määrään vastauksia, ovat tilastollisesti vähemmän luotettavia. Sen vuoksi tulokset, jotka perustuvat alle 20–49 painottamattomaan havaintoon ryhmän kokonaismäärässä, tai soluihin, joissa on alle 20 painottamatonta havaintoa, on merkitty sulkeisiin. Tuloksia, jotka perustuvat alle 20 painottamattomaan havaintoon ryhmän kokonaismäärässä, ei julkaista.
  - <sup>c</sup> Kohderyhmien lyhenteet viittaavat [maasta/alueelta] tulleisiin maahanmuuttajiin ja heidän jälkeläisiinsä: TUR = Turkki, SSAFR = Saharan eteläpuolinen Afrikka, NOAFR = Pohjois-Afrikka, SASIA = Etelä-Aasia, ASIA = Aasia, RIMGR = EU:n ulkopuolisista maista äskettäin tulleet maahanmuuttajat.
  - <sup>d</sup> Kaksi pylväskaaviossa esitetyistä ryhmistä perustuu vain yhdessä maassa tehtyihin haastatteluihin: ”äskettäin tulleet maahanmuuttajat” (haastattelut tehty Sloveniassa) ja ”aasialaiset ja heidän jälkeläisensä” (haastattelut tehty Kyproksessa).

Lähde: FRA, EU-MIDIS II 2016.

## Perinteisen tai uskonnollisen vaatetuksen vaikutus

Mies- ja naispuolisilta vastaajilta kysyttiin, käyttävätkö he perinteistä tai uskonnollista vaatetusta yleisillä paikoilla (syrjinnän yleisyyteen liittyvistä sukupuolieroista ks. myös osio 2.2.1). Naisilta kysyttiin lisäksi, käyttävätkö he huivia tai niqabia<sup>38</sup> ja olivatko he kokeneet kolmea tiettyä häirinnän tai väkivallan muotoa sen vuoksi.

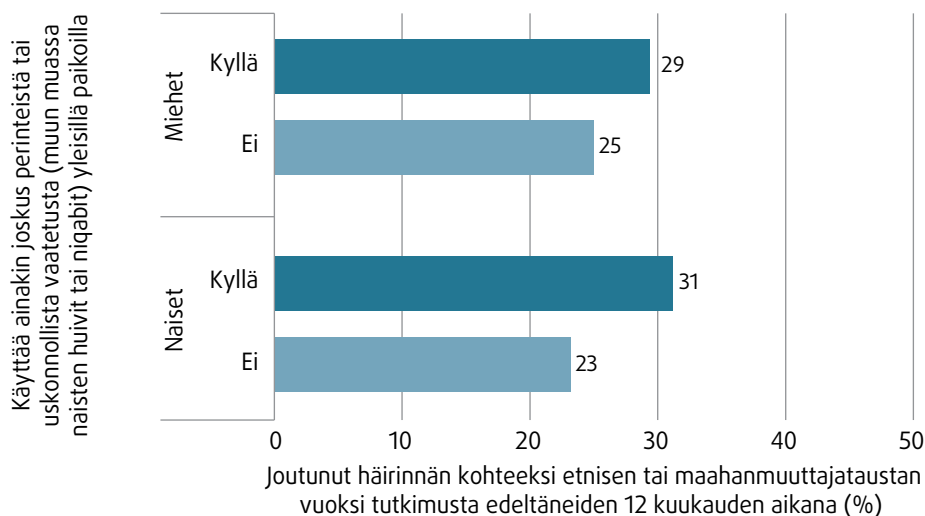
Lähes yksi kolmasosa muslimivastaajista (29 prosenttia miehistä ja 31 prosenttia naisista), jotka ainakin joskus

käyttävät perinteistä tai uskonnollista vaatetusta yleisillä paikoilla, ilmoitti kokeneensa häirintää etnisen tai maahanmuuttajataustansa vuoksi tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden aikana (kaavio 24).

Noin 39 prosenttia naispuolisista muslimivastaajista, jotka kertovat käyttävänsä huivia tai niqabia kodin ulkopuolella, ilmoittaa kokeneensa sopimatonta tuijotusta tai loukkaavia eleitä tästä syystä. Samasta syystä 22 prosenttia oli kokenut suullisia loukkauksia tai loukkaavia kommentteja ja 2 prosenttia fyysisistä väkivaltaa.

<sup>38</sup> Niqab on huntua, joka peittää kasvot silmiä lukuun ottamatta.

**Kaavio 24: Vastaajat, jotka käyttävät ainakin joskus perinteistä tai uskonnollista vaatetusta (muun muassa naisten huivit tai niqabit) yleisillä paikoilla ja jotka olivat kokeneet etniseen tai maahanmuuttajataustaan perustuvaa häirintää tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden aikana (%)<sup>a, b, c, d</sup>**



- Huom.*
- <sup>a</sup> Kaikista muslimivastaajista (n=10 527); painotetut tulokset.
  - <sup>b</sup> Tulokset, jotka perustuvat pieneen määrään vastauksia, ovat tilastollisesti vähemmän luotettavia. Sen vuoksi tulokset, jotka perustuvat alle 20–49 painottamattomaan havaintoon ryhmän kokonaismäärässä, tai soluihin, joissa on alle 20 painottamatonta havaintoa, on merkitty sulkeisiin. Tuloksia, jotka perustuvat alle 20 painottamattomaan havaintoon ryhmän kokonaismäärässä, ei julkaista.
  - <sup>c</sup> Kysymys: ”Käytättekö yleisillä paikoilla perinteistä tai uskonnollista vaatetusta, joka poikkeaa [MAASSA] yleisesti käytetystä vaatetuksesta? Tähän kuuluvat esimerkiksi erityiset perinteiset tai uskonnolliset vaatekappaleet, symbolit, huivit tai turbaanit.”
  - <sup>d</sup> Vain musliminaisille esitetty kysymys: ”Käytättekö yleensä huivia tai niqabia kodin ulkopuolella?”

Lähde: FRA, EU-MIDIS II 2016.

## Koetun häirinnän tyyppi

Yleisimmät etniseen tai maahanmuuttajataustaan perustuvan häirinnän muodot ovat loukkaavat eleet tai sopimaton tuijotus, joita oli kokenut 21 prosenttia tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden aikana. Seuraavaksi yleisintä häirintää ovat henkilökohtaiset loukkaavat tai uhkaavat kommentit (18 prosenttia). Muut häirinnän muodot – kuten väkivallalla uhkaaminen ja verkossa tapahtuva häirintä – ovat harvinaisempia. Nuoret vastaajat kokevat sekä henkilökohtaista häirintää, kuten loukkaavia tai uhkaavia kommentteja, eleitä tai väkivallalla uhkaamista sekä verkossa tapahtuvaa häirintää useammin kuin vanhemmat muslimit.

## Vihaan perustuvan häirinnän tekijät

Kysyttäessä tekijän tai tekijöiden henkilöllisyyttä kolme neljästä ennakkoluuloihin perustuvaa häirintää kokeneesta vastaajasta ilmoittaa, että viimeisimmässä tapauksessa tekijä oli joku, jota he eivät tunteneet (75 prosenttia); 14 prosenttia ilmoittaa tekijän olleen joku työpaikalla tai koulutusympäristössä; ja 3 prosenttia kertoo tekijän olleen äärioikeistolaisen tai rassistisen ryhmän jäsen. Myös EU-MIDIS I -tutkimuksessa useimmat vastaajat ilmoittivat häirinnän tekijöiden olleen henkilöitä, joita he eivät entuudestaan tunteneet.

Tutkimuksessa kysyttiin häirinnän uhreilta myös, oliko viimeisimmän häirintätapausten tekijällä sama etninen tai maahanmuuttajatausta kuin heillä, kuuluiko tekijä toiseen etniseen vähemmistöön, vai oliko tekijä valtaväestön jäsen. Useimmissa tapauksissa (75 prosenttia) tekijällä ei vastaajien käsityksen mukaan ollut etnistä vähemmistötaustaa; 21 prosenttia ilmoitti tekijän kuuluneen johonkin toiseen etniseen vähemmistöryhmään; ja 6 prosentin mukaan tekijä kuului samaan etniseen vähemmistöryhmään kuin he itse. (Vastaajat voivat ilmoittaa useampia tai jopa kaikki vaihtoehdot – tästä syystä näiden kolmen luokan prosenttiosuukien summa on yli 100 prosenttia.) Nämä tekijän tai tekijöiden taustaa koskevat tulokset ovat samanlaiset kuin EU-MIDIS I -tutkimuksessa.

Tulokset vaihtelevat eri EU:n jäsenvaltioissa. Esimerkiksi Ruotsissa 53 prosenttia Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tulevista ja 40 prosenttia Turkista tulevista häirintää kokeneista muslimivastaajista ilmoittaa, että viimeisimmässä tapauksessa tekijä kuului johonkin muuhun etniseen vähemmistöryhmään kuin he itse. Tanskassa ja Suomessa 90 prosenttia Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tulevista häirintää kokeneista muslimivastaajista ilmoittaa, että viimeisimmässä tapauksessa tekijällä ei ollut etnistä vähemmistötaustaa. Tulkittaessa näitä tuloksia olisi pidettävä mielessä,

että EU:n jäsenvaltioissa olevien etnisten vähemmistöryhmien koot ja määrät vaihtelevat maittain, mikä saattaa heijastua vastaajien kokemuksiin häirinnästä ja siihen, missä määrin tekijöiden ilmoitetaan olleen muihin etnisiin vähemmistöryhmiin kuuluvia henkilöitä.

### Vihaan perustuvasta häirinnästä ilmoittaminen ja ilmoittamatta jättämisen syyt

Kokonaisuutena yhdeksän kymmenestä (91 prosenttia) muslimivastaajasta ei ilmoittanut viimeisimmästä kokemastaan häirintätapauksesta poliisille eikä millekään muulle organisaatiolle tai palvelulle. Musliminaiset ilmoittivat tapauksesta hieman todennäköisemmin (11 prosenttia) kuin muslimimiehet (6 prosenttia). Häirinnästä ilmoittamisen suhteen ensimmäisen ja toisen sukupolven vastaajien iässä ei ollut eroja.

Poliisin lisäksi EU:n jäsenvaltioilla on tasa-arvoelimiä, jotka voivat käsitellä häirintään liittyviä kanteluita, mikäli tämä rotusyrjintädirektiivin vaatimus on saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä. Tulokset osoittavat, että niistä 3 763 muslimista, jotka antoivat tutkimuksessa tietoja viimeisimmästä kokemastaan ennakkoluuloihin perustuvasta häirintätapauksesta, vain kolme otti yhteyttä tasa-arvoelimeen, ihmisoikeuslaitokseen tai oikeusasiamieslaitokseen ilmoittaakseen tapauksesta.

Yleisimmin mainittu syy jättää ilmoittamatta viimeisimmästä ennakkoluuloihin perustuvasta häirintätapauksesta oli se, että mitään ei tapahtuisi tai mikään ei muuttuisi ilmoittamisen vuoksi (43 prosenttia). Ennakkoluuloihin perustuvaa häirintää kokeneista vastaajista 41 prosenttia ei ilmoittanut tapauksesta mihinkään, koska he pitivät tapausta vähäpätöisenä; 13 prosenttia katsoi, että ilmoittamiseen olisi liittynyt liikaa byrokratiaa; 9 prosenttia katsoi, että he pystyivät huolehtimaan ongelmasta itse, ja 8 prosenttia ilmoitti, että heitä ei olisi uskottu tai otettu vakavasti.

Niistä, jotka ilmoittivat viimeisimmästä häirintätapauksesta poliisille, 62 prosenttia oli erittäin tai melko tyytymättömiä siihen, miten poliisi käsittelee asian. Häirinnästä poliisille ilmoittaneet miehet ovat tyytymättömiä naisia todennäköisemmin (76 ja 53 prosenttia).

### 2.3.2 Kokemukset vihaan perustuvasta fyysisestä väkivallasta

EU-MIDIS II -tutkimuksessa vastaajilta kysyttiin, olivatko he kokeneet fyysisestä väkivaltaa, kuten että joku oli lyönyt, työntänyt tai potkaissut heitä tai tarttunut heihin. Seuraavat fyysisestä väkivaltaa koskevat tulokset viittaavat tapauksiin, jotka vastaajien käsityksen mukaan perustuivat heidän ”etniseen tai maahanmuuttajataustansa”, jota käytetään ihonväriin, etniseen alkuperään tai maahanmuuttajataustaan sekä

uskontoon tai uskonnolliseen vakaumukseen liittyvät ennakkoluulot kattavana yleisterminä.

### Vihaan perustuvan väkivallan yleisyys ja tiheys

Kaikkiaan 2 prosenttia muslimivastaajista koki fyysisestä väkivaltaa etnisen tai maahanmuuttajataustansa vuoksi tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden aikana ja 5 prosenttia tutkimusta edeltäneiden viiden vuoden aikana – joskin osuudet vaihtelevat huomattavasti alkuperämaan/-alueen ja asuinmaan mukaan. Kyp-roksessa asuvat Aasiasta tulevien ja Italiassa asuvien Etelä-Aasiasta tulevien muslimivastaajien ilmoittamat osuudet tutkimusta edeltäneiltä 12 kuukaudelta ovat pienimmät – lähes nolla – kun taas suurimpia osuuksia ilmoittavat Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tulevat muslimivastaajat, jotka asuvat Saksassa (8 prosenttia), Tanskassa (7 prosenttia) ja Maltassa (7 prosenttia).

Fyysisestä väkivaltaa etnisen tai maahanmuuttajataustansa vuoksi tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden aikana kokeneiden muslimimiesten keskimääräinen osuus on 6 prosenttia, kun musliminaisten vastaava osuus on 3 prosenttia. Perinteistä tai uskonnollista vaateista käytäviin henkilöihin (mukaan lukien huivia tai niqabia käyttävät naiset) kohdistuvan ennakkoluuloihin perustuvan väkivallan yleisyydessä ei ole eroja. Ikäryhmien sekä ensimmäiseen ja toiseen sukupolven kuuluvien välisissä eroissa voidaan nähdä samanlainen malli kuin ennakkoluuloihin perustuvassa häirinnässä, eli nuoremmat ja toiseen sukupolven kuuluvat vastaajat ilmoittavat kokeneensa väkivaltaa useammin kuin vanhemmat vastaajat.

Tutkimusta edeltäneiden viiden vuoden aikana keskimäärin 2 prosenttia (n=197) kaikista muslimivastaajista koki poliisin taholta fyysisestä väkivaltaa, jonka he katsovat johtuneen heidän etnisestä tai maahanmuuttajataustastaan. Kolmasosa näistä tapauksista tapahtui haastattelua edeltäneiden 12 kuukauden aikana (1 prosentti). Suurimmasta osasta näistä tapauksista (70 prosenttia) ei ilmoitettu millekään viranomaiselle. Useimmin mainitut syyt poliisin syrjivän väkivallan ilmoittamatta jättämiselle olivat, että mitään ei tapahtuisi tai mikään ei muuttuisi ilmoittamisen vuoksi (52 prosenttia), vastaajat eivät luota poliisiin tai pelkäävät poliisia (37 prosenttia), he pitävät menettelyjä liian byrokrattisina tai aikaa vievinä (21 prosenttia) tai he pelkäävät kostotoimia tai huonoa kohtelua (21 prosenttia).

### Vihaan perustuvan väkivallan tekijät

Tutkimuksessa vastaajat voivat ilmoittaa useita tekijöiden luokkia esimerkiksi tapauksissa, joissa viimeisimmästä tapauksesta tekijöitä oli kaksi tai enemmän. Puolet ennakkoluuloihin perustuvan väkivallan uhreista ei tunne tekijöitä, ja 16 prosenttia ilmoittaa tekijän olleen jonkun työpaikalla tai koulutusympäristössä.

Vastaajat tunnistivat myös muita tekijöitä: 9 prosenttia ilmoitti tekijän olleen poliisi tai rajavartija; 8 prosenttia ilmoitti tekijäksi tuttavän, ystävän tai sukulaisten; 7 prosenttia naapurin; ja 8 prosentin mukaan tekijä oli ”joku muu”. Noin 5 prosenttia vastaajista ilmoitti, että tekijä oli äärioikeistolaisen/rasistisen ryhmän jäsen.

Tekijöiden etnisestä taustasta keskimäärin 64 prosenttia muslimivastaajista ilmoitti, että heidän viimeksi kokemansa väkivaltatapauksen tekijä ei kuulunut mihinkään etniseen vähemmistöön (kaavio 25). Joka kolmas väkivallan uhri (33 prosenttia) kertoi, että tekijä kuului eri etniseen vähemmistöön kuin he itse, ja 10 prosenttia ilmoitti tekijän kuuluneen samaan etniseen vähemmistöön.<sup>39</sup>

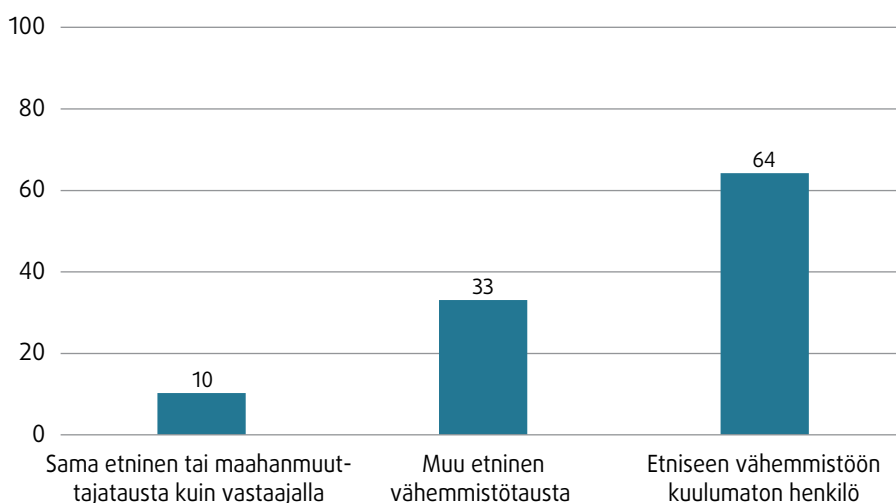
Niiden vastaajien keskuudessa, jotka tunnistivat viimeisimmän tapauksen tekijän kuuluvan johonkin toiseen etniseen vähemmistöryhmään, musliminaisten osuus on paljon suurempi kuin miesten (48 ja 26 prosenttia). Näin on myös toisen sukupolven vastaajien

keskuudessa: 38 prosenttia toisen sukupolven vastaajista ilmoittaa, että tekijä kuului johonkin toiseen etniseen vähemmistöryhmään, kun ensimmäisessä sukupolvessa tämä osuus on 28 prosenttia.

### Vihaan perustuvasta väkivallasta ilmoittaminen ja ilmoittamatta jättämisen syyt

Vain vähemmistö (23 prosenttia) vastaajista ilmoitti viimeisimmästä tapauksesta millekään organisaatiolle tai palvelulle, poliisi (14 prosenttia) mukaan lukien, eikä 77 prosenttia ilmoittanut tapauksesta mihinkään. Muissa FRA:n tutkimuksissa, joissa vastaajilta on kysytty väkivaltatapauksista ilmoittamisesta poliisille, on saatu samanlaista näyttöä ilmoittamatta jättämisen yleisyydestä. Esimerkiksi viraston tutkimus naisiin kohdistuvasta väkivallasta<sup>40</sup> osoittaa, että vain 13 prosenttia naisista otti yhteyttä poliisiin vakavimmasta fyysisen väkivallan tapauksesta, jossa tekijä oli joku muu kuin heidän kumppaninsa.

**Kaavio 25: Vastaajien etniseen tai maahanmuuttajataustaan perustuvan viimeisimmän väkivaltatapauksen tekijöiden taustat (%)<sup>a, b, c, d</sup>**



- Huom.*
- <sup>a</sup> Muslimivastaajat, jotka kokivat fyysistä väkivaltaa etnisen tai maahanmuuttajataustansa vuoksi (n = 515); painotetut tulokset.
  - <sup>b</sup> Tulokset, jotka perustuvat pieneen määrään vastauksia, ovat tilastollisesti vähemmän luotettavia. Sen vuoksi tulokset, jotka perustuvat alle 20–49 painottamattomaan havaintoon ryhmän kokonaismäärässä, tai soluihin, joissa on alle 20 painottamatonta havaintoa, on merkitty sulkeisiin. Tuloksia, jotka perustuvat alle 20 painottamattomaan havaintoon ryhmän kokonaismäärässä, ei julkaista.
  - <sup>c</sup> Luokkien summa ei ole 100 prosenttia, koska vastaajat voivat valita kaikki tapaukseen soveltuvat luokat – esimerkiksi kuvaillakseen tapauksia, joissa oli useita etniseltä taustaltaan erilaisia tekijöitä.
  - <sup>d</sup> Kysymys: ”Ajatelkaa henkilöä/henkilöitä, jotka tekivät tämän teille. Kuuluivatko he samaan etniseen tai maahanmuuttajaryhmään kuin te? Kuuluivatko he eri etniseen vähemmistöryhmään kuin te? Oliko tekijä joku, joka ei kuulu mihinkään etniseen vähemmistöryhmään?”

Lähde: FRA, EU-MIDIS II 2016.

<sup>39</sup> Osuukien summa ylittää 100 prosenttia, koska vastaajat voivat valita useamman kuin yhden luokan; tämä osoittaa, että joissain tapauksissa tekijöitä on voinut olla enemmän kuin yksi.

<sup>40</sup> FRA (2014), s. 59.

Niistä 534 muslimimaahanmuuttajasta ja maahanmuuttajien jälkeläisistä, jotka kuvailivat tutkimuksessa viimeisintä kokemaansa ennakkoluuloihin perustuvaa väkivaltatapausta, kukaan ei ollut ottanut yhteyttä kansalliseen tasa-arvoelimeen, ihmisoikeuslaitokseen tai oikeusasiameslaitokseen ilmoittaakseen tapauksesta.

Musliminaiset ja -miehet ilmoittavat yhtä todennäköisesti ennakkoluuloihin perustuvasta väkivallasta poliisille tai jollekin muulle organisaatiolle tai palvelulle. Sitä vastoin ennakkoluuloihin perustuvan väkivallan uhreiksi joutuneista ensimmäisen sukupolven muslimimaahanmuuttajista 29 prosenttia kertoo ilmoittaneensa viimeisimmästä väkivaltatapauksesta, mutta toisen sukupolven maahanmuuttajien vastaava osuus on 18 prosenttia. Analysoitavien tapausten pieni määrä estää tarkemman analyysin, jossa otettaisiin huomioon vastaajien ikäryhmä.

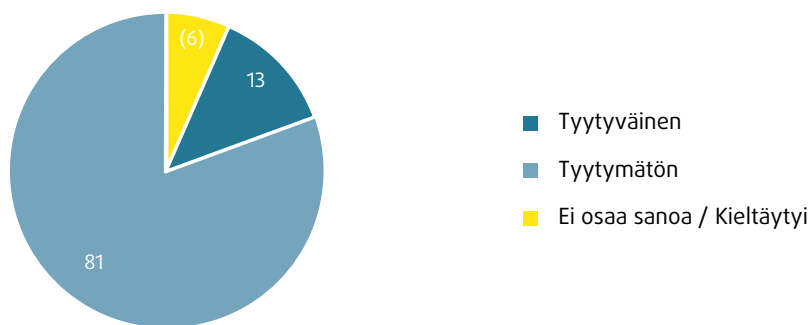
Niistä, jotka eivät ilmoittaneet viimeisintä väkivaltatapausta poliisille tai jollekin muulle organisaatiolle, 43 prosenttia ilmoittaa tämän syyksi sen, että mitään ei tapahtuisi tai mikään ei muuttuisi ilmoittamisen seurauksena; 23 prosenttia kertoo, että he pystyivät huolehtimaan asiasta itse tai perheen ja ystävien avulla; ja 18 prosenttia ei pitänyt tapausta riittävän merkittävänä tai ei pitänyt sitä ilmoittamisen arvoisena, koska sellaisia tapahtuu koko ajan.

Vastaajista, jotka eivät ilmoittaneet tapauksesta, 11 prosenttia ilmoittaa, että luottamuksen puute poliisia kohtaan oli tekijä, joka vaikutti päätökseen jättää

ilmoitus tekemättä. Syyt, joiden vuoksi muslimivastajaat ilmoittavat jättäneensä tapaukset ilmoittamatta poliisille, ovat karkeasti ottaen samoja kuin muslimivastajien EU-MIDIS I -tutkimuksessa – mutta myös muiden vastaajien muissa FRA:n tutkimuksissa, kuten naisten, juutalaisten ja homojen, lesbojen, biseksuaalien ja transihmisten (HLBT-henkilöt) heidän väkivaltakokemuksiaan koskevissa haastatteluissa – esittämät syyt. Nämä tulokset heijastavat väkivaltatapauksista ilmoittamatta jättävien vastaajien keskuudessa yleistä käsitystä, jonka mukaan ilmoituksen tekemisestä poliisille ei välttämättä ole välitöntä hyötyä, sekä sitä, että he löytävät muita, epävirallisia tapoja käsitellä tapahtunutta. Tulokset osoittavat, että uhrit myös punnitsevat ilmoittamisesta todennäköisesti saatavia hyötyjä suhteessa ilmoittamiseen kuluvaan aikaan ja siihen liittyvään vaivannäköön.

Ylivoimaisesti suurin osa vastaajista, jotka tekivät viimeisimmästä ennakkoluuloihin perustuvasta fyysisestä väkivallanteosta ilmoituksen poliisille (81 prosenttia), sanoi olevansa erittäin tai melko tyytymättömiä siihen, miten poliisi käsitteli asian; 13 prosenttia kertoi olevansa tässä suhteessa tyytyväisiä (kaavio 26). Tämän asettamiseksi oikeisiin mittasuhteisiin voidaan todeta, että FRA:n naisiin kohdistuvaa väkivaltaa EU:ssa koskevan tutkimuksen mukaan 66 prosenttia naisista oli tyytyväisiä siihen, miten poliisi käsitteli vakavimman heihin kohdistuneen fyysisen väkivallan tapauksen, jossa tekijänä oli joku muu kuin heidän nykyinen tai aiempi kumppaninsa.

**Kaavio 26: Tyytyväisyys siihen, miten poliisi käsitteli viimeisimmän vastaajien etniseen tai maahanmuuttajataustaan perustuvan väkivaltatapauksen sen jälkeen, kun se oli ilmoitettu poliisille (%)<sup>a, b, c</sup>**



**Huom.** <sup>a</sup> Muslimivastajaat, jotka ilmoittivat viimeisimmän ennakkoluuloihin perustuvan väkivallanteon poliisille (n=82); painotetut tulokset.  
<sup>b</sup> Tulokset, jotka perustuvat pieneen määrään vastauksia, ovat tilastollisesti vähemmän luotettavia. Sen vuoksi tulokset, jotka perustuvat alle 20–49 painottamattomaan havaintoon ryhmän kokonaismäärässä, tai soluihin, joissa on alle 20 painottamatonta havaintoa, on merkitty sulkeisiin. Tuloksia, jotka perustuvat alle 20 painottamattomaan havaintoon ryhmän kokonaismäärässä, ei julkaista.  
<sup>c</sup> Kysymys: ”Mainitsitte ottaneenne yhteyttä poliisiin. Missä määrin olitte tyytyväinen siihen, miten poliisi käsitteli ilmoituksenne tai kantelunne?”

Lähde: FRA, EU-MIDIS II 2016.

### 2.3.3 Vastaajien perheeseen tai ystäviin kohdistuva häirintä ja fyysinen väkivalta – tapaukset, joissa vaikuttimena on viha

Henkilökohtaiset kokemukset vaikuttavat turvallisuuden ja yhteiskuntaan kuulumisen tunteisiin, mutta myös kuuleminen muiden, etenkin läheisten perheenjäsenten ja ystävien, kokemuksista saattaa vaikuttaa niihin. Kaikkiaan 27 prosenttia muslimivastaajista tuntee perheenjäsenen tai ystävän, jota tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden aikana loukattiin tai nimeltiin heidän etnisen tai maahanmuuttajataustansa vuoksi. Suurimmat tätä koskevat osuudet havaittiin Alankomaissa: 52 prosenttia Turkista ja 50 prosenttia Pohjois-Afrikasta tulevista muslimivastaajista.

Tarkasteltaessa vastaajien tietoisuutta heidän perheenjäseniinsä tai ystäviinsä kohdistuvista loukkauksista tai nimittelystä verrattuna heidän omiin henkilökohtaisiin kokemuksiinsa havaitaan eräitä huomattavia eroja. Esimerkiksi Alankomaissa 18 prosenttia Turkista tulevista muslimivastaajista oli henkilökohtaisesti kokenut loukkaavia tai uhkaavia kommentteja etnisen tai maahanmuuttajataustansa vuoksi tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden aikana, mutta 52 prosenttia kertoo tietävänsä perheenjäsenen tai ystävän, jota loukattiin tai nimeltiin näistä syistä samana ajanjaksona. Eroja henkilökohtaisten kokemusten ja muiden kokemuksia koskevan tietoisuuden välillä voitiin havaita Belgiassa ja Alankomaissa asuvien Pohjois-Afrikasta tulevien vastaajien, Belgiassa, Tanskassa ja Saksassa asuvien Turkista tulevien vastaajien sekä Kreikassa asuvien Etelä-Aasiasta tulevien vastaajien keskuudessa.

### 2.3.4 Asenteet väkivaltaa kohtaan

EU-MIDIS II -tutkimuksessa vastaajilta kysyttiin heidän asenteistaan fyysistä väkivaltaa kohtaan. Vaikka väkivaltaan myönteisesti suhtautuvien asenteiden ja tosiasiallisen väkivallan harjoittamisen välillä ei ole suoraa yhteyttä, tutkimuksessa pyrittiin tunnistamaan fyysisen väkivallan kannattamisen malleja eri tilanteissa neljän kysymyksen avulla (ks. [kaaviot 27–30](#)):

- Onko henkilön hyväksyttävää käyttää fyysistä väkivaltaa sen estämiseksi, että hän loukkaantuu itse fyysisesti?
- Onko henkilön hyväksyttävää käyttää fyysistä väkivaltaa sen estämiseksi, että joku muu loukkaantuu fyysisesti?
- Onko henkilön hyväksyttävää käyttää fyysistä väkivaltaa sen vuoksi, että hän on joutunut loukatuksi etnisen tai maahanmuuttajataustansa vuoksi?

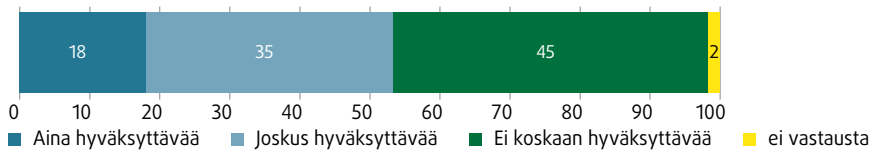
- Onko henkilön hyväksyttävää käyttää fyysistä väkivaltaa sen vuoksi, että joku loukkaa hänen uskontoaan?

Koko väestön kattavat tutkimukset, joita on käytetty tiettyjen tässä raportissa käsiteltyjen näkökohtien, kuten julkisia toimielimiä kohtaan tunnetun luottamuksen tai muiden ryhmien hyväksynnän, vertailuun, eivät sisällä kysymyksiä suhtautumisesta väkivaltaan. Tästä syystä tässä raportissa vertaillaan asiaa koskevia muslimivastaajien tuloksia niiden EU-MIDIS II -tutkimuksen vastaajien tuloksiin, jotka eivät pitäneet itseään muslimeina tutkimuksen piiriin kuuluneissa EU:n 15 jäsenvaltiossa.

Tulokset osoittavat, että 45 prosenttia muslimivastaajista ei pidä fyysistä väkivaltaa hyväksyttävänä oman fyysisen loukkaantumisen estämiseksi, kun muiden kuin muslimivastaajien vastaava osuus oli 41 prosenttia. Vastaavasti 49 prosenttia muslimivastaajista ei pidä hyväksyttävänä käyttää fyysistä väkivaltaa sen estämiseksi, että joku muu loukkaantuu fyysisesti, ja tämä osuus oli muiden kuin muslimivastaajien keskuudessa 44 prosenttia. Ylivoimainen enemmistö sekä muslimi- että muista vastaajista katsoo, ettei ole koskaan hyväksyttävää käyttää fyysistä väkivaltaa siksi, että joku loukkaa heitä heidän etnisen tai maahanmuuttajataustansa (86 ja 89 prosenttia) tai heidän uskontonsa vuoksi (87 ja 94 prosenttia). Muslimimiehet pitävät fyysisen väkivallan käyttöä keskimäärin hyväksyttävämpänä kuin musliminaiset. Sama koskee toisen sukupolven – ja siten nuorempia – muslimivastaajia verrattuna ensimmäisen sukupolven vastaajiin, etenkin kun on kyse itsepuolustuksesta.

EU-MIDIS II -tutkimuksen tulokset osoittavat, että ainoa tilastollisesti merkittävä ero muslimi- ja muiden vastaajien välillä koskee fyysisen väkivallan hyväksyntää siinä tapauksessa, että joku on loukannut vastaajan uskontoa: 11 prosenttia muslimivastaajista mutta vain 4 prosenttia muista vastaajista pitää fyysistä väkivaltaa ”joskus tai aina” hyväksyttävänä tällaisessa tilanteessa. Tarkempi analyysi osoittaa, että vihaan perustuvan väkivallan uhreiksi tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden aikana joutuneet muslimivastaajat pitävät huomattavasti todennäköisemmin fyysistä väkivaltaa aina tai joskus hyväksyttävänä siinä tapauksessa, että joku loukkaa heidän uskontoaan. Kuitenkin sekä muslimi- että muut vastaajat, jotka olivat kokeneet entiseen tai maahanmuuttajataustaansa perustuvaa syrjintää tai häirintää tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden aikana, pitävät todennäköisemmin fyysistä väkivaltaa aina tai joskus hyväksyttävänä siinä tapauksessa, että joku loukkaa heidän uskontoaan.

**Kaavio 27: Väkivallan käytön hyväksyminen itsepuolustukseen (%)<sup>a, b</sup>**

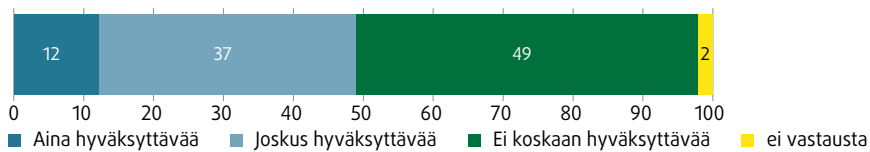


Huom. <sup>a</sup> Kaikista muslimivastaajista (n=10 527); painotetut tulokset.

<sup>b</sup> Kysymys: "Onko teistä hyväksyttävää käyttää fyysistä väkivaltaa seuraavissa tilanteissa? (1) fyysisen väkivallan käyttö sen estämiseksi, että henkilö loukkaantuu itse fyysisesti, (2) fyysisen väkivallan käyttö sen estämiseksi, että joku muu loukkaantuu fyysisesti, (3) fyysisen väkivallan käyttö siksi, että joku on loukannut henkilöä hänen etnisen tai maahanmuuttajataustansa vuoksi, (4) fyysisen väkivallan käyttö siksi, että joku on loukannut henkilön uskontoa."

Lähde: FRA, EU-MIDIS II 2016.

**Kaavio 28: Väkivallan käytön hyväksyminen jonkun muun puolustamiseksi (%)<sup>a, b</sup>**

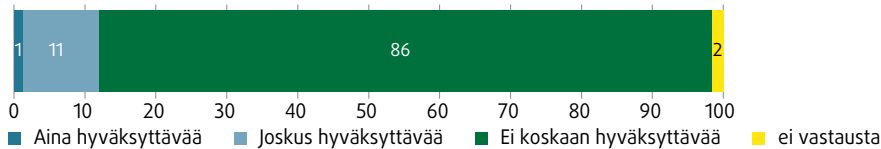


Huom. <sup>a</sup> Kaikista muslimivastaajista (n=10 527); painotetut tulokset.

<sup>b</sup> Kysymys: "Onko teistä hyväksyttävää käyttää fyysistä väkivaltaa seuraavissa tilanteissa? (1) fyysisen väkivallan käyttö sen estämiseksi, että henkilö loukkaantuu itse fyysisesti, (2) fyysisen väkivallan käyttö sen estämiseksi, että joku muu loukkaantuu fyysisesti, (3) fyysisen väkivallan käyttö siksi, että joku on loukannut henkilöä hänen etnisen tai maahanmuuttajataustansa vuoksi, (4) fyysisen väkivallan käyttö siksi, että joku on loukannut henkilön uskontoa."

Lähde: FRA, EU-MIDIS II 2016.

**Kaavio 29: Väkivallan käytön hyväksyminen etniseen tai maahanmuuttajataustaan perustuvan loukkauksen vuoksi (%)<sup>a, b</sup>**



Huom. <sup>a</sup> Kaikista muslimivastaajista (n=10 527); painotetut tulokset.

<sup>b</sup> Kysymys: "Onko teistä hyväksyttävää käyttää fyysistä väkivaltaa seuraavissa tilanteissa? (1) fyysisen väkivallan käyttö sen estämiseksi, että henkilö loukkaantuu itse fyysisesti, (2) fyysisen väkivallan käyttö sen estämiseksi, että joku muu loukkaantuu fyysisesti, (3) fyysisen väkivallan käyttö siksi, että joku on loukannut henkilöä hänen etnisen tai maahanmuuttajataustansa vuoksi, (4) fyysisen väkivallan käyttö siksi, että joku on loukannut henkilön uskontoa."

Lähde: FRA, EU-MIDIS II 2016.

**Kaavio 30: Väkivallan käytön hyväksyminen oman uskonnon loukkauksen vuoksi (%)<sup>a, b</sup>**

Huom. <sup>a</sup> Kaikista muslimivastaajista (n=10 527); painotetut tulokset.



<sup>b</sup> Kysymys: "Onko teistä hyväksyttävää käyttää fyysistä väkivaltaa seuraavissa tilanteissa? (1) fyysisen väkivallan käyttö sen estämiseksi, että henkilö loukkaantuu itse fyysisesti, (2) fyysisen väkivallan käyttö sen estämiseksi, että joku muu loukkaantuu fyysisesti, (3) fyysisen väkivallan käyttö siksi, että joku on loukannut henkilöä hänen etnisen tai maahanmuuttajataustansa vuoksi, (4) fyysisen väkivallan käyttö siksi, että joku on loukannut henkilön uskontoa."

Lähde: FRA, EU-MIDIS II 2016.



## 2.4 Poliisin tekemät pysäytykset

### KESKEISET HAVAINNOT

- Kaikista muslimivastaajista 16 prosenttia oli tullut poliisin pysäyttämäksi tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden aikana, ja 7 prosenttia ilmoitti tämän johtuneen heidän maahanmuuttajataustastaan tai etnisestä alkuperästään.
- Tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden aikana poliisin pysäyttämiksi tulleista muslimivastaajista 42 prosenttia kertoo tämän johtuneen heidän maahanmuuttajataustastaan tai etnisestä alkuperästään, joskin tulokset vaihtelevat EU:n eri jäsenvaltioissa.
- Tutkimusta edeltäneiden viiden vuoden aikana 29 prosenttia kaikista muslimivastaajista tuli poliisin pysäyttämäksi, ja 9 prosenttia kertoo tämän johtuneen heidän maahanmuuttajataustastaan tai etnisestä alkuperästään.
- Tutkimusta edeltäneiden viiden vuoden aikana poliisin pysäyttämiksi joutuneista vastaajista 32 prosenttia katsoo tämän johtuneen heidän maahanmuuttajataustastaan tai etnisestä alkuperästään, mutta tässäkin tulokset vaihtelevat EU:n eri jäsenvaltioissa.
- Pohjois-Afrikasta ja Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tulevat muslimivastaajat ilmoittavat joutuvansa poliisin pysäyttämiksi useammin kuin muut tutkimuksessa tarkastellut muslimiryhmät.
- Nuoret muslimivastaajat ilmoittavat joutuvansa pysäytetyiksi keskimäärin useammin kuin vanhemmat vastaajat, ja muslimimiehiä pysäytetään useammin kuin musliminaisia.
- Muslimimiehet ja -naiset, jotka käyttävät ainakin joskus perinteistä tai uskonnollista vaatetusta yleisillä paikoilla, ilmoittavat poliisin pysäyttäneen heidät heidän etnisen tai maahanmuuttajataustansa vuoksi tutkimusta edeltäneiden viiden vuoden aikana useammin (39 prosenttia) kuin ne, jotka eivät käytä tällaista vaatetusta (29 prosenttia).

Poliisitoiminnan käytännöt vaihtelevat Euroopan unionissa – sekä poliisin tekemien pysäytysten tiheyden että poliisin käyttäytymisen suhteen pysäytysten yhteydessä. Käsitukset epäkunnioittavasta käyttäytymisestä tai syrjivästä kohtelusta voivat heikentää poliisin legitimitettiin ja siten sen tehokkuutta. On tärkeää seurata ja arvioida poliisin tekemien pysäytysten kaltaisia käytäntöjä, jotta varmistetaan, että niiden hyödyt ovat suuremmat kuin niiden poliisin ja yhteisöjen välisille suhteille aiheuttamat riskit. Tästä huolimatta vain kourallinen EU:n jäsenvaltioita<sup>41</sup> kerää tällaisia tietoja järjestelmällisesti tai tutkii lainvalvontaan liittyviä käytäntöjä, kuten poliisin tekemiä pysäytyksiä, ja niiden vaikutuksia eri ryhmiin. Kuten FRA huomautti vuonna 2010<sup>42</sup>, tällaiset nimettömästi kerätyt tiedot auttavat mahdollisten syrjivien käytäntöjen tunnistamisessa.

EU:n jäsenvaltioiden välistä poliisi- ja oikeusyhteistyötä on äskettäin tehostettu Euroopan turvallisuusagendan toteuttamiseksi, jossa tunnustetaan, että turvallisuus ja perusoikeuksien kunnioittaminen ovat toisiaan täydentäviä poliittisia tavoitteita.<sup>43</sup> Tältä osin

virasto toi esiin, että perusoikeuksia koskevien näkökohtien sisällyttäminen turvallisuutta lisäävien toimien suunnitelmaan voi auttaa rajoittamaan niiden mahdollisia haittoja yksilön oikeuksiin, ja vähentää riskiä yhteisöjen vieraantumisen toimenpitein, jotka voitaisiin havaita syrjivinä. Perusoikeusnäkökohtien sisällyttäminen turvallisuustoimenpiteiden suunnitteluun saattaa auttaa rajoittamaan niiden mahdollisesti haitallisia vaikutuksia henkilöiden oikeuksiin ja vähentää riskiä siitä, että kokonaisia yhteisöjä vieraannutetaan toimenpiteillä, jotka voidaan kokea syrjiviksi.<sup>44</sup>

### 2.4.1 Asiointi lainvalvontaviranomaisten kanssa

Poliisin tekemiä pysäytyksiä koskevat tulokset perustuvat EU-MIDIS II -tutkimuksessa haastateltujen muslimien ja lainvalvontaviranomaisten yhteyksiin. Vastaajilta kysyttiin myös, katsoivatko he poliisin pysäyttäneen heidät heidän maahanmuuttajataustansa tai etnisen alkuperänsä vuoksi ja miten he katsoivat poliisin kohdelleen heitä, sekä mahdollisista kokemuksista poliisiväkivallasta.

Keskimäärin noin kolmasosa kaikista haastatelluista muslimista (29 prosenttia) oli joutunut poliisin pysäyttämäksi tutkimusta edeltäneiden viiden vuoden aikana, mutta EU:n jäsenvaltioiden välillä on huomattavia eroja. Keskimäärin noin kymmenesosa kaikista haastatelluista muslimista (9 prosenttia) ilmoitti tämän johtuneen heidän maahanmuuttajataustastaan tai etnisestä alkuperästään

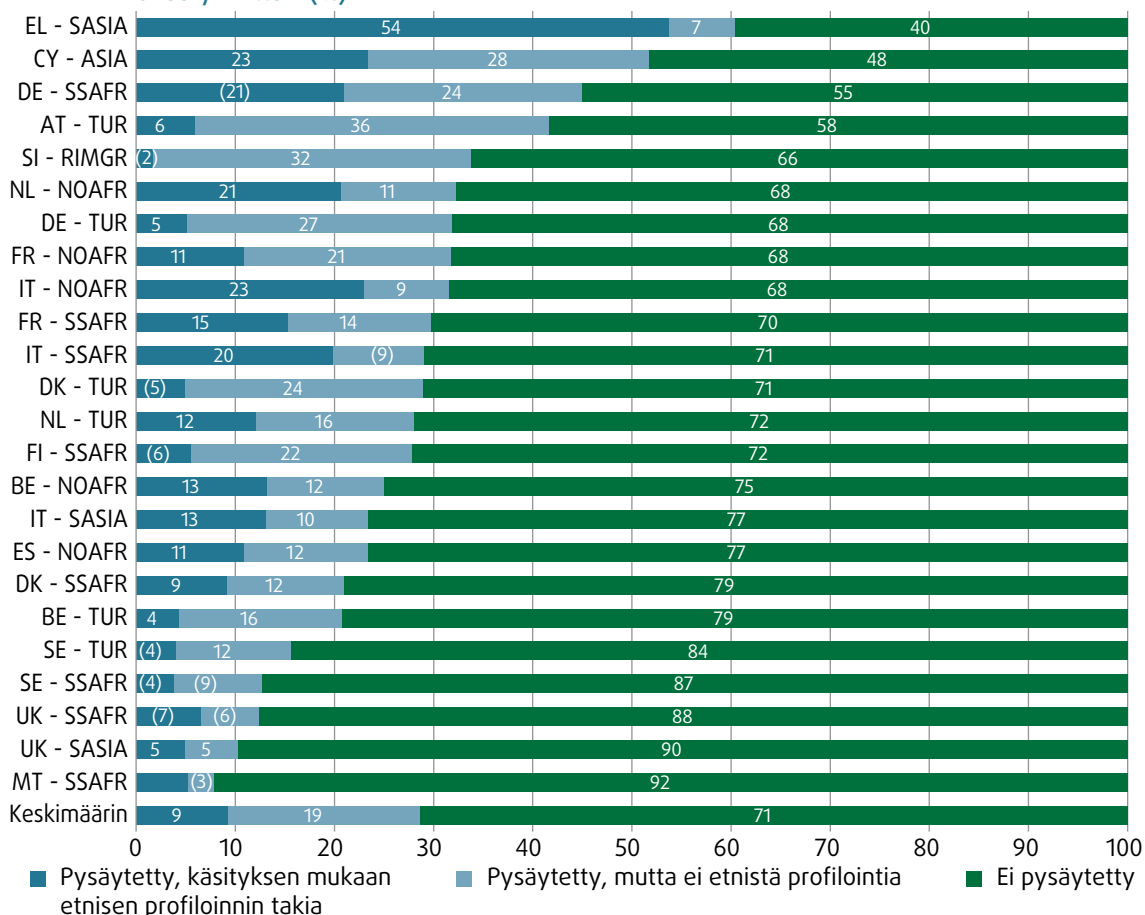
<sup>41</sup> Yhdistynyt kuningaskunta muodostaa poikkeuksen; Englannissa ja Walesissa poliisiapäälliköillä on – vuonna 1984 poliisista ja rikosoikeudellisista todisteista annetun lain (Police and Criminal Evidence Act, PACE) 5, 50 ja 55 pykälän nojalla – lakisääteinen velvollisuus kerätä ja julkaista tilastoja. Nämä säännökset kattavat henkilöiden ja ajoneuvojen pysäytykset ja tarkastukset, tienvarsitarkastukset, henkilöiden pidättämisen sekä ruumiintarkastukset. Skotlannissa otettiin osana Skotlannin poliisin Stop and Search Improvement -suunnitelmaa käyttöön laajennettu kansallinen tietokanta 1. kesäkuuta 2015.

<sup>42</sup> FRA (2010).

<sup>43</sup> Euroopan komissio (2015a) ja Euroopan komissio (2016a).

<sup>44</sup> FRA (2015).

**Kaavio 31: Poliisin tekemien pysäytysten yleisyys edellisten viiden vuoden aikana EU:n jäsenvaltioittain ja kohderyhmittäin (%)<sup>a, b, c, d, e, f</sup>**



Huom. <sup>a</sup> Kaikista muslimivastaajista (n=10 527); painotetut tulokset.  
<sup>b</sup> Poliisin pysäyttämiksi edellisten 5 vuoden aikana joutuneiden vastaajien yhteenlaskettu prosenttiosuus on laskettu laskemalla yhteen kaksi lukua: niiden prosenttiosuus, jotka joutuivat poliisin pysäyttämiksi edellisten 5 vuoden aikana ja katsoivat tämän johtuneen heidän maahanmuuttajataustastaan tai etniseen vähemmistöön kuulumisestaan, sekä niiden prosenttiosuus, jotka joutuivat poliisin pysäyttämiksi edellisten 5 vuoden aikana, mutta eivät katsoneet tämän johtuneen heidän maahanmuuttajataustastaan tai etniseen vähemmistöön kuulumisestaan.  
<sup>c</sup> Tulokset, jotka perustuvat pieneen määrään vastauksia, ovat tilastollisesti vähemmän luotettavia. Sen vuoksi tulokset, jotka perustuvat 20-49 painottamattomaan havaintoon ryhmän kokonaismäärässä, tai soluihin, joissa on alle 20 painottamatonta havaintoa, on merkitty sulkeisiin. Tuloksia, jotka perustuvat alle 20 painottamattomaan havaintoon ryhmän kokonaismäärässä, ei julkaista.  
<sup>d</sup> Kysymys: "Onko poliisi pysäyttänyt tai tarkastanut teidät tai kuulustellut teitä [MAASSA] viiden viime vuoden aikana (tai sen jälkeen kun tulitte [MAAHAN])?"  
<sup>e</sup> Kohderyhmien lyhenteet viittaavat [maasta/alueelta] tulleisiin maahanmuuttajiin ja heidän jälkeläisiinsä: TUR = Turkki, SSAFR = Saharan eteläpuolinen Afrikka, NOAFR = Pohjois-Afrikka, SASIA = Etelä-Aasia, ASIA = Aasia, RIMGR = EU:n ulkopuolisista maista äskettäin tulleet maahanmuuttajat.  
<sup>f</sup> Jotkin pylväät eivät saavuta yhteenlaskettuina 100:aa prosenttia; tämä johtuu numeroiden pyöristämisestä.

Lähde: FRA, EU-MIDIS II 2016.

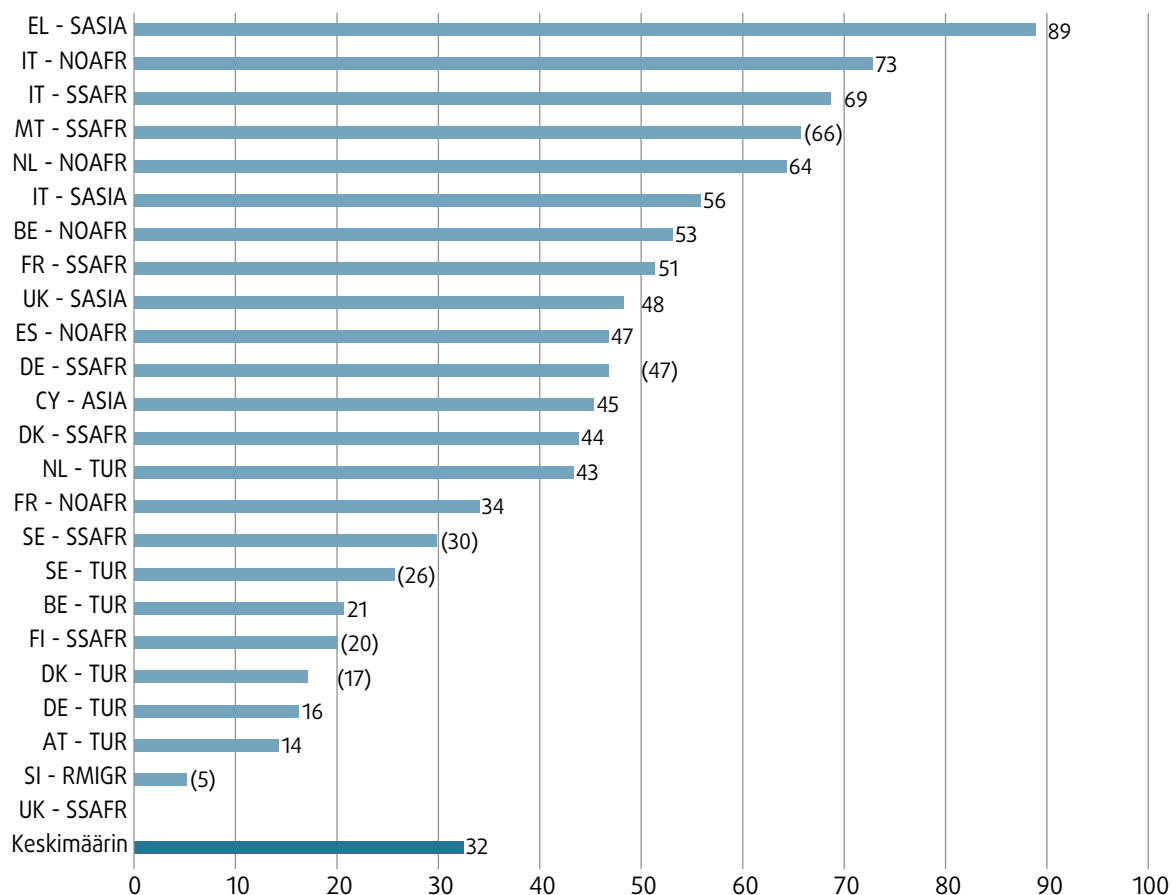
(kaavio 31). Pysäytetyistä vastaajista 32 prosenttia katsoo tämän johtuneen heidän maahanmuuttajataustastaan tai etnisestä alkuperästään, mutta tässäkin tulokset vaihtelevat EU:n eri jäsenvaltioissa (kaavio 32).

Kysyttäessä tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden ajanjaksosta 16 prosenttia kaikista muslimivastaajista kertoi tulleen poliisin pysäyttämäksi tänä aikana; pysäytetyistä 42 prosenttia ilmoitti tämän johtuneen heidän maahanmuuttajataustastaan tai etnisestä

alkuperästään. Niiden henkilöiden osuuden kasvu, jotka pitivät poliisin tekemää pysäytystä syrjivänä, saattaa johtua siitä, että äskettäiset tapaukset on helpompi muistaa. Se voi myös kuitenkin johtua poliisin tekemien pysäytysten yhteydessä harjoitettavien käytäntöjen muuttumisesta mahdollisesti siitä syystä, että kaikkialla EU:ssa turvallisuutta painotetaan enemmän.

Tulokset viittaavat siihen, että harvemmat muslimit joutuivat EU-MIDIS II -tutkimusta edeltäneen vuoden

Kaavio 32: Viimeisimmän poliisin tekemän pysäytysten pitäminen etnisenä profilointina niiden keskuudessa, jotka joutuivat pysäytetyiksi tutkimusta edeltäneiden 5 vuoden aikana, EU:n jäsenvaltioittain ja kohderyhmittäin (%)<sup>a, b, c, d</sup>



- Huom. <sup>a</sup> Muslimivastaajista, jotka joutuivat poliisin pysäyttämiksi tutkimusta edeltäneiden 5 vuoden aikana (n=3 140); painotetut tulokset.
- <sup>b</sup> Tulokset, jotka perustuvat pieneen määrään vastauksia, ovat tilastollisesti vähemmän luotettavia. Sen vuoksi tulokset, jotka perustuvat 20–49 painottamattomaan havaintoon ryhmän kokonaismäärässä, tai soluihin, joissa on alle 20 painottamatonta havaintoa, on merkitty sulkeisiin. Tuloksia, jotka perustuvat alle 20 painottamattomaan havaintoon ryhmän kokonaismäärässä, ei julkaista.
- <sup>c</sup> Kysymykset: ”Onko poliisi pysäyttänyt tai tarkastanut teidät tai kuulustellut teitä [MAASSA] viiden viime vuoden aikana (tai sen jälkeen kun tulitte [MAAHAN]?”; ”Kun VIIMEKSI joudutte pysäytetyksi, katsoitteko sen johtuvan etnisestä alkuperästäne tai maahanmuuttajataustastanne?”
- <sup>d</sup> Kohderyhmien lyhenteet viittaavat [maasta/alueelta] tulleisiin maahanmuuttajiin ja heidän jälkeläisiinsä: TUR = Turkki, SSAFR = Saharan eteläpuolinen Afrikka, NOAFR = Pohjois-Afrikka, SASIA = Etelä-Aasia, ASIA = Aasia, RIMGR = EU:n ulkopuolisista maista äskettäin tulleet maahanmuuttajat.

Lähde: FRA, EU-MIDIS II 2016.

aikana pysäytetyiksi (16 prosenttia) kuin EU-MIDIS I -tutkimusta edeltäneen vuoden aikana; tässä ensimmäisessä tutkimuksessa 25 prosenttia kaikista muslimivastaajista ilmoitti tullessaan poliisin pysäyttämäksi kyseisenä ajanjaksona. Pysäytetyistä 40 prosenttia katsoi tämän johtuneen heidän maahanmuuttajataustastaan tai vähemmistöön kuulumisestaan – osuus on samaa luokkaa kuin niiden, jotka EU-MIDIS II -tutkimuksessa ilmoittivat joutuneensa pysäytetyiksi tästä syystä (42 prosenttia).<sup>45</sup>

EU-MIDIS I -tutkimuksen tuloksia vastaavasti Pohjois-Afrikasta ja Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tulevat muslimivastaajat ilmoittavat joutuneensa pysäytetyiksi keskimäärin useammin, ja he pitävät useammin näitä pysäytyksiä syrjivinä. Poliisin pysäyttämistä muslimivastaajista 73 prosenttia Italiassa asuvista Pohjois-Afrikasta tulevista ja 69 prosenttia Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tulevista muslimivastaajista sekä 64 prosenttia Alankomaissa asuvista Pohjois-Afrikasta tulevista muslimivastaajista katsoo tullessaan pysäytetyiksi etnisen tai maahanmuuttajataustansa vuoksi. Tämä osuus on sitä vastoin paljon pienempi Turkista tulevien muslimivastaajien keskuudessa (esimerkiksi

45 FRA (2009), s. 13.

21 prosenttia Belgiassa, 16 prosenttia Saksassa ja 14 prosenttia Itävallassa).

## 2.4.2 Sukupuoleen ja ikään liittyvät erot poliisin tekemien pysäytysten yhteydessä

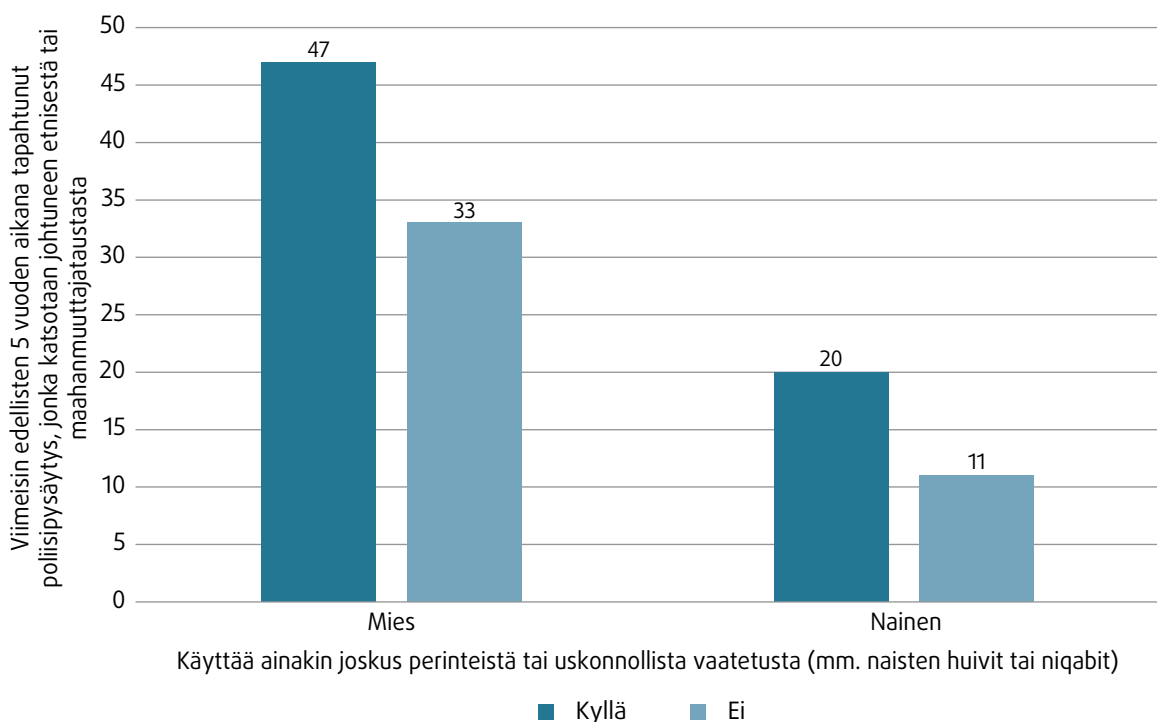
Sukupuolierojen tarkastelu osoittaa, että poliisi pysäyttää muslimimiehiä useammin kuin musliminaisia (45 prosenttia miehistä ja 12 prosenttia naisista joutui pysäytetyksi tutkimusta edeltäneiden viiden vuoden aikana). Pysäytetyistä muslimimiehistä keskimäärin 37 prosenttia ja musliminaisista 15 prosenttia katsoo, että viimeisin poliisin tekemä pysäytys oli luonteeltaan syrjivä.

Tutkimuksessa kysyttiin vastaajilta, käyttävätkö he kodin ulkopuolella perinteistä tai uskonnollista vaatetusta,

joka poikkeaa heidän asuinmaassaan tavallisesta käytetystä vaatetuksesta. Naispuolisilta muslimivastaajilta kysyttiin myös, käyttävätkö he tavallisesti huivia (tai niqabia) kodin ulkopuolella. Kaikista naispuolisista muslimivastaajista 41 prosenttia käyttää tavallisesti huivia kodin ulkopuolella, mutta vain 1 prosentti käyttää niqabia. Koska niqabia käyttäviä musliminaisia on niin vähän, heitä ei voida jaotella edelleen eri kohderyhmiin.

Kun kyse on poliisipysäytyksistä, perinteisen tai uskonnollisen vaatetuksen käyttäminen ainakin joskus yleisillä paikoilla vaikuttaa muslimimiehiin enemmän kuin musliminaisiin (kaavio 33). Noin puolet muslimimiehistä (47 prosenttia), jotka käyttävät tällaista vaatetusta, katsoo tullessaan pysäytetyksi etnisen tai maahanmuuttajataustansa vuoksi, kun taas naisista tätä mieltä on 20 prosenttia.

**Kaavio 33: Viimeisin edellisten viiden vuoden aikana tapahtunut poliisin tekemä pysäytys, jonka katsotaan johtuneen etnisestä tai maahanmuuttajataustasta a) niiden keskuudessa, jotka käyttävät / eivät käytä perinteistä tai uskonnollista vaatetusta, ja b) sukupuolittain (%)<sup>a, b, c, d, e</sup>**



**Huom.**

<sup>a</sup> Muslimivastaajista, jotka joutuivat poliisin pysäyttämiksi edellisten 5 vuoden aikana (n=3 140; sukupuolijakauma: miehiä: n=2 603; naisia: n=537); painotetut tulokset.

<sup>b</sup> Tulokset, jotka perustuvat pieneen määrään vastauksia, ovat tilastollisesti vähemmän luotettavia. Sen vuoksi tulokset, jotka perustuvat 20–49 painottamattomaan havaintoon ryhmän kokonaismäärässä, tai soluihin, joissa on alle 20 painottamatonta havaintoa, on merkitty sulkeisiin. Tuloksia, jotka perustuvat alle 20 painottamattomaan havaintoon ryhmän kokonaismäärässä, ei julkaista.

<sup>c</sup> Kysymys: "Onko poliisi pysäyttänyt tai tarkastanut teidät tai kuulustellut teitä [MAASSA] viiden viime vuoden aikana (tai sen jälkeen kun tulitte [MAAHAN])?"; "Kun VIIMEKSI jouduitte pysäytetyksi, katsoitteko sen johtuvan etnisestä alkuperästäne tai maahanmuuttajataustastanne?"

<sup>d</sup> Kysymys: "Käytättekö yleisillä paikoilla perinteistä tai uskonnollista vaatetusta, joka poikkeaa [MAASSA] yleisesti käytetystä vaatetuksesta? Tähän kuuluvat esimerkiksi erityiset perinteiset tai uskonnolliset vaatekappaleet, symbolit, huivit tai turbaanit."

<sup>e</sup> Vain musliminaisille esitetty kysymys: "Käytättekö yleensä huivia tai niqabia kodin ulkopuolella?"

Lähde: FRA, EU-MIDIS II 2016.

Poliisi pysäyttää useammin nuoria vastaajia. Tutkimusta edeltäneiden viiden vuoden aikana poliisi pysäytti 36 prosenttia 16–24-vuotiaista ja 35 prosenttia 25–34-vuotiaista muslimivastaajista. Pysäytykset olivat harvinaisempia vanhemmissa ikäryhmissä. Käsitukset siitä, missä määrin poliisin viimeksi tekemässä pysäytyksessä oli kyse etnisestä profiloinnista, eivät vaihtelee merkittävästi eri ikäryhmien tai ensimmäisen ja toisen sukupolven vastaajien välillä.

### 2.4.3 Viimeisimmän poliisipysäytyksen olosuhteet ja luonne

Tutkimuksen haastattelut suoritettiin ajanjaksona, jonka aikana Belgiassa ja Ranskassa tapahtui vakavia terrori-iskuja<sup>46</sup>, jotka lisäsivät poliisivalvontaa ja henkilöllisyystarkastuksia. Myös Kreikan ja Italian läpi kulkevat muuttovirrat aiheuttivat poliisi- ja rajatarkastusten lisääntymistä.

Tutkimusta edeltäneiden viiden vuoden aikana suurin osa (63 prosenttia) sekä ensimmäisen että toisen sukupolven muslimivastaajista joutui pysäytetyksi henkilöautossa ollessaan; tällaisiin tapauksiin saattoi liittyä ajoneuvoihin liittyviä poliisipysäytyksiä, sillä 56:ta prosenttia pyydettiin esittämään ajokortti tai ajoneuvon asiakirjat. Hieman yli viidesosa (22 prosenttia) joutui kuitenkin poliisin pysäyttämäksi kadulla kävellessään, ja 5 prosenttia kertoo tullessaan pysäytetyksi matkustaessaan julkisilla liikennevälineillä.<sup>47</sup>

Tulokset viittaavat siihen, että tiettyjä ryhmiä pysäytetään kadulla useammin kuin muita. Puolet Italiassa asuvista Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tulevista sekä ensimmäisen että toisen sukupolven muslimivastaajista (53 prosenttia) ja lähes puolet Alankomaissa, Belgiassa, Italiassa ja Espanjassa asuvista Pohjois-Afrikasta tulevista muslimivastaajista (42 prosenttia) kertoi tullessaan viimeksi poliisin pysäyttämäksi kadulla. Tämä osuus on jopa 80 prosenttia Kreikassa asuvien Etelä-Aasiasta tulevien muslimivastaajien keskuudessa, mikä saattaa liittyä intensiivisiin maahanmuuttotarkastuksiin.

Tulokset osoittavat, että tullessaan poliisin pysäyttämiksi useimpia muslimivastaajia pyydettiin esittämään henkilöllisyystodistus (67 prosenttia) taikka ajokortti tai ajoneuvon asiakirjat (56 prosenttia) tai heille esitettiin muita kysymyksiä (49 prosenttia). Neljännes pysäytetyistä (24 prosenttia) kertoi poliisin tarkastaneen heidät tai heidän autonsa. Kaikista pysäytetyistä

muslimivastaajista 14 prosenttia sai poliisin viimeksi tekemän pysäytyksen yhteydessä sakot, 12 prosenttia sai poliisilta jonkinlaisia neuvoja tai varoituksen, ja 5 prosenttia kertoo, että heidät pidätettiin tai vietiin poliisiasemalle.

Henkilöllisyystarkastuksista voidaan todeta, että lähes kaikkia Kreikassa asuvia Etelä-Aasiasta tulevia muslimimaahanmuuttajia (96 prosenttia) ja Italiassa asuvia Pohjois-Afrikasta ja Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tulevia maahanmuuttajia ja heidän jälkeläisiään (94 ja 98 prosenttia) pyydettiin viimeksi tehdyn poliisipysäytyksen yhteydessä esittämään henkilöllisyystodistus, passi tai oleskelulupa, mikä saattaa johtua molemmissa maissa tutkimusajankohtana vallinneista muuttovirroista. Yli kahdeksaa kymmenestä Belgiassa asuvista Pohjois-Afrikasta ja Turkista tulevista muslimimaahanmuuttajista ja heidän jälkeläisistään (83 ja 86 prosenttia) pyydettiin esittämään henkilöllisyystodistuksensa viimeksi tehdyn poliisipysäytyksen yhteydessä. Tätäkin tulosta on tarkasteltava Brysselin terrori-iskujen jälkeen tehostetun poliisivalvonnan valossa.

Viimeisimpiä poliisin tekemiä pysäytyksiä koskevien tutkimustietojen analyysi osoittaa, että poliisipysäytysten niin kutsuttu ”osuma-aste” – eli niiden pysäytysten ja tarkastusten osuus, jotka johtivat lainvalvontaviranomaisten määräämiin seuraamuksiin, kuten sakkoihin, kiinniottamiseen tai liikennesakkoon – oli suurin Itävallassa asuvien Turkista peräisin olevien muslimivastaajien keskuudessa: puolet heistä (50 prosenttia) ilmoitti saaneensa sakon, ja useimpia pyydettiin esittämään ajokorttinsa tai ajoneuvon asiakirjat (84 prosenttia) tai henkilöllisyystodistuksensa (54 prosenttia). Vaikka monet Turkista tulevat muslimivastaajat saivat Itävallassa viimeisimmän pysäytyksen tuloksena jonkin seuraamuksen, vain 14 prosenttia piti pysäytystä syrjivänä.

### 2.4.4 Kohtelu poliisin taholta

Suurin osa (60 prosenttia) poliisin pysäyttämiksi tutkimusta edeltäneiden viiden vuoden aikana tulleista muslimivastaajista ilmoittaa tullessaan kohdelluksi kunnioittavasti (26 prosenttia ”hyvin kunnioittavasti”, 34 prosenttia ”melko kunnioittavasti”). Yksi neljästä (24 prosenttia) vastaajasta kertoi, ettei poliisi kohdellut heitä ”kunnioittavasti eikä epäkunnioittavasti”. Sitä vastoin 16 prosenttia ilmoitti poliisin kohdelleen heitä epäkunnioittavasti (7 prosenttia ”melko epäkunnioittavasti” ja 9 prosenttia ”erittäin epäkunnioittavasti”).

Kuten [osiossa 2.1.3](#) esitetyt tulokset osoittavat, muslimivastaajat luottavat keskimäärin eniten poliisiin ja maan oikeusjärjestelmään verrattuna muihin tutkimuksessa mainittuihin toimielimiin. [Kaavio 34](#) osoittaa, että poliisia kohtaan tunnetun luottamuksen taso vaihtelee eri muslimikohderyhmissä ja EU:n jäsenvaltioissa. Heikointa luottamus poliisiin on Alankomaissa

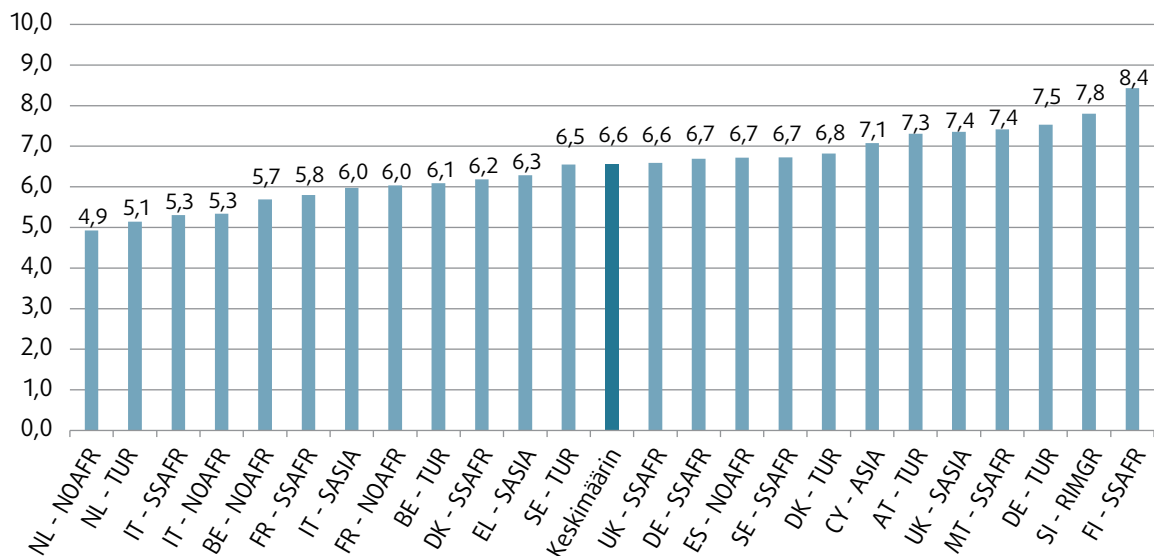
46 Maaliskuun 22. päivänä 2016 Brysselissä Belgiassa – lentoasemalla ja metroasemalla – tehdyissä kolmessa itsemurhapommi-iskussa sai surmansa 32 ihmistä ja yli 300 loukkaantui. Heinäkuun 14. päivänä 2016 kuorma-auto ajoi Nizzassa Ranskassa ihmisjoukkoon surmaten 86 ihmistä. Loukkaantuneita oli 434.

47 Koska solua kohti on alle 20 painottamatonta havaintoa, julkisessa liikenteessä tehtyjä pysäytyksiä ei voida jaotella tarkemmin kohderyhmittäin.

ja Italiassa asuvien muslimivastaajien keskuudessa. Molemmissa maissa Pohjois-Afrikasta tulevat muslimivastaajat ilmoittavat suhteellisen heikosta luottamuksesta poliisiin (keskiarvot 4,9 ja 5,3), kuten myös Alankomaissa asuvat Turkista tulevat muslimit (keskiarvo 5,1) ja Italiassa asuvat Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tulevat muslimivastaajat (keskiarvo 5,3). Myös

Ranskassa ja Belgiassa haastatellut muslimit ilmaisevat yleensä luottavansa poliisiin vähemmän kuin valituissa EU:n jäsenvaltioissa keskimäärin. Sitä vastoin Suomessa asuvat Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tulevat muslimivastaajat sekä Sloveniassa asuvat äskettäin tulleet muslimimaahanmuuttajat ilmaisevat suurinta luottamusta poliisiin (keskiarvot 8,4 ja 7,8).

**Kaavio 34: Luottamus poliisiin EU:n jäsenvaltioittain ja kohderyhmittäin (keskiarvo asteikolla 0–10, jossa 0 tarkoittaa "ei luota lainkaan" ja 10 tarkoittaa "luottaa täysin")<sup>a, b, c</sup>**



Huom. <sup>a</sup> Kaikista muslimivastaajista (n=10 527); painotetut tulokset.

<sup>b</sup> Jotkin pylväät voivat näyttää hieman erilaisilta, vaikka niissä oleva arvo on sama; tämä johtuu numeroiden pyöristämisestä.

<sup>c</sup> Kohderyhmien lyhenteet viittaavat [maasta/alueelta] tulleisiin maahanmuuttajiin ja heidän jälkeläisiinsä: TUR = Turkki, SSAFR = Saharan eteläpuolinen Afrikka, NOAFR = Pohjois-Afrikka, SASIA = Etelä-Aasia, ASIA = Aasia, RIMGR = EU:n ulkopuolisista maista äskettäin tulleet maahanmuuttajat.

Lähde: FRA, EU-MIDIS II 2016.

## 2.5 Syrjinnän ja rikosten uhriksi joutumisen vaikutus yhteiskuntaan kuulumisen tunteeseen ja julkisia toimielimiä kohtaan tunnettuun luottamukseen

### KESKEISET HAVAINNOT

- Vastaajat, jotka tunsivat tulleen syrjityksi ja/tai kokivat häirintää tai väkivaltaa etnisen tai maahanmuuttajataustansa vuoksi, ilmaisevat luottavansa vähemmän oikeusjärjestelmään ja poliisiin ja tuntevansa heikompaa yhteenkuuluvuutta asuinmaahansa.
- Toisen sukupolven vastaajat osoittavat heikompaa luottamusta poliisiin ja oikeusjärjestelmään kuin ensimmäisen sukupolven vastaajat.

Kuten edellä on todettu, yhteiskuntaan kuulumisen ja yhteenkuuluvuuden tunteet ovat kontekstisidonnaisia, eikä niitä voida tarkastella staattisina tai pysyvinä; ne ovat moniulotteisia ja muuttuvat ajan mittaan. Syrjäytymisen tai vieraantumisen tunteet voivat perustua subjektiivisiin käsityksiin maahanmuuttoprosessista, mutta ne kehittyvät myös reaktiona syrjäytymiskokemuksiin.

Vastaajat, jotka ilmoittavat joutuneensa syrjinnän, häirinnän tai väkivallan uhreiksi etnisen tai maahanmuuttajataustansa vuoksi, ilmaisevat tuntevansa huomattavasti vähemmän yhteenkuuluvuutta haastattelumaata kohtaan kuin ne, jotka eivät ole kokeneet tällaista kaltoinkohtelua. Niistä, jotka olivat kokeneet syrjintää, häirintää tai väkivaltaa tutkimusta edeltäneiden viiden vuoden aikana, 71 prosenttia tuntee (vahvaa) yhteenkuuluvuutta haastattelumaata kohtaan – kun tällaista kohtelua kokemattomien vastaava osuus on 81 prosenttia.<sup>48</sup> Syrjintää, häirintää tai väkivaltaa etnisen tai maahanmuuttajataustansa vuoksi tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden aikana kokeneiden henkilöiden keskuudessa niiden osuus, jotka tuntevat (vahvaa) yhteenkuuluvuutta asuinmaataan kohtaan, on yli 10 prosenttiyksikköä pienempi kuin niiden keskuudessa, jotka eivät ole joutuneet tällaisen kohtelun uhreiksi (68 ja 81 prosenttia).

Negatiivinen yhteys etniseen tai maahanmuuttajataustaan perustuvien syrjintä-, häirintä- ja väkivalta-kokemusten sekä vastaajien asuinmaataan kohtaan

tunteen yhteenkuuluvuuden välillä säilyy, vaikka huomioon otettaisiin muita asiaan mahdollisesti liittyviä vastaajien ominaisuuksia. Kun tilastolaskelmiin sisällytetään tietoja sukupuolesta, iästä, asuinmaasta, kohderyhmästä ja kansalaisuudesta, uhriksi joutumisen kokemusten negatiivinen vaikutus säilyy, mikä korostaa tulosten luotettavuutta.<sup>49</sup>

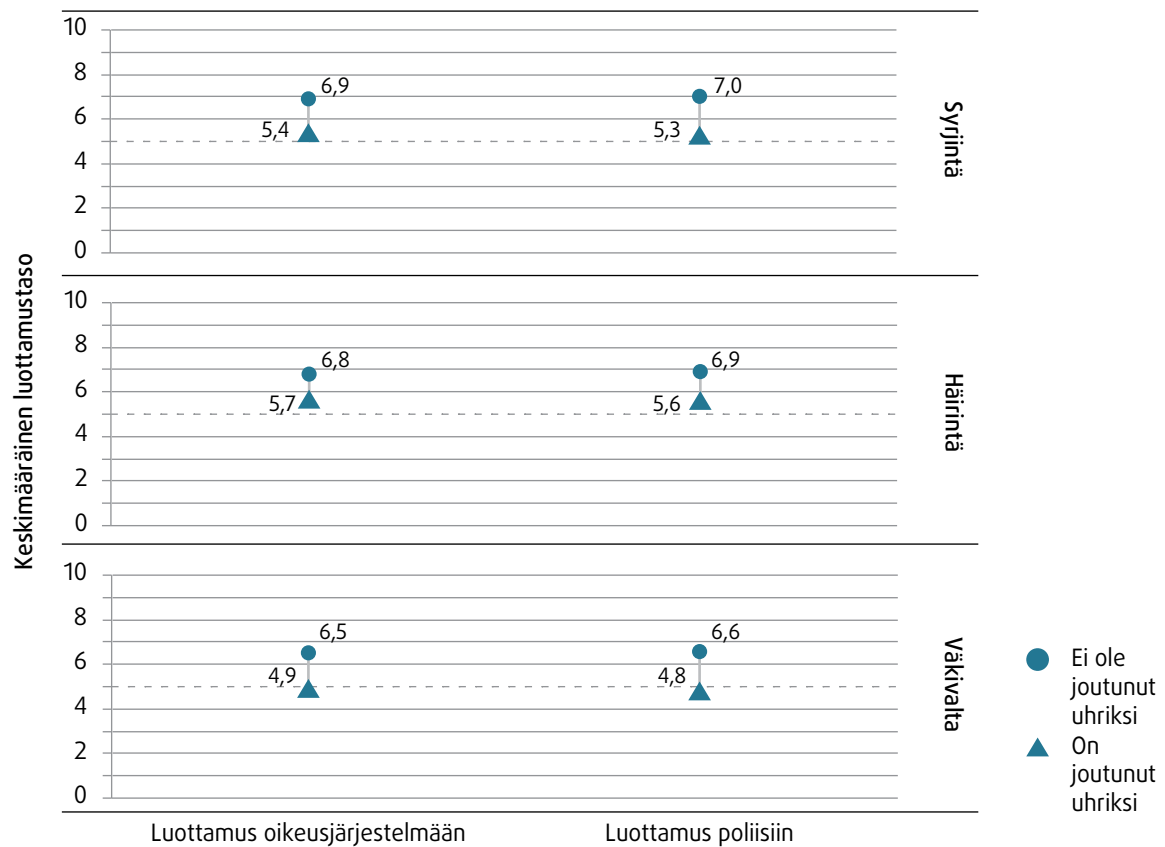
Vastaavasti syrjintä-, häirintä- ja väkivaltakokemukset vaikuttavat voimakkaasti maan oikeusjärjestelmää ja poliisia kohtaan tunnettuun luottamukseen. Kuten edellä mainittiin, vastaajien tuntemaa luottamusta mitattiin asteikolla 0–10, jossa 10 tarkoittaa täydellistä luottamusta. Minkä tahansa muotoista syrjintää, häirintää tai väkivaltaa kokeneet henkilöt ilmoittavat johdonmukaisesti luottavansa vähemmän oikeusjärjestelmään ja poliisiin. Kaaviossa 35 esitetään uhreiksi joutuneiden vastaajien poliisia ja oikeusjärjestelmää kohtaan tuntemaan luottamuksen keskimääräiset tasot jaoteltuina sen mukaan, olivatko vastaajat tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden aikana joutuneet syrjinnän, häirinnän vai väkivallan uhreiksi. Testaus monimuuttujaisella regressioanalyysillä vahvistaa uhriksi joutumisen kokemusten vaikutuksen luottamukseen silloinkin, kun huomioon otetaan muita ominaisuuksia, kuten ikä, kansalaisuus, asuinmaa, sukupuoli, sukupolvi ja kohderyhmät. Näistä ominaisuuksista myös kuuluminen toisen sukupolven maahanmuuttajiin heikentää keskimäärin tunnettua luottamusta.

<sup>48</sup> Tämä prosenttiosuus kattaa ne vastaajat, jotka valitsivat arvon 4 tai 5 viisipisteisellä asteikolla, jossa 5 tarkoittaa ”hyvin vahva yhteenkuuluvuuden tunne” ja 1 ”ei lainkaan yhteenkuuluvuuden tunnetta”.

<sup>49</sup> Tätä tulosta testattiin analysoimalla yhteenkuuluvuuden tunnetta monimuuttujaisella regressioanalyysillä.



**Kaavio 35: Luottamus oikeusjärjestelmään ja poliisiin jaoteltuna edellisten 12 kuukauden aikana koettujen syrjintä-, häirintä- ja väkivaltatapausten mukaan (keskimääräinen arvo asteikolla 0–10, kolmiot tarkoittavat jonkin syrjintämuodon uhreiksi joutuneita vastaajia ja pisteet vastaajia, jotka eivät ole joutuneet tällaisen kohtelun uhreiksi)<sup>a, b</sup>**



*Huom.* <sup>a</sup> Kaikkien muslimivastaajien perusteella (n=10 498 syrjinnän osalta ja n=10 527 häirinnän ja väkivallan osalta).

<sup>b</sup> Kysymys: "Ilmoittakaa asteikolla 0–10, kuinka paljon henkilökohtaisesti luotatte kuhunkin [MAAN] toimielimistä, jotka nyt luen. o tarkoittaa, että ette luota toimielimeen lainkaan, ja 10 tarkoittaa, että luotatte siihen täysin."

*Lähde:* FRA, EU-MIDIS II 2016.



# Liite: EU-MIDIS II -tutkimuksessa käytetty menetelmä

Tässä raportissa esitetyt tulokset perustuvat 15:ssä EU:n jäsenvaltiossa tehtyihin haastatteluihin sellaisten maahanmuuttajien ja heidän jälkeläistensä kanssa, jotka heidän uskontoaan kysyttäessä ilmoittivat olevansa muslimeja. Muslimien aliotos on osa FRA:n EU-MIDIS II -tutkimusta, jossa kerättiin tietoja maahanmuuttajien ja etnisten vähemmistöjen kokemuksista ja mielipiteistä syrjinnästä, rikosten uhriksi joutumisesta, sosiaalisesta osallisuudesta ja kotouttamisesta kaikissa 28:ssä EU:n jäsenvaltiossa.

Maahanmuuttajien ja heidän jälkeläistensä (joita usein kutsutaan ensimmäisen ja toisen sukupolven maahanmuuttajiksi) kohderyhmät määriteltiin kysymällä mahdollisilta vastaajilta heidän ja heidän vanhempiensa syntymämaata. Selvästi määriteltyjä alkuperämaita ja -alueita käytettiin kunkin maan eri ryhmien rajaamiseen. Jotta vastaajan katsottiin kuuluvan johonkin maahanmuuttajien ja heidän jälkeläistensä kohderyhmään, hänen täytyi joko olla syntynyt jossain valituista alkuperämaista ("ensimmäinen sukupolvi") tai vähintään toisen hänen vanhemmistaan täytyi tulla jostain näistä maista ("toinen sukupolvi").

Kussakin maassa haastateltavat ryhmät valittiin usein perusteina, joita olivat muun muassa kohdepopulaation koko, tutkimuksen toteutettavuus kussakin kohdepopulaatiossa, ryhmän riski kokea "rotuun", "etniseen taustaan" tai "uskontoon" perustuvaa syrjintää ja rikosten uhriksi joutumista, ryhmän sosiaalisen syrjäytymisen riski sekä vertailukelpoisuus FRA:n aiempien tutkimusten kanssa.

Tässä tutkimuksessa maahanmuuttajilla ja maahanmuuttajien jälkeläisillä tarkoitetaan seuraavaa:

- **"Maahanmuuttajiin"** kuuluvat henkilöt, jotka **eivät** ole syntyneet jossain EU:n jäsenvaltiossa tai ETA-/EFTA-maassa (Liechtenstein, Islanti, Norja ja Sveitsi); joiden vakinainen asuinpaikka on sen EU:n jäsenvaltion alueella, jossa haastattelu suoritettiin; ja jotka olivat asuneet haastattelumaassa vähintään 12 kuukautta ennen tutkimusta.
- **"Maahanmuuttajien jälkeläisiä"** ovat henkilöt, jotka ovat syntyneet jossain nykyisistä 28:sta EU:n jäsenvaltiosta tai jossain ETA-/EFTA-maassa; joiden vakinainen asuinpaikka oli sen EU:n jäsenvaltion alueella, jossa haastattelu suoritettiin; ja joiden vanhemmista ainakin toinen **ei** ole syntynyt jossain EU:n jäsenvaltiossa tai ETA-/EFTA-maassa (Liechtenstein, Islanti, Norja ja Sveitsi).

- Joissain EU:n jäsenvaltioissa EU-MIDIS II -tutkimuksessa haastateltiin **"äskettäin tulleita maahanmuuttajia"** – eli henkilöitä, jotka olivat muuttaneet EU:n jäsenvaltioon tutkimusta edeltäneiden 10 vuoden aikana (eli vuoden 2004 **jälkeen**), joiden vakinainen asuinpaikka on sen EU:n jäsenvaltion alueella, jossa haastattelu suoritettiin, ja jotka olivat asuneet tutkimuksen piiriin kuuluvassa maassa vähintään 12 kuukautta ennen haastattelua. "Äskettäin tulleiden maahanmuuttajien" syntymämaa voi olla mikä tahansa muu maa kuin jokin EU:n 28 jäsenvaltiosta tai ETA-/EFTA-maista.

EU-MIDIS II -tutkimuksessa käsitteeseen "maahanmuuttajat ja heidän jälkeläisensä" kuuluivat seuraavat ryhmät:

- Turkista tulevat maahanmuuttajat ja heidän jälkeläisensä (kuudessa EU:n jäsenvaltiossa)
- Pohjois-Afrikasta tulevat maahanmuuttajat ja heidän jälkeläisensä (viidessä EU:n jäsenvaltiossa)
- Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tulevat maahanmuuttajat ja heidän jälkeläisensä (12:ssä EU:n jäsenvaltiossa)
- Etelä-Aasiasta ja Aasiasta tulevat maahanmuuttajat ja heidän jälkeläisensä (neljässä EU:n jäsenvaltiossa)
- muista EU:n/EFTAn ulkopuolisista maista äskettäin tulleet maahanmuuttajat (kahdessa EU:n jäsenvaltiossa).

Tätä raporttia varten analysoitiin niiden yli 16-vuotiaiden ja sitä vanhempien henkilöiden tulokset, jotka katsoivat kuuluvansa johonkin edellä mainituista viidestä ryhmästä ja

- jotka tunnustavat islaminuskon
- joiden vakinainen asuinpaikka on tutkimuksen piiriin kuuluneessa EU:n jäsenvaltiossa
- jotka olivat asuneet yksityisissä kotitalouksissa tutkimuksen piiriin kuuluneessa EU:n jäsenvaltiossa vähintään edellisten 12 kuukauden ajan.<sup>50</sup>

<sup>50</sup> Muutamissa maissa otokseen sisällytettiin myös henkilöitä, jotka eivät asuneet yksityisissä kotitalouksissa. Esimerkiksi Maltassa kohdepopulaatio (Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tulevat maahanmuuttajat ja heidän jälkeläisensä) oli hyvin pieni, ja ellei mukaan olisi otettu laitoksissa asuvia henkilöitä, tätä populaatiota ei olisi saatu katettua täysin.

EU-MIDIS II -tutkimuksessa kerättiin tietoja 25 515 vastaajalta, jotka asuivat 22 690 kotitaloudessa. Näistä 11 220 vastaajaa ilmoitti olevansa muslimeja. Muslimien tarkempaa maakohtaista ja kohderyhmittäistä analyysia varten vastaajat näistä maista ja kohderyhmistä valittiin, jos otokseen sisältyi vähintään 100 vastaajaa. Näin tätä raporttia varten saatiin 10 527 vastaajan lopullinen otos kuudesta alkuperältään erilaisesta ryhmästä EU:n 15 jäsenvaltiossa, jotka olivat Alankomaat, Belgia, Espanja, Italia, Itävalta, Kreikka, Kypros, Malta, Ranska, Ruotsi, Saksa, Slovenia, Suomi, Tanska ja Yhdistynyt kuningaskunta. Muslimivastaajien otosten tarkat koot esitetään [taulukossa 1](#), ja ne vaihtelevat 101:stä Saksassa asuvasta Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tulevasta maahanmuuttajasta ja heidän jälkeläisestään 839:ään Saksassa asuvaan Turkista tulevaan maahanmuuttajaan ja heidän jälkeläiseensä.<sup>51</sup>

Muslimien osuus tutkituista ryhmistä vaihtelee. Kaikissa 24:ssä kohderyhmien ja maiden yhdistelmissä muslimien osuus on yhteensä 74 prosenttia. Yhdessätoista 24 maa-kohderyhmä-yhdistelmästä muslimien osuus on yli 90 prosenttia, ja se on jopa 98 prosenttia Itävallassa asuvien Turkista tulevien, Espanjassa asuvien Pohjois-Afrikasta tulevien ja Alankomaissa asuvien Turkista tulevien maahanmuuttajien ja heidän jälkeläistensä keskuudessa. Muslimien osuus on pienempi esimerkiksi Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tulevien maahanmuuttajien ja heidän jälkeläistensä keskuudessa Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Saksassa – 16 ja 20 prosenttia.

Yhdistyneessä kuningaskunnassa toimiva suuri kansainvälinen tutkimusyrittäjä Ipsos MORI toteutti EU-MIDIS II:n kenttätyön FRA:n henkilöstön valvonnassa. FRA:n henkilöstö seurasi tiukkojen laadunvalvontamenettelyjen noudattamista.

EU-MIDIS II:ssa käytetty pääasiallinen haastattelutapa oli tietokoneavusteinen henkilöhaastattelu, jossa haastattelija suoritti haastattelun kasvotusten tietokoneella täytettävää kyselylomaketta käyttäen. FRA:n laatima englanninkielinen alkuperäinen kyselylomake käännettiin 22:lle EU:n viralliselle kielelle sekä arabiaksi, kurdiksi, somaliksi, tamazightiksi, turkiksi ja venäjäksi.

Haastattelijat saivat tutkimusta varten erityiskoulutusta muun muassa kulttuurisista ja eettisistä seikoista. Aina kun se oli mahdollista tai tarpeen, haastattelijoilla oli sama etninen tausta ja/tai he olivat samaa sukupuolta kuin kohderyhmät vastaushalukkuuden lisäämiseksi.

51 Koko Saksassa asuvien Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tulevien henkilöiden otos oli paljon suurempi, mutta karsimalla muut kuin muslimivastaajat saatiin vain 101 muslimivastaajan pienempi otos.

## Otanta

Useimpia EU-MIDIS II -tutkimuksen kohderyhmiä voidaan pitää kyselytutkimuksen kannalta ”vaikeasti saavutettavina”, koska ne ovat suhteellisen pieniä ja/tai hajallaan ja koska kohderyhmiä varten ei ole otantakehyksiä. Aina kun mahdollista, otos poimittiin kohdepopulaation kattavasta otantakehyksestä. Otantamahdollisuudet kohdepopulaatiot vaihtelevat kuitenkin valtavasti eri jäsenvaltioissa, koska otantakehyksien saatavuus ja kohderyhmän jakautuminen maissa vaihtelee (eli luettelo henkilöistä, joita voidaan käyttää kontrolloidun edustavan valinnan tekemiseen kohderyhmästä).

Useimmissa maissa oli laadittava ja käytettävä kehittyneitä ja uusia otantamenetelmiä, ja kussakin maassa valittiin paras mahdollinen otanta-asetelma kutakin kohderyhmää varten. Joissain maissa käytettiin joidenkin kohderyhmien kohdalla eri menetelmien yhdistelmää, jotta varmistettiin kohdepopulaation parempi kattavuus. Tarkka kuvaus käytetyistä otantamenetelmistä julkaistaan tutkimuksen teknisessä raportissa.

Yleisesti ottaen joissain maissa kansallista kattavuutta oli pienennettävä tehokkuussyistä. Tämä tarkoittaa, että monivaiheisessa otannassa alueet, joissa maahanmuuttajien ja heidän jälkeläistensä kohdepopulaation (eli myös muiden kuin muslimien) tiheys oli pienempi, jätettiin pois, koska kohdepopulaation seulonta ei olisi ollut mahdollista. Useimmissa maissa alueet, joilla tiheys alitti tietyn kynnsarvon, oli jätettävä pois. Nämä alueiden kynnsarvot vaihtelevat alle 2,7 prosentista Kyproksessa jopa 10 prosenttiin Ranskassa.

## Painottaminen

Tässä raportissa esitetyt tutkimustulokset perustuvat painotettuihin tietoihin, jotta otetaan huomioon otanta-asetelmaan perustuva kunkin kotitalouden ja henkilön valintatodennäköisyys. Painotuksissa otettiin huomioon myös kunkin maan kohdepopulaation (arvioidussa) koossa olevat erot.

Mahdollisuuksien mukaan otos ositettiin jälkikäteen sen kattaman kohdepopulaation alueellisen jakauman ja ominaisuuksien mukaan.<sup>52</sup> Suomessa ja Alankomaissa otos myös mukautettiin sukupuoli- ja ikäjakaumaan. Lisäksi Alankomaiden otosta mukautettiin sukupolven

52 Jälkikäteisessä osituksessa käytettävät ulkoiset tietolähteet ovat niukkoja. Tästä syystä useimmissa maissa jälkikäteisessä osituksessa käytettiin vain aluetta ja kaupunkia. Esimerkiksi Maltassa naisten osuus kohderyhmässä on hyvin pieni. Vaikka tarkkoja populaatiotilastoja Maltaan kohderyhmästä ei ole, oletetaan kuitenkin, että naiset olivat otoksessa hieman aliedustettuina, mutta otosta ei voida mukauttaa tämän mukaan.

(ensimmäinen tai toinen), Pohjois-Afrikasta tulevien maahanmuuttajien ja heidän jälkeläistensä alkuperämaan sekä iän mukaan.

## Otantavirhe

Otantavirhe vaikuttaa kaikkiin otantatutkimuksiin, sillä tutkimuksessa haastatellaan vain murto-osa koko populaatiosta. Siksi kaikki esitetyt tulokset ovat tilastollisen vaihtelun piste-estimaatteja. Pieniä muutamien prosenttiyksiköiden eroja vastaajaryhmien välillä on tulkittava tilastollisen vaihteluvälin sisällä, ja vain merkittävämmät erot populaatioryhmien välillä olisi otettava huomioon näyttönä todellisista eroista koko populaatiossa. Pieniin otoksiin perustuvat tulokset ovat tilastollisesti vähemmän luotettavia, ja ne on merkitty kaavioissa ja taulukoissa – esimerkiksi kaavioissa numerot on laitettu hakasulkeisiin – eikä niitä tulkita merkittävästi. Tähän sisältyvät tilastot, jotka perustuvat yhteensä 20–49 vastaajan otokseen. Tuloksia, jotka perustuvat alle 20 vastaajaan, ei esitetä. Myös tulokset, jotka perustuvat soluihin, joissa on alle 20 henkilöä, on merkitty.

## Muslimit EU-MIDIS II-tutkimuksessa

Pew Research Centerin vuonna 2010 tekemien arvioiden mukaan EU:ssa asuu noin 20 miljoonaa muslimia – heidän maahanmuutto- ja kansalaisuusasemaansa ja alkuperämaahansa katsomatta – mikä on noin 4 prosenttia EU:n koko väestöstä. Useimmat EU:ssa asuvista muslimeista asuvat Ranskassa ja Saksassa – kummasakin noin 4,7 miljoonaa – ja näissä kahdessa maassa asuu hieman yli 46 prosenttia EU:n kaikista muslimeista. Muita maita, joissa asuu merkittävä määrä muslimeita, ovat Yhdistynyt kuningaskunta (3 miljoonaa) ja Italia (2,2 miljoonaa) sekä Bulgaria, Alankomaat ja Espanja (kaikissa noin 1 miljoona).

Kun verrataan EU-MIDIS II -tutkimuksen kattamien muslimien arvioitua määrää kaikkia muslimeja koskevaan yleiseen arvioon, tämän analyysin piiriin kuuluvien muslimien osuus näiden maiden kaikista muslimeista on lähes puolet (45 prosenttia) ja noin 42 prosenttia EU:n kaikista muslimeista. EU-MIDIS II -tutkimuksen piiriin

kuuluvien muslimien osuus eri maissa kuitenkin vaihtelee, ja se on erityisen suuri Ranskassa (75 prosenttia), Belgiassa (56 prosenttia) ja Saksassa (54 prosenttia).

Muslimivastaajien keski-ikä on 38 vuotta; 50 prosenttia heistä on naisia ja 50 prosenttia miehiä, ja hieman yli 50 prosentilla tämän analyysin piiriin kuuluvista muslimivastaajista on asuinjäsenvaltionsa kansalaisuus. Noin kaksi kolmasosaa muslimivastaajista on ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajia, jotka ovat asuneet maassa keskimäärin 24 vuotta. Taulukko 2 osoittaa kuitenkin, että muslimivastaajien valitut sosiodemografiset ominaisuudet vaihtelevat huomattavasti tässä analyysissä tarkastelluissa maissa ja kohderyhmissä.

Keski-ikä vaihtelu antaa viitteitä vastaajien oleskelun pituudesta haastattelumaassa (vain ensimmäisen sukupolven osalta) ja sen kansalaisuuden hankkimisesta. Alankomaissa yli 80 prosenttia Pohjois-Afrikasta ja Turkista tulevista toisen sukupolven maahanmuuttajista on Alankomaiden kansalaisia. Sama koskee myös Ruotsissa ja Belgiassa asuvia Turkista tulevia ensimmäisen ja toisen sukupolven maahanmuuttajia. Kreikassa asuvien Etelä-Aasiasta tulevien, Maltassa asuvien Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tulevien sekä Sloveniassa asuvien äskettäin tulleiden muslimimaahanmuuttajien keskuudessa kunkin maan kansalaisten osuus on pienin ja vaihtelee 0,2 prosentista 2 prosenttiin.

Yli kolmannes (36,5 prosenttia) muslimivastaajista, jotka ovat ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajia, ilmoittaa muuttaneensa EU:hun perhesyistä, kuten perheen yhdistämisen tai avioliiton vuoksi. Noin kolmannes (29 prosenttia) tuli EU:hun työn vuoksi. Neljännes kaikista muslimivastaajista ilmoittaa muuttaneensa lapsina vanhempiensa kanssa (26 prosenttia). Noin 7 prosenttia tuli opiskelemaan ja 5 prosenttia oli hakenut turvapaikkaa.

Naisten osuus muslimivastaajista vaihtelee huomattavasti eri kohderyhmissä ja maissa, ja se on hyvin pieni Kreikassa asuvien Etelä-Aasiasta tulevien maahanmuuttajien (4 prosenttia) ja Maltassa asuvien Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tulevien maahanmuuttajien (6 prosenttia) keskuudessa – mutta lähes 58 prosenttia Yhdistyneessä kuningaskunnassa asuvien Saharan eteläpuolisesta Afrikasta tulevien muslimivastaajien keskuudessa.

Taulukko 2: Muslimivastaajien demografiset ominaisuudet

Maa – kohderyhmä	Keskimääräinen ikä (vuotta)	Naiset (%)	Maan kansalaisuus (%)	Ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajat (%)	Ensimmäisen sukupolven oleskelun keskimääräinen pituus (vuotta)	Vastaajien määrä
AT-TUR	36	51	63	66	22	564
BE-NOAFR	37	46	76	52	24	680
BE-TUR	36	45	83	51	27	602
CY-ASIA	36	38	28	86	12	104
DE-SSAFR	36	36	37	89	16	101
DE-TUR	39	48	38	63	31	839
DK-SSAFR	34	30	62	86	18	428
DK-TUR	39	52	60	62	30	369
EL-SASIA	35	4	0	99	12	467
ES-NOAFR	35	55	19	96	14	771
FI-SSAFR	30	42	66	85	14	198
FR-NOAFR	40	51	60	66	25	749
FR-SSAFR	34	52	59	68	16	308
IT-NOAFR	35	42	14	98	13	777
IT-SASIA	34	39	9	100	9	301
IT-SSAFR	36	42	19	95	13	192
MT-SSAFR	28	6	2	100	5	353
NL-NOAFR	38	49	90	60	29	641
NL-TUR	37	49	89	60	30	604
SE-SSAFR	32	46	60	86	12	221
SE-TUR	36	46	84	63	22	322
SI-RIMGR	33	45	2	100	6	226
UK-SASIA	38	51	81	68	21	595
UK-SSAFR	35	58	77	76	17	115
<b>Keskimäärin</b>	<b>38</b>	<b>50</b>	<b>53</b>	<b>68</b>	<b>24</b>	<b>Yhteensä 10 527</b>

Lähde: FRA, EU-MIDIS II 2016.



Taulukko 3: Ensimmäisen sukupolven muslimimaahanmuuttajien yleisimmät syntymävaltiot kohderyhmittäin ja asuinmaittain

Maa ja kohderyhmä	Syntymävaltio	n	%
CY-ASIA	Muu	62	63,3
CY-ASIA	Syyrian arabitasavalta	36	36,7
BE-NOAFR	Marokko	397	91,1
BE-NOAFR	Muu	39	8,9
ES-NOAFR	Marokko	721	97,2
ES-NOAFR	Algeria	21	2,8
FR-NOAFR	Algeria	220	43,9
FR-NOAFR	Marokko	214	42,7
FR-NOAFR	Tunisia	63	12,6
FR-NOAFR	Muu	4	0,8
IT-NOAFR	Marokko	529	69,2
IT-NOAFR	Tunisia	107	14
IT-NOAFR	Egypti	83	10,8
IT-NOAFR	Algeria	34	4,4
IT-NOAFR	Muu	12	1,6
NL-NOAFR	Marokko	272	94,4
NL-NOAFR	Muu	16	5,6
AT-TUR	Turkki	400	100
BE-TUR	Turkki	316	100
DE-TUR	Turkki	556	100
DK-TUR	Turkki	239	100
NL-TUR	Turkki	259	100
SE-TUR	Turkki	213	100
SI-RIMGR	Bosnia ja Hertsegovina	144	63,7
SI-RIMGR	Kosovo	42	18,6
SI-RIMGR	Entinen Jugoslavian tasavalta Makedonia	25	11,1
SI-RIMGR	Muu	15	6,6
EL-SASIA	Pakistan	297	64
EL-SASIA	Bangladesh	165	35,6
EL-SASIA	Muu	2	0,4
IT-SASIA	Bangladesh	181	60,9
IT-SASIA	Pakistan	101	34
IT-SASIA	Muu	15	5,1

Maa ja kohderyhmä	Syntymävaltio	n	%
UK-SASIA	Pakistan	265	64,5
UK-SASIA	Bangladesh	143	34,8
UK-SASIA	Muu	3	0,7
DE-SSAFR	Muu	90	100
DK-SSAFR	Somalia	353	95,7
DK-SSAFR	Muu	16	4,3
FI-SSAFR	Somalia	128	74,9
FI-SSAFR	Muu	43	25,1
FR-SSAFR	Muu	89	41,2
FR-SSAFR	Senegal	54	25
FR-SSAFR	Mali	41	19
FR-SSAFR	Komorit	32	14,8
IT-SSAFR	Senegal	114	60,6
IT-SSAFR	Muu	74	39,4
MT-SSAFR	Somalia	297	84,1
MT-SSAFR	Muu	56	15,9
SE-SSAFR	Somalia	131	66,8
SE-SSAFR	Muu	65	33,2
UK-SSAFR	Somalia	49	52,7
UK-SSAFR	Muu	44	47,3

Huom. <sup>a</sup> Syntymämaat, joista on alle 20 havaintoa asuinmaata ja kohderyhmää kohti, on yhdistetty kohtaan "muu".

Lähde: FRA, EU-MIDIS II 2016.





# Lähdeluettelo

Euroopan neuvosto (2010), Declaration of the European ministerial conference on integration, Zaragoza, 15.-16. huhtikuuta 2010.

Euroopan unionin neuvosto (2015), Julistus kansalaisuuden sekä vapauden, suvaitsevaisuuden ja syrjimättömyyden yhteisten arvojen edistämisestä koulutuksen avulla – Euroopan unionin opetusministerien epävirallinen kokous, Pariisi, 17.3.2015.

ESS:n 7. aalto (2014), European Social Survey Round 7 Data: Data file edition 2.1. NSD – Norjan tutkimustietokeskus – ESS ERICin data-arkisto ja ESS-tietojen jakelija.

Euroopan komissio (2015a), Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle: Euroopan turvallisuusagenda, COM(2015) 185 final, Bryssel, 28.4.2015.

Euroopan komissio (2015b), Erityiseurobarometri 437: Discrimination in the EU in 2015.

Euroopan komissio (2016a), Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle: Euroopan turvallisuusagendan valjastaminen terrorismin torjuntaan ja toimivan ja todellisen turvallisuusunionin perustamisen valmisteluun, COM(2016) 230 final, 20.4.2016.

Euroopan komissio (2016b), Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle: Kolmansien maiden kansalaisten kotouttamista koskeva toimintasuunnitelma, COM(2016) 377 final, Strasbourg, 7.6.2016.

Euroopan parlamentti (2016), Euroopan parlamentin päätöslauselma 13. joulukuuta 2016 perusoikeuksien tilanteesta Euroopan unionissa vuonna 2015 (2016/2009(INI)), P8\_TA-PROV(2016)0485, Strasbourg, 13.12.2016.

Eurooppalainen arvotutkimus (2016), European Values Study 2008: Integrated Dataset (EVS 2008), GESIS Data Archive, Köln. ZA4800 Data file Version 4.0.0, doi:10.4232/1.12458.

FRA (Euroopan unionin perusoikeusvirasto) (2009), EU MIDIS, Euroopan unionin vähemmistöjä ja syrjintää koskeva tutkimus: Muslimit, "Data in focus" -raportti, Luxemburg, Euroopan unionin julkaisutoimisto (julkaisutoimisto).

FRA (2010), EU MIDIS, Euroopan unionin vähemmistöjä ja syrjintää koskeva tutkimus: Poliisin tekemät pysäytykset ja vähemmistöt, "Data in focus" -raportti, Luxemburg, julkaisutoimisto.

FRA (2012), Making hate crime visible in the European Union: acknowledging victims' rights, Luxemburg, julkaisutoimisto.

FRA (2014), Violence against women: an EU-wide survey: Main results, Luxemburg, julkaisutoimisto.

FRA (2015), Embedding fundamental rights in the security agenda, FRA Focus 01.

FRA (2016), Toinen Euroopan unionin vähemmistöjä ja syrjintää koskeva tutkimus: Romanit – Poimintoja tuloksista, Luxemburg, julkaisutoimisto.

FRA (2017a), Fundamental Rights Report 2017, Luxemburg, julkaisutoimisto.

FRA (2017b), Together in the EU: Promoting the participation of migrants and their descendants, Luxemburg, julkaisutoimisto.

Huddleston, T., Niessen, J., Tjaden, J. D. (2013), *Using EU indicators of immigrant integration: Final report for Directorate-General for Home Affairs*, Bryssel.



Ks. myös muita FRA:n tämän alan julkaisuja:

- <http://fra.europa.eu/en/publication/2017/eumidis-ii-main-results>
- <http://fra.europa.eu/en/publication/2018/roma-education-to-employment>
- <http://fra.europa.eu/en/publication/2016/eumidis-ii-roma-selected-findings>  
(saatavilla kaikilla unionin kielillä)
- <http://fra.europa.eu/en/publication/2017/eumidis-ii-technical-report>

Ks. myös FRA:n online data explorer: <http://fra.europa.eu/en/publications-and-resources/data-and-maps/>

## MISTÄ EU:N JULKAISUJA SAA?

### Maksuttomat julkaisut:

- yksi kappale:  
EU Bookshopista (<http://bookshop.europa.eu>)
- enemmän kuin yksi kappale tai julisteet/kartat:  
Euroopan unionin edustustoista ([http://ec.europa.eu/represent\\_fi.htm](http://ec.europa.eu/represent_fi.htm)),  
muissa kuin EU-maissa sijaitsevista lähetystöistä ([http://eeas.europa.eu/delegations/index\\_fi.htm](http://eeas.europa.eu/delegations/index_fi.htm)),  
ottamalla yhteyttä Europe Direct -palveluun ([http://europa.eu/europedirect/index\\_fi.htm](http://europa.eu/europedirect/index_fi.htm))  
tai soittamalla 00 800 6 7 8 9 10 11 (maksuton numero koko EU:n alueella) (\*).

(\*). Saat pyytämäsi tiedot maksutta. Myös useimmat puhelut ovat maksuttomia, joskin jotkin operaattorit, puhelin kioskit tai hotellit voivat periä puheluista maksun.

### Maksulliset julkaisut:

- EU Bookshopista (<http://bookshop.europa.eu>).

## HELPING TO MAKE FUNDAMENTAL RIGHTS A REALITY FOR EVERYONE IN THE EUROPEAN UNION

EU:ssa asuvat muslimit kohtaavat syrjintää monissa erilaisissa tilanteissa – erityisesti hakiessaan työtä, työpaikalla ja yrittäessään käyttää julkisia tai yksityisiä palveluita. Raportissa tarkastellaan sitä, miten henkilön etu- ja sukunimen, ihonvärin tai näkyvien uskonnollisten symbolien – esimerkiksi huivin – käyttämisen kaltaiset tekijät voivat laukaista syrjivää kohtelua ja häirintää.

Nämä ovat vain joitakin raportissa esiin tulevista havainnoista. Tutkimuksessa tarkastellaan yli 10 500:n itseään muslimina pitävän maahanmuuttajan ja heidän jälkeläistensä kokemuksia EU:n 15 jäsenvaltiossa. Syrjinnän – kuten etniseen taustaan perustuvien poliisin tekemien pysäytysten – lisäksi siinä tutkitaan muun muassa kansalaisuutta, luottamusta ja suvaitsevaisuutta, häirintää, väkivaltaa ja viharikoksia sekä oikeuksien tuntemusta.

Raportti perustuu FRA:n toisessa Euroopan unionin vähemmistöjä ja syrjintää koskevassa tutkimuksessa kerättyihin tietoihin. Tutkimuksessa haastateltiin noin 26 000:ta EU:ssa asuvaa maahanmuuttaja- tai vähemmistötaustaista henkilöä. Se antaa ainutlaatuista tietoa neljä prosenttia koko EU:n väestöstä muodostavan EU:n toiseksi suurimman uskonnollisen ryhmän kokemuksista ja käsityksistä. Kokonaisuutena tutkimuksen tulokset ja suositukset voivat tarjota hyvän perustan, joka tukee kotouttamisen ja syrjimättömyyden sekä sisäisen turvallisuuspolitiikan aloilla toteutettavien erilaisten toimenpiteiden tehokkuutta.

---

### FRA – EUROOPAN UNIONIN PERUSOIKEUSVIRASTO

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Wien – Itävalta  
Puh. +43 158030-0 – Faksi: +43 158030-699  
[fra.europa.eu](http://fra.europa.eu) – [info@fra.europa.eu](mailto:info@fra.europa.eu)  
[facebook.com/fundamentalrights](https://www.facebook.com/fundamentalrights)  
[linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency](https://www.linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency)  
[twitter.com/EURightsAgency](https://twitter.com/EURightsAgency)